

ประวัติของลัทธิมาร์กซิสม์

กุหลาบ สายประดิษฐ์ ปรัชญาของลัทธิมาร์กซิสต์

ลิขสิทธิ์เป็นของ
นายแพทย์หญิงสุรภิน ชนะโสภณ

อนุญาตให้ ชมรมหนังสือบัวแดง
จัดพิมพ์ครั้งที่ ๓ :
จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

จัดจำหน่าย :
ธรรมศาสตร์
๔๔๔/๔ ถนนเพชรบุรี สีแยกราชเทวี
กรุงเทพมหานคร โทร. ๘๒๐๔๓๔

พิมพ์ที่ :
เจริญธรรม

๔๓-๔๕ ถนนมหารณพ

กรุงเทพมหานคร โทร. ๒๑๓๓๒๐

นบการุณ สกฤตคนเจริญ พิมพ์ที่โฆษณา ๒๕๐๘

ChangeFusion

กุหลาบ สายประดิษฐ์

กองทุนศรีบูรพา
www.sriburapha.net

สสส.

เนื้อหาทั้งหมดนี้ OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-NonCommercial-Share Alike

BY NC SA 3.0 Unported License ห้ามสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา นำไปใช้ได้เพื่อ

การค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

ปรัชญาของลัทธิมาร์กซิสม์

สารบัญ

คำชี้แจง

บทที่ ๑ กฎแห่งความคลี่คลายทางสังคม

บทที่ ๒ สังคมนายทุน

บทที่ ๓ ชั้นจักรพรรดินิยมของลัทธิเศรษฐกิจนายทุน

บทที่ ๔ การต่อสู้ระหว่างชนชั้นในสมัยปัจจุบัน

บทที่ ๕ สังคมโซเชลลิสต์

บทที่ ๖ ทรรกณะของมาร์กซิสม์ในเรื่องธรรมชาติ

คำชี้แจง

เมื่อผู้เขียนได้เรียบเรียงทฤษฎีการเมืองว่าด้วยลัทธิโซเชลลิสม์นั้น ได้
เสนองานของคาร์ล มาร์กซ์ ไว้ย่อ ๆ เป็นข้อความนำ และได้แสดง
ไว้ว่า งานของมาร์กซ์ได้เป็นมูลกำเนิดของสำนักลัทธิโซเชลลิสม์
ฝ่ายวิวัฒน์ และฝ่ายปฏิวัติ สำนักโซเชลลิสม์ฝ่ายวิวัฒน์นั้นได้แก่
สำนักที่มีอำนาจครอบงำอยู่ในประเทศอังกฤษ สำนักโซเชลลิสม์
ฝ่ายปฏิวัตินั้น ได้แก่สำนักคอมมิวนิสต์ที่ได้ก่อตั้งเป็นปีกแผ่นขึ้น
ในประเทศรัสเซียเป็นแห่งแรก

เมื่อเราได้ศึกษาลัทธิโซเชลลิสม์มาพอสมควรแล้วผู้เขียนเห็นว่า ก่อน
จะได้เสนอลัทธิโซเชลลิสม์รูปอื่น ๆ ต่อไป น่าจะเป็นการเหมาะสม
ที่จะได้เสนอปรัชญาของลัทธิมาร์กซิสม์ ซึ่งเป็นมูลกำเนิดของลัทธิ
โซเชลลิสม์ไม่ว่าในรูปใด ๆ ไว้เสียในขั้นนี้ เพราะว่าเมื่อเราได้
ความปรัชญาของลัทธิมาร์กซิสม์แล้ว การที่จะศึกษารูปอื่น ๆ ของ

ลัทธิโซเชลลิสม์ในลำดับต่อไป ก็จะช่วยให้เข้าใจลัทธิเหล่านี้แจ่ม

แจ่มยิ่งขึ้น
แมวมาน

=> ลัทธิมาร์กซิสม์ได้นำมาจาก Karl Marx (ค.ศ. ๑๘๑๘-๑๘๘๓)

ซึ่งได้ทำงานร่วมกับ Freidrich Engels (ค.ศ. ๑๘๒๐-๑๘๙๕)

ในการคิดค้นและตั้งทฤษฎีขึ้น ในตอนกลางและสืบทอดมาจนถึง
ตอนปลายของศตวรรษที่แล้ว

ศาสตราจารย์ได้สืบเสาะค้นคว้ามูลเหตุที่ว่า เหตุใดสังคมนิยม

จึงเป็นมาและเป็นอยู่เช่นนั้น เหตุใดจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงมา

เป็นลำดับ และการเปลี่ยนแปลงที่รอคอยมนุษยชาติอยู่ในอนาคต

นั้นจะเป็นเช่นใด ความยากบนศึกษาค้นคว้าของมาร์กซ์และเอนเงิลส์

ได้นำท่านทั้งสองไปสู่ข้อยุติที่ว่า การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เช่นเดียวกับ

กับการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติภายนอก, ฟ้าใช้เป็นการเปลี่ยนแปลง

แปลงในรูปอุบัติเหตุไม่ หากเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปตาม

บังคับของกฎอันใดอันหนึ่งที่มีอยู่ ข้อเท็จจริงอันนี้ แสดงว่าเป็น

การอยู่ในวิสัยที่จะค้นคว้า และกำหนดทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับ

ด้วยสังคมนิยมขึ้นไว้ การค้นคว้าที่ศาสตราจารย์ได้กระทำนั้น

เป็นการค้นคว้าที่กระทำโดยการศึกษาคำประพจน์และความขัด

แย้งที่มนุษย์ได้ประสบมาตามความเป็นจริง มิใช่เป็นการตั้ง

ความคิดเห็นอย่างเลื่อนกลางเกี่ยวกับสังคมขึ้นมาเท่านั้น ดังที่ได้เคย
 เสนอออกมาในอดีต ในรูปความคิดเห็นเกี่ยวกับศรัทธาที่มีต่อ
 ศาสนาบ้าง เกี่ยวกับเชื้อชาติและการบูชาบรรพบุรุษบ้างเกี่ยวกับความ
 โน้มเอียงในทางส่วนตัว รวมทั้งเกี่ยวกับเป็นเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่ได้
 แสดงแนวทางที่จะบรรลุลงไว้ ส่วนการศึกษาคุณค่าของมาร์กซ์และ
 เอ็งเกิลส์นั้น ได้แสดงผลการค้นพบลงไว้อย่างมีระเบียบและแน
 มอน ศาสดาทางสองจึงได้ชื่อว่า เป็นผู้เสนอทฤษฎีของโซซลลิสม์
 แบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งแตกต่างจากการเสนออย่างรว ๆ ของเจ้า
 สำนักโซซลลิสม์แบบอุดมคติ

การศึกษาลัทธิมาร์กซ์ซิสม์นั้น เป็นการเข้าสู่การศึกษอันกว้างขวาง
 ลึกซึ้งอันต้องการเวลายาวนาน ผู้เขียนได้เรียบเรียงเรื่องนจากคำ
 บรรยายของ Emile Burns ซึ่งเป็นการแนะนำแนวความคิดของ
 ลัทธิมาร์กซ์ซิสม์อย่างสรุปไว้กระชับรัดหน้าอ่าน เหมาะสมแก่การศึก
 ษาของเราในขั้นต้น

ผู้เขียนมีความเชื่อว่า ความยุ่งยากใด ๆ และไม่ว่าในที่ใด ๆ
 ย่อมจะขบให้แตกไปได้ ด้วยการบั่นทอนความสุขสำราญแบบ
 โลก ๆ นั้นเสีย และอุทิศเวลาให้แก่การศึกษาวิชาความรู้และ
 ความคิดใหม่ ๆ ด้วยความอดทนสนใจแล้วนำขึ้นพิจารณาไตร่ตรอง

กฎแห่งความกลัดกลายทางสังคม

โดยปกติ ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติมักจะถูกนำเสนอ
 ในรูป การบันทึก เรื่องสงครามระหว่างชาติ และการบันทึก
 ธรรมชาติของพวกกษัตริย์ พวกขุนพล หรือ รัฐบุรุษ บางทีถึง
 มีการบรรยายมูลเหตุของใจให้ประกอบวีรกรรมของบุคคลเหล่า
 นั้นไปในรูปที่เป็นการส่วนตัวอย่างสิ้นเชิง อาทิคือ การบรรยาย
 ความมักใหญ่ใฝ่สูงที่ชักนำบุคคลเหล่านั้นออกรบพุ่งตีบ้านเมือง
 ทั่ว ๆ ใต้เป็นของตนหรือการบรรยายถึงที่ทรรศน์ (Outlook) ที่
 ครอบด้วยศีลธรรม หรือฝ่าฝืนศีลธรรมของบุคคลเหล่านั้น อันเป็น
 เหตุให้เขาดำเนินนโยบายเช่นนั้นเช่นนั้น บางทีบุคคลเหล่านั้นก็ถูก
 กล่าวถึงว่าได้ปฏิบัติการไปเพื่อแก่เกียรติยศหรือเกียรติภูมิของประ
 ชาติ หรือบางทีโดยมเหตุของใจในทางศาสนา

ลัทธิมาร์กซิสต์ หาพอใจการเข้าสู่ประวัติศาสตร์ในรูป
เช่นนี้ไม่ ในประการแรก ลัทธิมาร์กซิสต์พิจารณาว่า วิทยาการ
อันแท้จริงในประวัติศาสตร์นั้น ต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวของกับประ-
ชาชน และจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวของกับเอกชนได้ก็ต่อเมื่อพฤติกรรม
ของเอกชนเหล่านั้นเป็นพฤติกรรม ที่แสดงออกแทนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
ซึ่งแผ่ไพศาลไกลออกไปจากตัวเขา.... กล่าวคือ เป็นการแสดง
ความเคลื่อนไหวของประชาชน

Emile Burns ได้อ้างคอมเวลด์เป็นตัวอย่าง โดยกล่าวว่า
ความสำคัญคอมเวลด์นั้นหาได้เกิดจากการกระทำและที่ทรรศน์ของ
เขาไม่ ความสำคัญของคอมเวลด์อยู่ที่ว่า เขาได้มีบทบาทอันสำ-
คัญในความเคลื่อนไหวของประชาชนอังกฤษกลุ่มหนึ่ง ในการคัด
ค้านโฆมัตระเบียบเก่า ตัวเขาและขบวนการของเขา ได้ทำลาย
เครื่องกีดขวางของระบบศักดินาฟินาสล และได้เบิกทางให้แก่
ความขยายตัวอันไพศาลของลัทธิสระฐกิจนายทุนในอังกฤษ ข้อ
ที่พึงสนใจในพฤติกรรมของคอมเวลด์มิได้อยู่ที่ประวัติการณ์แห่ง
การรบพุ่งของเขา และที่ทรรศน์ในทางศาสนาของเขา และกล
อุบายต่าง ๆ ของเขา หากอยู่ที่การศึกษาตำแหน่งของคอมเวลด์
ในฐานะที่ ได้เบิกทางให้แก่ความคลี่คลายขยายตัวของผลิตภัณฑ์
และวิภาคกรรม (Distribution) ของอังกฤษ อยู่การทำ ความ

เข้าใจว่า เหตุใดจึงได้เกิดการโรมรันกับระบบบขัตรียศักดินาขึ้น
 ในระยะกาลนั้น ? และเหตุใดจึงได้เกิดขึ้นในอังกฤษก่อนประเทศ
 อื่น ๆ ? การศึกษาลึกลงความเปลี่ยนแปลงนานาประการตามความจริง
 ที่ได้บังเกิดขึ้นในกาลสมัยนั้นแหละ ที่เป็นที่อันพึงสนใจและเป็น
 ความสำคัญ สิ่งเหล่านั้นแหละคือมูลฐานของวิทยาการแห่งประวัติ-
 ศาสตร์. โดยอาศัยความรู้ที่ได้มาจากการศึกษาเช่นกล่าวนั้น รวม
 ทั้งการศึกษาพฤติกรรมในกาลสมัยนั้นและของชนชาติอื่นในทำนอง
 เดียวกันนั้น ย่อมเป็นสิ่งอันอยู่ในวิสัยที่จะกำหนดทฤษฎีทั่ว ๆ ไป
 ขึ้นได้ นั่นคือ เป็นสิ่งอันอยู่ในวิสัยที่จะกำหนด กฎแห่งความ
 คลลคลายทางสังคม (Laws of the development of society)

ขึ้นได้และกฎเหล่านั้นก็จะเป็นกฎที่แท้จริงเช่นเดียวกับกฎต่าง ๆ ของ
 วิชาเคมี และกฎของวิทยาการอื่น ๆ เมื่อใดที่เราได้รู้จักต่าง ๆ ใน
 เรื่องความคลลคลายทางสังคมเราก็อาจนำกฎเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์
 ได้ คู่เคียงกับที่เราอาจใช้กฎของวิทยาการอื่น ๆ ให้เป็นประโยชน์
 ได้เหมือนกันไม่เพียงแต่อาจคาดคะเนได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น แต่เรา
 อาจปฏิบัติการในอาการที่แน่ใจว่า เหตุการณ์เช่นนั้นเช่นนั้นย่อมจะ
 เกิดขึ้น ดังเช่นจัดการระงับลัทธิฟาสซิสมิให้บังเกิดขึ้น

๑) ดังนั้น ลัทธิมาร์กซิสจึงเข้าสู่การศึกษาประวัติศาสตร์ใน
 ความประสงค์ที่จะสืบเสาะกฎธรรมชาติ ที่ปรากฏอยู่ในประวัติ-

ศาสตร์ของมนุษยชาติตลอดมา และด้วยความประสงค์ข้อนี้ ลัทธิ
 มาร์กซิสม์จึงมิได้พิจารณาการกระทำของบุคคลแต่ละคน หาก
 พิจารณา ความเคลื่อนไหวของประชาชน และเมื่อได้พิจารณา
 ชีวิตความเคลื่อนไหวของประชาชนภายหลังที่ได้ผ่านสังคมยุคปรี-
 มิติฟ หรือยุคศักดาบรรพ์มาแล้ว ^{ประวัติศาสตร์} ลัทธิมาร์กซิสม์ก็พบว่า ในหมู่
 มนุษย์นั้น มีกลุ่มชนแยกออกเป็นกลุ่ม ๆ ชนเหล่านี้ต่างก็มุ่ง
 หน้าดำเนินชีวิตไปคนละทาง แต่มิใช่เป็นเรื่อง ต่างคน ต่างก็
 ดำเนินชีวิตไปคนละทาง หากเป็นเรื่องต่างชั้น ต่างก็ดำเนินไปคน
 ละทาง ทั้งนี้หมายความว่า ความแตกต่างในการดำรงชีพในชุม
 มุมมนุษย์นั้น มิใช่เป็นความแตกต่างระหว่างเอกชนกับเอกชน
 หากเป็นความแตกต่างระหว่างกลุ่มชน เป็นความแตกต่างระหว่าง
 ชนชั้น คือชนในชั้นหนึ่งต่างก็มีความเป็นอยู่และเกาะเกี่ยวแน่น
 พันอยู่ในชั้นของตน และคนเหล่านั้นพิจารณาส่วนได้ส่วนเสีย
 ต่าง ๆ ตามทรรศนะแห่งชั้นของตน

๕) ชั้นชน (Classes) ที่กล่าวถึงนั้นคืออะไรเล่า ? กล่าวอย่าง
 ง่าย ๆ ชั้นชนหมายถึงกลุ่มชนผู้ได้มาซึ่งเครื่องยังชีพโดยวิถีทาง
 ใกล้เคียงกัน ในสังคมศักดินา กษัตริย์และเจ้าขุนมูลนายศักดินา
 (Feudal lords) ได้มาซึ่งเครื่องยังชีพในรูปของบรรณาการ ซึ่ง

พวก ทาสที่ดิน หรือ เลก (Serfs) เป็นผู้ออกแรงจัดหามาเช่น
 สังกะแวพวก เลก เหล่านี้ ในส่วนใหญ่จัดหาเครื่องเช่นสังกะแวยัง
 ข้ามมอบให้เจ้าขุนมูลนาย โดยการงานในที่ดินพวกเจ้าขุน
 มูลนายได้ประกอบขึ้นเป็น ชนชั้น และคนในกลุ่มนั้นทั้งหมดยอม
 ถู ผลประโยชน์ของชนชั้น ของเขาเป็นสำคัญและร่วมกัน เจ้า
 ขุนมูลนายทุกคนต้องการที่จะรดเอาออกมาให้ได้มากที่สุดที่จะมาก
 ได้จากพวก เลก ของเขา เจ้าขุนมูลนายทุกคนต้องการที่จะแผ่
 ขยายการครอบครองที่ดินออกไปและต้องการได้พวก เลก มาทำ
 งานรับใช้เขาให้มากยิ่งขึ้นที่จะมากได้ นี้แหละที่ทำให้พวกมูลนาย
 ทุกคนที่อยู่ในชนชั้น มีผลประโยชน์ของชนชั้นอันร่วมกันอีกทาง
 หนึ่ง คือพวก เลก หรือพวก serfs ก็ร่วมกันเข้าเป็นชนชั้นอีก
 ชั้นหนึ่ง และมีผลประโยชน์ของชนชั้นร่วมกัน พวกเลกทั้งหลาย
 ต้องการจะยึดถือสิ่งที่เขาได้ผลิตขึ้นไว้ใช้สำหรับตัวเขาและครอบ-
 กรวของเขาให้มากขึ้น แทนที่จะส่งมอบให้แก่เจ้าขุนมูลนายตาม
 แต่มูลนายจะพอใจ พวกเขาต้องการได้อิสรภาพที่จะทำงาน เพื่อ
 ได้โภคผลทั้งหมดไว้เป็นของตนเอง โดยไม่ต้องนำผลจากแรงงาน
 งานของเขาไปเช่นสังกะแวผู้ใด พวกเขาต้องการได้รับการปลดปล่อย
 จากการปฏิบัติอันเกรี้ยวกราดปราศจากปรานีที่เขาได้รับจากเจ้าขุน

มุลนายของเขา ผู้ซึ่งยังได้ตั้งตนเป็นผู้ออกกฎหมายปกครองพวกเขา และยังเป็นผู้พพากษาพวกเขาเสียอีกด้วย ^{40/11/12} นักเขียนเชื้อชาติแองโกล แซกซอน ได้พรรณาคามรู้สึกของ เลก คนหนึ่งซึ่งต้องรับใช้ โดนินาให้แก่มุลนายของเขาและได้รำพันไว้ว่า

“โอ, ท่านขอรับ กระผมต้องทำงานหนักเหลือเกิน กระผมต้องออกไปทำงานแต่เช้าตรู่ ต้อนัวไปยั้ง ทุ่งนา และนำมันเทียบเข้ากับคันไถ ถึงแม้อากาศ จะหนาวเยือกเย็นปมว่าร่ากายจะแข็งจนกระดูกไม่ได้ กัด กระผมก็ ไม่กล้าจะหลบความหนาวอยู่กับบ้าน ด้วยความกลัวภัย ในพระเดชแห่งมุลนายของกระผม แต่กระผมต้องกระเสือกกระสนออกไปที่ท้องนาทุกวัน และจะต้องไถให้ได้วันละหนึ่งเอเคอร์เป็นอย่างน้อย”

ด้วยประการดังนี้ ในประเทศระบบศักดินาทุกประเทศจึง ได้มีการขัดแย้งต่อสู้กันระหว่างพวกเจ้าขุนมูลนายและพวกเลกสืบ มาไม่ขาด บางคราวก็เป็นเรื่องระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือเป็น เรื่องระหว่างพวกเลกกลุ่มหนึ่งขัดแย้งต่อมุลนายของเขา บางคราว การขัดแย้งต่อสู้เป็นเรื่องใหญ่โตทีเดียว คือเป็นการขัดแย้งต่อสู้ ของพวกเลก ทั่วรวบรวมกันเข้าเป็นหมู่ใหญ่ เพื่อที่จะเรียกร้อง

ต่อสู้ให้ชีวิตของพวกเขาทั้งหลายได้รับการปรับปรุงดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ตัวอย่างการขัดแย้งต่อสู้ของพวกเขาเลกครั้งใหญ่ ๆ นั้น ได้แก่ การขัดแย้งต่อสู้ที่เกิดขึ้นในอังกฤษ ในปี ค.ศ. ๑๓๘๑ นำโดย จอห์น บอลล์ และ วัตไทเลอ การขัดแย้งต่อสู้ทำนองเดียวกันนี้ ได้อุบัติขึ้นในเยอรมนีในรัสเซีย และในประเทศอื่น ๆ อีกหลายประเทศ ในขณะเดียวกันนั้น การต่อสู้ขนาดย่อม ๆ ก็ยังคงดำเนินอยู่ในที่ต่าง ๆ ไม่ขาดสาย

นอกเหนือไปจากพันธะที่พวกเขาจะต้องทำงานในที่ดินของพวกเขาเจ้าขุนมูลนายแล้ว พวกเขายังมีพันธะที่จะต้องส่งบรรณาการให้มูลนายในรูปต่าง ๆ อีก กล่าวคือไม่เพียงแต่พวกเขาจะต้องแบ่งส่วนที่เขาผลิตได้ให้แก่มูลนายของเขาเท่านั้น หากยังจะต้องนำผลิตผลจากงานฝีมือของเขาและของสมาชิกในครอบครัว มอบให้แก่มูลนายของเขาอีกด้วย ในสมัยกาลนั้น ยังมีพวกช่างฝีมือพิเศษสามารถผลิตเครื่องใช้ เป็นต้นว่า ผลิตอาวุธและอุปกรณ์อาวุธ และมีพวกพาณิชย์กร ซึ่งออกตระเวนซื้อผลิตผลเหลือใช้ของท้องถิ่นหนึ่งและนำไปจำหน่ายแลกเปลี่ยนกับผลิตผลของอีกท้องถิ่นหนึ่งหรืออีกประเทศหนึ่ง ครั้นต่อมาการค้าขายเจริญขึ้นความต้องการสินค้าของพาณิชย์กรก็เพิ่มขึ้น คือต้องการไม่เพียงแต่ผลิตผลเหลือใช้ของ

พวกเลิกภายหลังที่หักส่วนที่ต้องส่งให้แก่มูลนายออกแล้ว ด้วย
 ความต้องการดังกล่าว พวกพาณิชย์กรจึงเริ่มขยายให้มีการ
 ผลิตที่เป็นลำเป็นสันเพื่อนำผลิตผลออกสู่ตลาด โดยการไ้แรงงาน
 เต็มเวลาของพวกเลิกที่ได้เป็นอิสระแก่ตนแล้ว หรือพวกเลิกที่หลบ
 หนีมาได้จากมูลนายของเขา นอกจากนี้ พวกเลิกอิสระบางคนยัง
 ได้พยายามที่จะตั้งหลักแหล่งชนในเมือง โดยประกอบอาชีพเป็น
 ช่างอิสระผลิตสินค้า เช่นผ้า, เครื่องใช้จำพวกโลหะ และสินค้า
 อื่น ๆ

ด้วยการขยายตัวอย่างช้า ๆ เช่นนี้ ที่เบนมานับด้วยร้อย ๆ
 ปี ภายในวงการผลิตของสังคมศักดินา ซึ่งเป็นการผลิตเพื่อการ
 บริโภคของชุมชนแห่งท้องถิ่น จึงได้เกิดการผลิตเพื่อตลาด หรือ
 เพื่อการชื้อขาย เติบโตจำเริญขึ้นด้วย การผลิตในประการหลังนี้
 ได้ดำเนินไปโดยพวกช่างอิสระและพวกประกอบการที่ใช้ลูกจ้าง
 พวกช่างอิสระนั้นต่อมาก็ค่อย ๆ เปลี่ยนฐานะไปเป็นพวกประกอบ
 การที่ใช้ลูกจ้าง (Employers of labour) คือได้พวกคนงานที่
 เรียกว่า Journeymen ทำงานให้เขาและได้ค่าจ้างตอบแทน ด้วย
 ประการดังนี้ สืบแต่ศตวรรษที่ ๑๖ เป็นต้นมา จึงได้เกิดมี
 ชนชั้นใหม่ขึ้น เรียกว่าชนชั้นนายทุนอุตสาหกรรม (Industrial

capitalist class) พร้อมด้วยชนชั้นคนงานอุตสาหกรรม (Industrial working class) อันเป็นเสมือน "เงา" ของชนชั้นแรก ตามท้องที่ชนบทแล้ว ก็มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน

พันธะอันเก่าคร่ำในสังคมศักดินาได้สลายไป การมอบตนให้รับใช้เพื่อแลกเปลี่ยนกับเครื่องยังชีพ ได้เปลี่ยนมาเป็นรูป การเช่าที่ทำกิน โดยจ่ายค่าเช่าเป็นเงิน พวกเล็ก ในหลายกรณีได้เปลี่ยนฐานะไปเป็นชาวนาอิสระ ซึ่งต่างก็ครอบครองที่ดินส่วนหนึ่ง และเจ้าของที่ดินเมื่อต้องการแรงงานเพื่อใช้ในการเพาะปลูกบนที่ดินของตน ก็ได้เริ่มใช้วิธี จ่ายค่าจ้าง ให้แก่ผู้ทำงานด้วยประการเช่นซึ่งได้เกิดมี ชาวนานายทุน (Capitalist farmer) ขึ้นพร้อมด้วยชาวนาคงงาน (Farm labourer) ซึ่งได้ค่าจ้างในการทำงาน

อย่างไรก็ดี การเติบโตของชนชั้นนายทุนทั้งในเมืองและชนบท ก็หาได้นำกาลอวสานมาสู่พวกเจ้าขุนมูลนายศักดินา ซึ่งเป็นชนชั้นปกครองอยู่ในสมัยนั้นไม่ ตรงกันข้าม ทั้งกษัตริย์ทั้งพวกเจ้าขุนมูลนาย และคณะสงฆ์ ต่างก็ได้พยายามอย่างเต็มที่เพียวที่จะใช้ลัทธิเศรษฐกิจแบบนายทุนอันได้เติบโตขึ้นมาขึ้น เป็นประโยชน์แก่พวกเขา ฝ่ายพวกเล็กซึ่งได้รับอิสรภาพ หรือหลบหนีมูลนายออกมา ตั้งหลักแหล่งอยู่ในเมืองนั้น ก็เท่ากับว่าได้หลบ

หนการส่งส่วยหรือบรรณาการ ให้แก่เจ้าขุนมูลนายของตนด้วย
ครั้นต่อมา เมื่อลูกหลานของพวกเขาเหล่านั้น ได้ตั้งตัวจนพอจะ
มั่งมีศรีสุขขึ้นมา เขาเหล่านั้นจึงเริ่มตระหนักรู้ว่า เขาหาได้เป็น
อิสระแท้จริงไม่ กษัตริย์และพวกขุนนางศักดินาได้จัดการให้เขา
ต้อง เสียภาษี เพื่อประโยชน์แก่ชนชั้นสูงเหล่านั้นด้วยวิธีต่าง ๆ
ซึ่งได้ออกกฎหมายบังคับจำกัดการค้าขายของเขา และกีดกันการ
ขยายตัวโดยเสรี ในกิจการหัตถกรรมของพวกเขาด้วย

กษัตริย์และขุนนางเจ้าที่ดินแบบเก่าสามารถบังคับการค้าต่าง ๆ
เหล่านั้นได้ ก็เพราะว่าชนชั้นสูงเหล่านั้นเป็นผู้ควบคุมกลไกของรัฐ
ได้แก่กำลังทหาร, ตุลาการ และคุก และในขณะเดียวกัน ชน-
ชนชั้นยังเป็นผู้ออกกฎหมายด้วย เพราะฉะนั้น การเติบโตของ
ชนชั้นนายทุน จึงมีความหมายอีกทางหนึ่งว่า เป็นการเติบโตของ
รูปใหม่ ๆ แห่งการต่อสู้ระหว่างชนชั้น พวกนายทุนจำต้องเข้า
ทำงานต่อสู้กับกษัตริย์และพวกเจ้าขุนมูลนาย เป็นการต่อสู้ซึ่งได้
ดำเนินติดต่อกันมาหลายศตวรรษ ในประเทศล่าหลังบางประเทศ
การต่อสู้ดังกล่าวยังคงดำเนินอยู่แต่ในประเทศ เช่นอังกฤษ และ
ฝรั่งเศส เป็นต้นนั้น การต่อสู้ได้จบสิ้นลงแล้ว

พฤติกรรมต่อการต่อสู้เช่นที่กล่าวมาได้เป็นมาอย่างไรเล่า ?

พฤติกรรมย่อ ๆ เป็นดังนี้ คือ พวกชนชั้นนายทุนได้

เข้ายึดอำนาจจากพวกผู้ปกครองศักดินา โดยการปฏิวัติด้วยการใช้กำลังอาวุธในประเทศอังกฤษ การปฏิวัตินี้ดังกล่าวดำเนินเกิดขึ้นก่อนประเทศใด ๆ เป็นเวลานาน การต่อสู้ยังไม่ขาดสายของพวกชนชั้นนายทุน ต่อระบบการเก็บภาษี และการจำกัดสิทธิต่าง ๆ ที่ชนชั้นปกครองได้ปฏิบัติต่อพวกเขานั้นได้บรรลุถึงจุดระเบิดอย่างแรงในกลางศตวรรษที่ ๑๗ เนื่องด้วยข้อจำกัดสิทธิต่าง ๆ นั้น เป็นการเห็นวาระขีดขวางการขยายตัวของการผลิตทุน ในขั้นต้นพวกนายทุนได้พยายามปลดปล่อยความกดขี่ โดยวิธีการอันสงบ พวกเขาได้ทำคำร้องทุกข์ถวายฎีกาต่อพระเจ้าแผ่นดิน โดยแสดงไว้ในคำร้องทุกข์ว่าเขาปฏิเสธการเสียภาษี และปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามข้อบังคับอื่น ๆ อีก ที่เขาเห็นว่าไม่เป็นธรรมต่อพวกเขา แต่วิธีการร้องทุกข์ดังกล่าวนี้หาอำนาจผลสำเร็จที่เป็นแก่นสารอันใดไม่ ดังนั้น พวกนายทุนจึงจำต้องหันเข้าหาวิธี ใช้กำลังเผชิญกับกำลัง และจำต้องปลุกเร้าประชาชนให้ขัดแย้งต่อกษัตริย์ ขัดแย้งต่อการเก็บภาษีอากรโดยพลการ และการจำกัดสิทธิในการค้าขาย ขัดแย้งต่อการจับกุมและการลงโทษ ซึ่งตุลาการของกษัตริย์เป็นผู้

วินิจฉัยลงโทษ ความพยายามทุกชนิดในอันจะทำลายเครื่องกีดขวางต่าง ๆ ของสังคมศักดินากล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ พวกนายทุนจำเป็นต้องดำเนินการรวบรวมกำลังเพื่อทำการปฏิวัติโดยการใช้อำนาจรัฐ จำต้องนำประชาชนให้จับอาวุธขึ้นขัดแย้งต่อสู้กับกษัตริย์และระบบการกดขี่ที่อยู่ในเวลานั้น จำต้องทำให้เหล่าผู้ปกครองต้องปราศรัยโดยวิธีการทางทหารต่อเมื่อได้จัดการให้ชนชั้นสูงที่ถืออำนาจปกครองอยู่ในเวลานั้น ต้องปราศรัยลงไปแล้ว จึงจะเป็นการอยู่ในวิสัยที่ชนชั้นนายทุนจะได้ เปลี่ยนฐานะไปเป็นชนชั้นปกครอง และจะสามารถทำลายเครื่องกีดขวางต่าง ๆ ทุกระบบศักดินาได้ตั้งตรงไว้ เพื่อกีดกันมิให้ลัทธิตฤษฎีแบบนายทุนได้คลี่คลายขยายตัวรวมทั้งการออกกฎหมายต่าง ๆ เพื่อความจำเป็นในการนี้

เป็นความจริงอย่างถ่องแท้ ตามที่ประวัติศาสตร์แทบทั้งหมดได้บันทึกไว้ว่า การปฏิวัติของพวกนายทุนในประเทศอังกฤษ เป็นการต่อสู้กับ กษัตริย์ชาร์ลส์ที่หนึ่ง ในฐานะที่เป็นกษัตริย์ที่ปกครองอย่างกดขี่ ที่เป็นคนเจ้าเล่ห์ เจ้ากล และฝึกไฟในลัทธิตฤษฎีโรมันคาทอลิกส่วนนครอมเวลดเป็นผู้แอนตคาทอลิก ที่ได้รับการเคารพอย่างสูง พร้อมด้วยเป็นผู้อุดมทรศน์อันสูงส่งต่ออิสรภาพของชนชาติอังกฤษ กล่าวอย่างสั้น ๆ การต่อสู้ดังกล่าวนี้ ได้ถูกนำเสนอในฐานะเป็นการต่อสู้ทางศาสนาและทางศีลธรรมอย่างไร

กติกามารักษิสมได้พิจารณาประวัติศาสตร์ของยุคนี้ลงไปว่าการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับบุคคล และลึกลงไปว่าการพิจารณาถึงคำขวัญที่ต่อสู้โดยยึดเป็นคติ ลัทธิมารักษิสมได้สังเกตเห็นสารัตถะแห่งการต่อสู้ของยุคนี้ว่า เป็นการต่อสู้ของชนชั้นนายทุนที่ได้เติบโตขึ้นมา เพื่อที่จะช่วงชิงอำนาจจากชนชั้นปกครองศักดินา และตามความจริง มันแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นหัวเลี้ยวของประวัติศาสตร์อย่างชัดเจนทีเดียว เพราะว่าภายหลังการปฏิวัติและเมื่อได้เข้าสู่ระยะที่สองในปี ค.ศ. ๑๖๘๘ ชนชั้นนายทุนก็ได้ประสบความสำเร็จในการเข้ามามีส่วนควบคุมรัฐไม่น้อย

ในประเทศอังกฤษ เนื่องด้วยการปฏิวัติของพวกนายทุนอุบตชนก่อนใคร ๆ ชัยชนะของพวกนายทุนจึงยังไม่เป็นชัยชนะเด็ดขาดสิ้นเชิง ผลจากการปฏิวัติอันถึงแม้ว่าสัมพันธรูปศักดินาขึ้นมาคงเดิมจะได้ถูกทำลายล้างลงเป็นอันมากแล้วก็ตาม ชนชั้นเจ้าของที่ดิน รวมทั้งชนชั้นมั่งคั่งที่ย้ายหลักแหล่งมาจากในเมือง ในส่วนใหญ่อยังคงดำรงฐานะอยู่เช่นเดิม และชนชั้นเจ้าของที่ดินนั้นยังได้ขยายตัวออกไปเป็นชนชั้น เจ้าที่ดินนายทุน (Capitalist landlords) ซึ่งได้ปรากฏขึ้นมาพร้อมด้วยการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเงินทอง และได้ดำรงฐานะอยู่สืบมาอีกสองชั่วศตวรรษ และได้เข้ามามีส่วนไม่น้อยในการควบคุมรัฐ

แต่ในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งการขัดแย้งต่อสู้ของชนชั้นล่างกว่า
 ในประเทศอังกฤษ และการปฏิวัติของพวกนายทุนก็ได้ต่อสู้
 จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. ๑๗๘๙ การเปลี่ยนแปลงอันฉับพลันได้บันดาล
 ให้เกิดผลลึกลับกว่าที่ได้เกิดขึ้นในอังกฤษเป็นอันมากตามความคิด
 ของมาร์กซิสม์ การปฏิวัติในฝรั่งเศสหาได้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่
 รุสโซและนักเขียนอื่น ๆ ได้เขียนหนังสือประกาศสิทธิของมนุษย์
 ลงไว้ หรือขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ว่า ได้มีคำขวัญของการปฏิวัติ
 “เสรีภาพ-สมภาพ-ภราดรภาพ” อันได้รับความนิยมอย่างแพร่
 หลายไม่ เช่นเดียวกับที่สารัตถะแห่งการปฏิวัติของคอมมิวนิสต์อยู่ที่
 การต่อสู้ระหว่างชนชั้น และมีได้อยู่ที่คำขวัญในทางศาสนาอันใด
 สารัตถะของการปฏิวัติฝรั่งเศส ก็อยู่ที่ความสัมพันธ์ในเรื่องชนชั้น
 และมีได้อยู่ที่หลักการต่าง ๆ แห่งความยุติธรรม ที่เป็นหลักการ
 นามธรรมอันจารึกไว้ที่ธงปฏิวัตินั้น

มาร์กซ์ กล่าวถึงยุคแห่งการปฏิวัติดังกล่าวไว้ว่า

“เช่นเดียวกับที่เราไม่อาจวินิจฉัยบุคคลโดยถือ
 เอาความเห็นของเขาที่กล่าวถึงตัวของเขาเองอันใด เรา
 ก็ไม่อาจวินิจฉัยยุคแห่งการปฏิวัติเช่นนี้จากความถนัด
 ของการปฏิวัติเอง”

กฎแห่งความคลี่คลายทางสังคม

สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เราเข้าใจยุคต่าง ๆ แห่งการปฏิวัตินั้น อยู่ที่ว่าจะต้องสังเกตเห็นการต่อสู้เพื่อได้มาซึ่งอำนาจของชนชั้นต่าง ๆ จะต้องสังเกตเห็นว่าชนชั้นใหม่ ๆ ได้ช่วงชิงอำนาจมาจากชนชั้นที่ได้อำนาจอยู่เดิม การถอยมเป็นเช่นนี้ ถึงแม้ว่าพวกหัวหน้าของชนชั้นใหม่จะได้ประกาศออกมา, โดยรู้สำนักหรือมีรูปก็ตาม, ว่าการต่อสู้ของพวกเขาเป็นการต่อสู้เพื่อหลักการที่เป็นนามธรรมต่าง ๆ หรือเพื่อเหตุต่าง ๆ ที่มีได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาของผลประโยชน์แห่งชนชั้นและอำนาจของชนชั้น //

มาร์กซิสต์พิจารณาประวัติศาสตร์และสังเกตเห็นว่า การต่อสู้ระหว่างชนชั้นที่ผลประโยชน์ขัดแย้งกัน เป็นกำลังอันสำคัญในความคลี่คลายขยายตัวของสังคมมนุษย์ และพร้อมกันไปกับ การต่อสู้ระหว่างชนชั้นนั้น ก็ได้มีความเติบโตจำเริญของวิทยาการติดตามไปด้วย คือความเติบโตจำเริญแห่งอำนาจของมนุษย์เหนือธรรมชาติ อำนาจของมนุษย์ในอันจะผลิตสิ่งของตามที่ชีวิตของเขาต้องการ การค้นพบเครื่องจักรกำลัง เป็นการก้าวหน้าอันสำคัญใหญ่หลวงแก่ผลิตรกรรม แต่มันก็มิได้นำมาสู่วงการผลิตรกรรมเพียงเท่านั้น มันยังได้นำมาพร้อมกับมัน ซึ่งการทำลายกิจการของผลผลิตเดิมซึ่งมีเครื่องบนและเครื่องทอผ้าของตนเอง เพราะไม่

สามารถจะแข่งขันกับผู้ผลิตที่ใช้เครื่องจักร ซึ่งคนงานคนหนึ่ง
 สามารถจะผลิตผ้าขนมาได้ในวันหนึ่งมากกว่าที่พวกเขาจะทำได้เมื่อ
 ใช้เวลาผลิตถึงหนึ่งสัปดาห์ เพราะฉะนั้นผู้ผลิตเอกชนซึ่งมีและใช้
 เครื่องมือของตนเองในการผลิต จึงต้องหลีกทางให้แก่คนทั้งสอง
 จำพวก จำพวกหนึ่งได้แก่ ชนชั้นนายทุน ที่มีเครื่องจักร แต่มิได้
 ใช้เครื่องจักรด้วยตนเอง และอีกจำพวกหนึ่งได้แก่พวก ชนชั้นคน
 งานอุตสาหกรรม ที่ไม่มีเครื่องมือในการผลิต แต่ทำงาน (แลกกับ
 ค่าจ้าง) เพื่อเจ้าของเครื่องมือ

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ บังเกิดขึ้นโดยไม่มีผู้ใดจะได้
 สำนึก และโดยที่ไม่มีผู้ใดได้กะการไว้ล่วงหน้าเลย การเปลี่ยนแปลง
 ผลประโยชน์นี้เป็นผลโดยตรงของความรู้ใหม่ที่คนไม่กคนได้ประสบ
 มา และนำมาใช้ในการผลิตเพื่อความมากมุลพูนผลของเขาเองโดย
 ทั่วไปได้คาดเห็นผลภายหน้าหรือปรารถนาจะให้เห็นผลความเปลี่ยนแปลง
 ทางสังคมอันจะติดตามมาในภายหลัง มาร์กซ์ตั้งความเห็นว่า
 ข้อนเป็นจริงแก่การเปลี่ยนแปลงทั้งหมดในสังคมมนุษย์ กล่าวคือ
 มนุษย์ได้รับความรู้เพิ่มพูนขึ้นเป็นลำดับ และได้้นำความรู้ใหม่ที่
 ออกมาใช้ในการผลิต และโดยการกระทำเช่นนั้นได้ก่อให้เกิดความ
 เปลี่ยนแปลงอันใหญ่หลวงทางสังคม ความเปลี่ยนแปลงทางด้าน

ได้นำไปสู่การขัดกัน^๕ในระหว่างชั้นชน ซึ่งได้บังเกิดขึ้นในรูปการขัดกัน^๕ในเรื่องความคิด หรือในเรื่องสถาบัน ได้แก่การขัดกัน^๕ในเรื่องศาสนา, ในเรื่องรัฐสภา, ในเรื่องความยุติธรรม และเรื่องอื่นๆ การที่การขัดกัน^๕แสดงออกมาในเรื่องต่างๆ ดังกล่าวนั้น ก็เพราะว่าความคิดและสถาบันที่ปรากฏอยู่ในเวลานั้น ได้ถือกำเนิดและเติบโตขึ้นมาจาก แบบการผลิตและความสัมพันธ์ของชั้นชน ที่มอยู่เดิม

Emile Burns ได้ยกตัวอย่างสถาบันเรื่อง “ฐานันดร” (The institution of the estates) สถาบันอันนี้ ในอังกฤษ ฐานันดรทั้งสามเคยได้แก่ พวกพระ (The Lords Spiritual), พวกขุนนาง (The Lords Temporal), และ พวกสามัญชน (The Commons) แม้ว่า สถาบันฐานันดรทั้งสามยังคงมีอยู่ตามแบบพิธีแบ่งสภานิติบัญญัติออกเป็นสภาขุนนาง (House of Lords) และ สภาสามัญ (House of Commons) ก็ดี แต่การกำหนดฐานันดร^๕นักได้สูญเสียดุลสำคัญไปหมดแล้วพร้อมกับที่ระบบศักดินาได้ถูกกวาดล้างไป และได้มีการแบ่งแยกอันใหม่เกิดขึ้นในสังคม คือ ชั้นชนของพวกนายทุนและชั้นชนของพวกคนงาน ในฝรั่งเศส ไม่มีการแบ่งแยกในเรื่อง “ฐานันดร” เหลือร่องรอยอยู่เลย และในอเมริกาของคนผิวขาว สิ่ง^๕ที่เรียกว่า “ฐานันดร” นี้ ไม่เคยได้ยิน

กันเลย เพราะว่าในสมัยที่สหรัฐอเมริกาเริ่มเติบโตขึ้น ลัทธิศักดินา
แทบจะสาปสูญไปหมดแล้ว

อะไรเล่าที่ได้ทำให้เกิดขึ้นและแล้วได้สลายไป ซึ่งความคิด
และสถาบันเช่นที่กล่าวมานั้น ? มาร์กซ์ได้ชี้ไว้ว่า ในที่ทุกหนแห่ง
และทุกกาลสมัย ความคิดและสถาบันต่าง ๆ ย่อมจะบังเกิดขึ้น
จากความประพฤติกของผู้นั้นเอง ความประพฤติกข้อแรกได้แก่
การผลิตสิ่งที่เป็นเครื่องยังชีพ อันได้แก่อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และ
ที่อยู่อาศัย ในหมู่ชนที่รวบรวมกันเป็นสังคมที่เป็นมาในประวัติ-
ศาสตร์ทุกกาลสมัย นับตั้งแต่ สังคมชาติกุด ในยุคคึกคักด้าบรรพ์
(Primitive Tribe) สังคมทาส, สังคมศักดินา, สังคมนายทุน
สมัยปัจจุบัน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มชนเหล่านั้น
ขึ้นอยู่กับแบบหรือรูปของการผลิตในสังคมนั้น สถาบันต่าง ๆ หา
ได้รับการคิดค้นสร้างขึ้นไว้ล่วงหน้าไม่ แต่ได้กำเนิดและเติบโตขึ้น
มาจากความประพฤติกที่เป็นชนบประเพณีของกลุ่มชนนั้น ๆ สถาบัน
กิดาฎหมายกิดิ หลักแห่งศีลธรรมจรรยา กิดิ และความคิดอย่าง
อื่น ๆ กิดิ เพียงแต่ปรากฏเป็นรูปร่างออกมาจากชนบประเพณีเหล่า
นั้นเท่านั้นและชนบประเพณีนั้นเล่า ก็สัมพันธ์อยู่โดยตรงกับแบบ
ของการผลิตที่เป็นอยู่ในสมัยนั้น ๆ พุตสนัน ๆ กิดิ สถาบันต่าง ๆ

เป็นผล และเป็นสิ่งผูกพันอยู่กับแบบการผลิต สถาบันและความ
คิดต่าง ๆ ไม่ได้เกิดขึ้นโดยเป็นอิสระแก่ตนเอง

เพราะฉะนั้น ผลต่อไปจึงเป็นว่า เมื่อแบบการผลิตได้
เปลี่ยนแปลงไป เป็นต้นว่าได้เปลี่ยนจากแบบการผลิตของระบบ
เศรษฐกิจศักดินา ไปสู่แบบการผลิตของระบบเศรษฐกิจนายทุน
สถาบันและความคิดต่าง ๆ จึงได้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วยสิ่งที่เคย
นับถือกันว่าชอบด้วยศีลธรรมจรรยาของยุคหนึ่ง ได้กลายเป็นสิ่ง
ที่ฝืนศีลธรรมจรรยาของยุคหนึ่ง และในทางกลับกัน สิ่งที่ยึดมั่น
ศีลธรรมจรรยาของยุคหนึ่งก็ ได้กลายเป็นสิ่งที่ชอบด้วยศีลธรรม
จรรยาของอีกยุคหนึ่ง และการนั้นก็ไปตามธรรมชาติของมันใน
ข้อที่ว่า เมื่อการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุได้บังเกิดขึ้น หรือนัยหนึ่งการ
เปลี่ยนแปลงแบบการผลิตได้บังเกิดขึ้น การขัดกันในรูปแบบความคิด
ต่าง ๆ ก็จะเป็นผลติดตามสถาบันต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิมก็จะพลันประสบ
ความสั่นสะเทือน

พร้อมด้วยการเติบโตของการผลิตแบบนายทุนการขัดกันใน
ทางความสัมพันธ์แบบศักดินา ก็ได้อุบัติขึ้น กล่าวคือในการผลิต
แบบใหม่นั้น ทุน เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในทางปฏิบัติ ซึ่งในระบบ
เศรษฐกิจศักดินามีได้ถือเช่นนั้น ตามที่เราได้เห็นมาแล้ว เมื่อเช่น

เช่นนั้น จึงเกิดการปะทะกันระหว่างความคิดต่าง ๆ ที่กำเนิดขึ้นมา
จากระบบเศรษฐกิจสองรูปนั้นเป็นต้นว่า ความคิดที่อุบัติขึ้นมาจาก
ระบบเศรษฐกิจแบบนายทุนนั้น ไม่รับนับถือความคิดแบบคลังใน
เรื่อง เทวสิทธิ์ของกษัตริย์ (Divine right) แต่ถือคติว่า “จะเก็บ
ภาษีราษฎรโดยราษฎรไม่รู้เห็นไม่ได้” (No taxation without
representation) ความคิดแบบใหม่ต้องการสิทธิในการค้าขาย
อย่างเสรี และต้องการจินตภาพทางศาสนาอันใหม่ ซึ่งเทิดทูน
สิทธิของเอกชนยิ่งขึ้น และลดอำนาจควบคุมของส่วนกลางลงม
อย่างไรก็ดี พฤติการณ์ที่แสดงออกประหนึ่งว่า พวกอภิสสรชนได้
ต่อสู้อย่างยอมพลีชีวิต เพื่อสิทธิและแบบทางศาสนา อันเป็นเรื่อ
นามธรรมนั้น แท้จริงแล้วเป็นการต่อสู้ของระบบเศรษฐกิจสอง
รูป คือระบบเศรษฐกิจแบบนายทุนที่เติบโตใหญ่ขึ้นมา กับระบบ
เศรษฐกิจแบบศักดินาที่กำลังจะวอดวายไป ส่วนการปะทะกันใน
ทางความคิดนั้น เป็นแต่เหตุขึ้นรองลงมา
ด้วยเหตุผลดังเห็นประจักษ์อยู่นั้น มาร์กซิสต์จึงไม่กำหนด
หลักการจำพวกทเป็นนามธรรม (Abstract principles) เพื่อ
การจัดระเบียบสังคม จุดที่พวกนักเขียนฝ่ายอุดมคติ (Writers
of Utopias) กระทำกัน ลัทธิมาร์กซิสม์พิจารณาว่า บรรดา “หลัก

การ” จำพวกนั้น ดังที่ได้ปรากฏขึ้นในความคิดของมนุษย์นั้น เพียงแต่เป็นเงาสะท้อนออกมาจากการจัดระเบียบสังคมที่เป็นอยู่ในสมัยหนึ่งและในสถานที่หนึ่งเท่านั้น และ “หลักการ” เช่นกล่าวนั้นจะไม่ และไม่อาจอำนวยความสะดวกให้เสมอไปและในที่ทั่วไปยิ่งกว่านั้น, ความคิดบางอันซึ่งดูเหมือนว่าเป็นความคิดสากล เช่นความคิดในเรื่องความเสมอภาคของมนุษย์นั้น ในความเป็นจริงแล้วก็ได้หมายความอย่างเดียวกันในสังคมที่ต่างยุคสมัยกัน ในยุคนครรัฐของกรีก (Greek city States) ความคิดในเรื่องสิทธิเสมอภาคของมนุษย์หาได้คลุมถึงพวกทาสไม่ คำขวัญ “เสรีภาพ สมภาพ และภราดรภาพ” ของการปฏิวัติฝรั่งเศสอันเกรียงไกรนั้นก็หมายถึงแต่เพียง เสรีภาพที่จะค้าขายได้โดยเสรีของชนชั้นนายทุนที่เติบโตใหญ่ขึ้นมา หมายถึงความเสมอภาคของชนชั้นนายทุนกับชนชั้นเจ้าขุนมูลนายศักดินา และหมายถึงภราดรภาพของชนที่ร่วมอยู่ในชนชั้นนายทุนด้วยกัน คือการร่วมมือช่วยเหลือกันต่อต้านการกดขี่และการจำกัดสิทธิ ที่ชนชั้นเจ้าขุนมูลนายศักดินาบังคับแก่พวกเขา

ด้วยประการฉะนี้ เราจึงอาจเห็นได้ว่า ความคิดส่วนมาก เฉพาะอย่างยิ่งความคิดที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดระเบียบสังคมนั้น เป็น

สาแหรก (Noblemen) ย่อมมีความยิ่งใหญ่กว่าชนทั้งหลายโดย
ธรรมชาติ ครั้นความคิดเช่นนั้นได้อุบัติขึ้นมาและยืนยงอยู่แล้ว
พวกชนชั้นที่มั่งอำนาจอยู่ในเวลานั้น ก็จะต้องเป็นกิจสำคัญที่ตนจะ
ต้องแน่ใจว่า คนทั้งหลายยอมรับนับถือความคิดดังกล่าวนี้ เพราะ
ว่า ถ้าคนทั้งหลายไม่ยอมรับความคิดดังกล่าว ก็จะมีผลถึงว่าคน
เหล่านั้นจะไม่ปฏิบัติให้สอดคล้องกับความคิดที่เป็นอยู่ เป็นต้นว่า
ประชาชนก็จะแสดงความอหังการต่อเทวสิทธิ์ของกษัตริย์ และบาง
ทีก็ไปไกลจนถึงชนกัณฑ์ศัรยะกษัตริย์ของเขาเสีย ดังนั้น ชนชน
ที่มั่งอำนาจไม่ว่ายุคสมัยใดและในประเทศใด ย่อมกระทำการ
ทุกอย่างเท่าที่จะกระทำได้ ในอันจะป้องกันมิให้ “ความคิดที่เป็น
ภัย” (Dangerous Thoughts) แพร่หลายไปในหมู่ชน
แต่ก็อาจมีผู้ถามกันว่า ถ้าความคิดเป็นแต่ข้อเท็จจริงขึ้น
รอง ถ้าข้อเท็จจริงขึ้นแรกและขึ้นสำคัญจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลง
ทางวัตถุในแบบการผลิตเสมอไปแล้ว “ความคิดที่เป็นภัย” จะ
อุบัติขึ้นมาได้โดยทางใดเล่า? หรือกล่าวอย่างสั้น ๆ ว่า ประชาชน
จะคิดถึงแบบการผลิตแบบใหม่ก่อนที่มันจะอุบัติขึ้นมา ได้อย่างไร
เล่า?

คำตอบปัญหาข้อนี้ ก็คือ ประชาชนไม่อาจคิดถึงมัน ก่อน

หน้าที่ภาวะการณ์อันแสดงถึงความเป็นอยู่ของมันจะ ได้ปรากฏเป็นรูปร่างออกมา แต่ประชาชนจะถูกปลุกปล้ำให้คิดถึงมันเอง เมื่อภาวะการณ์ดังกล่าวแล้ว ได้ปรากฏรูปโฉมออกมาโดยการปะทะกันระหว่างภาวะการณ์เก่า และกำลังใหม่ในการผลิตนั่นเอง

Emile Burns ได้อ้างตัวอย่างดังต่อไปนี้ เมื่อการผลิตโดยอาศัยแรงงานรับจ้าง ได้เติบโตขึ้นมาและเกิดความจำเป็นที่จะขยายผลผลิต เพื่อผลกำไร, พวกนายทุนยุคเริ่มแรกจึงต้องมาเผชิญอย่างรุนแรงกับข้อจำกัดสิทธิต่าง ๆ ในทางการค้าที่ระบบศักดินาได้กำหนดขึ้น ด้วยประการดังนั้น ความคิดในเรื่องอิสรภาพจากการจำกัดสิทธิ, ความคิดในเรื่องที่จะได้มีสิทธิมีเสียงในการกำหนดภาษี และในเรื่องอื่นๆ จึงได้อุบัติขึ้น ในระยะนั้นภาวะของสังคมยังไม่ได้เปลี่ยนรูปมาเป็นสังคมนายทุน เป็นแต่ได้มีอาการอันจะนำไปสู่สังคมนายทุนปรากฏขึ้น และจากอาการดังกล่าวนี้แหละ ความคิดในเรื่องเศรษฐกิจแบบนายทุนได้ปรากฏออกมา

ทั้งนี้^{๕๕๘} เช่นเดียวกับความคิดในเรื่องเศรษฐกิจแบบโซเชลลิสต์แบบวิทยาศาสตร์ (Scientific socialist ideas) ซึ่งตรงกันข้ามกับความคิด รูปโซเชลลิสต์แบบอุดมคติ (Utopian socialist ideas) จะอุบัติขึ้นมาได้ก็ต่อเมื่ออาการของสังคมโซเชลลิสต์ได้คลี่

คลายออกไป เวลาที่อาการหรือภาวะการณ์ของสังคมโซซลิสต์คล้อย
คลายออกไปนั้น หมายถึงเวลาที่ผลิตรกรรมขนาดใหญ่ได้แผ่
กว้างออกไป และหมายถึงเวลาที่เห็นกันได้ชัดแจ้งแล้วว่า ลัทธิ
เศรษฐกิจแบบนายทุนได้กลายเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งความก้าวหน้าของ
สังคม อาการอันชัดแจ้งนั้นแสดงออกโดยวิกฤติทางผลิตผลที่ท่วม
ท้นตลาดอันเกิดแล้วเกิดเล่าอยู่ไม่ขาด

ถึงแม้ว่าความคิดต่าง ๆ ย่อมเกิดขึ้นแต่โดยอาศัย ภาวะ
การณ์ทางวัตถุ ก็ได้ แต่เมื่อความคิดเหล่านั้นได้อุบัติขึ้นแล้ว มันก็
บรรจุอิทธิพลของมันลงไปในกรกระทำของมนุษย์ และดังนั้นก็
เท่ากับมีอิทธิพลอยู่เหนือกระแสเหตุการณ์ทั่วไปอย่างแน่นอน ความคิดที่
กำเนิดจากระบบการผลิตแบบเก่าเป็นความคิดที่เหนี่ยวรั้งการ
กระทำของมนุษย์ และด้วยเหตุเช่นนั้น ชนชนที่ครองอำนาจใน
ทุกยุคทุกสมัยจึงทำทุกอย่างที่อาจทำได้ ที่จะสั่งสอนความคิด
จำพวกนั้นแก่ประชาชน ส่วนความคิดที่กำเนิดจากภาวะการณ์ใหม่
ในการผลิตเป็นความคิดที่ก้าวหน้า เป็น ความคิดที่ส่งเสริมการ
กระทำ โดยรับเอาภาวะการณ์ใหม่ ๆ นั้นมาพิจารณาดำเนินการไป
สู่ระบบใหม่ และด้วยเหตุเช่นนั้นเอง ชนชนที่มีอำนาจอยู่ในสมัย
นั้น จึงถือว่า ความคิดจำพวกก้าวหน้า เหล่านี้ เป็นความคิดที่

เป็นภัยตามน ^๕ ผลจึงเป็นว่าความคิดที่เห็นว่าระบบสังคมนั้นแล้ว ^๕
 เพราะวาระบบสังคมนั้นส่งเสริมให้ทำลายจำนวนอาหารที่มีอยู่มาก ^๕
 มากเสีย ^๕ เพียงเพื่อจะรักษาราคาอาหารมิให้ลดต่ำลง ^๕ ในขณะที่ ^๕
 ประชาชนเป็นจำนวนมากอยู่ในสภาพกึ่งอดตาย ^๕ ความคิดเช่นกล่าว ^๕
 นี้กลับปรากฏแก่ชนชนที่มอำนาจว่าเป็น ^๕ “ความคิดที่เป็นภัย” ^๕
 และภัยนั้นในความเป็นจริงก็หมายถึงเพียงภัยที่ชนชนที่มอำนาจจะ ^๕
 ด้รับ ^๕ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงแบบการผลิตใหม่ ^๕ ความคิดใน ^๕
 เรื่องกาวหนานี้ ^๕ อันที่จริงจักนำไปสู่ความคิดของการตั้งระบบผลิต ^๕
 ผลิตใหม่ ^๕ คือ เป็นการผลิต ^๕ เพื่อใช้ ^๕ และมีใช้เพื่อค่ากำไร ^๕
 จินตภาพของมาร์กซิสต์ต่อความคลลคลายทางสังคม ^๕ ซึ่งมี ^๕
 ชื่อว่า ^๕ Historical Materialism ^๕ จึงเป็นคนละอย่างกับลัทธิ ^๕
 Materialist Determinism ^๕ ซึ่งมีทฤษฎีว่า ^๕ การกระทำของมนุษย์ ^๕
 อยู่น้อยแก่สภาวะการณ์ทางวัตถุรอบตัวเขาโดยสิ้นเชิง ^๕ แต่มาร์กซิสต์ ^๕
 มีความเห็นไปอีกทางหนึ่ง ^๕ เขาเห็นว่า การกระทำเหล่านี้ ^๕ นั้นนำมาเป็น ^๕
 ผล ^๕ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากสภาวะการณ์ทางวัตถุที่อยู่นอกร่างกายเขา ^๕
 และส่วนหนึ่งเกิดจากความรู้ของเขาเอง ^๕ ในข้อที่จะควบคุมสภาวะ ^๕
 การณ์ทางวัตถุได้อย่างไร ^๕ แต่มนุษย์อาจได้รับความรู้เช่นนั้น ^๕ ได้ ^๕
 แต่โดยอาศัยความชำนาญจากการสังเกตศึกษาสภาวะการณ์ทางวัตถุ ^๕

นั่นเอง เขาก็ได้ความชำนาญจากสภาวะการณ์ทางวัตถุมิใช่โดยการ
นั่งนออยู่บนเก้าอี้แสนสบาย แต่จะได้มาโดยการปฏิบัติการ ใน
ทางผลิตเครื่องใช้ต่าง ๆ ตามความต้องการของชีวิต และเมื่อความ
รู้ของเขาเพิ่มพูนขึ้น เมื่อเขาคิดประดิษฐ์วิธีการผลิตใหม่ ๆ ขึ้น
และนำสิ่งเหล่านั้นออกปฏิบัติการเขาก็จะประสบว่าแบบที่มียุติ
ในการจัดระเบียบสังคม ได้กลายเป็นเครื่องกีดขวางมิให้เขาสามารถ
ใช้วิธีใหม่ ๆ ที่เขาคิดค้นขึ้นได้โดยเต็มที่ มนุษย์ได้ตระหนักความ
เป็นจริงข้อนี้จากเหตุการณ์ในชีวิตของเขาเอง ดังนั้น ในขั้นต้น
มนุษย์จึงต่อสู้กับความผิตราย และเครื่องกีดขวางที่มีอยู่เฉพาะ
เรื่องเฉพาะราย ซึ่งแบบเก่าของการจัดระเบียบสังคมได้ก่อขึ้นไว้
แต่ในเวลาต่อมา เขาก็หลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะถูกดึงเข้าไปสู่การต่อสู้
ทุกทางกับระบบที่มีอยู่เดิมทั้งหมด
มีอยู่ระยะหนึ่ง ที่กระแสเหตุการณ์ทั้งหมดที่อำนวยให้
กำลังผลิตใหม่ได้คล้อยออกจากระบบเก่านี้ ได้เป็นไปได้โดย
ปราศจากสำนัก และโดยไม่มีแผนการ และก็เช่นเช่นเดียวกันใน
กรณีการต่อสู้กับแบบเก่าของการจัดระเบียบสังคม ซึ่งเป็นสิ่งธำรง
ระบบเก่าไว้ คือเป็นการต่อสู้ที่ปราศจากการสำนักและแผนการ
แต่จะมีอยู่ระยะหนึ่งเสมอที่ความสัมพันธ์หรือระเบียบที่ชนชนเดิม

ได้กำหนดไว้ได้ปรากฏออกให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า เป็นเครื่องกีดขวางสกัดกั้นกำลังผลิตใหม่จากการนำออกใช้ ให้ได้ผลโดยเต็มที่ตรงระยะ^๕และที่การปฏิบัติของ^๕ ชนชนผู้ซึ่งถือนาคไว้^๕ ในมือของเขา ได้สำแดงออกด้วยความรู้สำนึก

แต่กระแสดการคลี่คลายกำลังการผลิตใหม่ ๆ นั้นจะไม่ใช่เป็นกระแสดการคลี่คลายที่ไร้สำนึกหรือไร้แผนการอีกต่อไป มนุษย์ได้สะสมความชำนาญ และความรู้ในเรื่องกฎของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไว้เพียงพอ ที่จะผ่านไปสู่ระยะข้างหน้าในอาการอันรู้สำนึก และพร้อมด้วยแผนการ เพื่อที่จะประดิษฐานสังคมที่จัดให้การผลิตเป็นสิ่งประกอบด้วยความรู้สำนึกและแผนการ

เอ็งเกิลส์ ได้กล่าวไว้ว่า

“กำลังภายนอกอันเราไม่อาจรู้สึก ได้ที่ ได้มีอำนาจครอบงำประวัติศาสตร์ของมนุษย์สืบเนื่องกันมาจนถึงบัดนี้นั้น จะได้ผ่านเข้ามาอยู่ภายใต้การควบคุมของมนุษย์เอง จากจุด ๆ นั้นเท่านั้นมนุษย์จะตบแต่งประวัติศาสตร์ของตนด้วยความสำนึกตระหนักรู้กัน
สมบูรณ์”

สังคมนายทุน

มาร์กซ์ได้อธิส่วใหญ่ของชีวิตให้แก่การศึกษาลัทธิเศรษฐกิจแบบนายทุน คือศึกษาวิธีการผลิต ซึ่งได้เขาแทนสืบทอดระบบเศรษฐกิจของลัทธิศักดินาในอังกฤษ และต่อมาจนจบศตวรรษที่แล้วได้แผ่ขยายและตั้งมั่นคงไปทั่วโลก ความมุ่งหมายของมาร์กซ์ในการศึกษาลัทธิเศรษฐกิจนายทุนอยู่ที่การค้นหา “กฎความเคลื่อนไหว” (Law of motion) ของสังคมนายทุน ลัทธิเศรษฐกิจนายทุนนั้น ไม่เพียงแต่จะได้มีอยู่อย่างใดก็เป็นอยู่อย่างนั้น หากได้เติบโตขึ้นเป็นลำดับ ลัทธิเศรษฐกิจนายทุนตามที่เป็นอยู่ในสมัยของมาร์กซ์ ไม่เหมือนกันกับลัทธิเศรษฐกิจนายทุน สมัยอุตสาหกรรมปฏิวัติในอังกฤษ ในตอนปลายศตวรรษที่ ๑๘ ปัญหาที่มาร์กซ์พิจารณาจึงไม่จำกัดอยู่แต่เพียงว่า จะบรรยายถึงวิธีการผลิตของลัทธิเศรษฐกิจนายทุนในสมัยของเขาเองเท่านั้น หากยังจะต้อง

แสดงข้อวิเคราะห์ที่จะไขออกไปว่า เหตุใดจึงมีการเปลี่ยนแปลงมา
 ดังนั้น? และการเปลี่ยนแปลงจะไปสู่ทิศทางใดต่อไป? การเข้า
 สู่อุปกรณ์ปัญหาเช่นที่กล่าวมานั้นว่าเป็นของใหม่ นักเขียนอื่น ๆ ที่
 เขียนอธิบายปัญหาเศรษฐกิจแต่ก่อน ๆ มา ได้เข้าจับลัทธิเศรษฐกิจ
 นายทุนตามที่เขานับอยู่ และได้อธิบายสภาพของเศรษฐกิจแบบนั้นประ-
 ดูกว่า เป็นระบบเศรษฐกิจที่จะต้องตรงตรงราวอยู่เช่นนั้นชั่วกาลปาวสาน
 แต่สำหรับมาร์กซ์ไม่เป็นเช่นนั้น มาร์กซ์เห็นว่าวัฏจักรผลิตของ
 ลัทธิเศรษฐกิจแบบนั้น ก็เป็นเช่นเดียวกับสิ่งอื่น ๆ ในประวัติศาสตร์
 ย่อมมีการเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้น ผลแห่งการศึกษาของมาร์กซ์
 จึงไม่ปรากฏออกมา เพียงแต่ในรูปการบรรยายลักษณะการที่เป็นอยู่
 เท่านั้น หากยังได้ปรากฏออกในรูปของการคาดการณ์ตามแบบ
 วิทยาศาสตร์อีกด้วย เพราะว่ามาร์กซ์สามารถสังเกตเห็นวิถีลัทธิ
 เศรษฐกิจนายทุนได้คลี่คลายมาตามความเป็นจริง

การผลิตแบบเศรษฐกิจนายทุนได้อุบัติขึ้นมาจากการผลิตแบบ
 เศรษฐกิจเอกชน (Individual Production) ของสมัยศักดินา
 ลักษณะของการผลิตแบบศักดินา คือ การผลิต เพื่อการบริโภค
 เฉพาะท้องถิ่น เป็นต้นว่าการผลิตอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และสิ่ง
 ของเครื่องใช้ต่าง ๆ นั้น ก็เป็นการผลิตโดยพวกเลกหรือพวกทาส

ที่ดิน เพื่อตัวเขาและมูลนายของเขาจะได้บริโภคใช้สอย หากมี
 ผลิตผลเหลือใช้ได้ทวีมากขึ้น ก็ได้มีการนำผลิตผลเหลือใช้ออก
 ขายเพื่อแลกเปลี่ยนกับผลิตผลที่นำมาจำหน่ายในท้องถิ่น จากต่าง
 ประเทศ หรือจากภาคต่าง ๆ ภายในประเทศนั่นเอง แต่อย่างไร
 ก็ดี ในส่วนใหญ่การผลิตยังคงเป็นการผลิตเพื่อที่ผู้ผลิตและมูลนาย
) ของเขาจะได้บริโภคใช้สอย

การณ้ดำเนินมาเช่นนั้น จนกระทั่งหน่วยต่าง ๆ ที่ประกอบ
 เป็นสังคมศักดินาเริ่มมีการแตกแยก การผลิตแบบเศรษฐกิจศักดินา
 คือการผลิตเพื่อบริโภค จึงค่อย ๆ เปิดทางให้แก่ การผลิตเพื่อ
 กำไร ซึ่งเป็นสาระสำคัญของเศรษฐกิจแบบนายทุน การผลิตเพื่อ
 กำไรนั้นต้องการสิ่งสองสิ่ง ได้แก่

๑. บุคคลพวกหนึ่ง ซึ่งมีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะซื้อหา
 เครื่องมือการผลิต (เช่น เครื่องทอ เครื่องปั่น และเครื่องมือ
 อื่น ๆ)

๒. บุคคลอีกพวกหนึ่ง ซึ่งไม่มีเครื่องมือการผลิตของ
 ตนเอง ทั้งไม่มีทุนทรัพย์ที่จะใช้สอยประทังชีพ

กล่าวอีกทางหนึ่งก็คือ การผลิตเพื่อกำไรมันนั้นจะต้องมี
 นายทุน ซึ่งเป็นเจ้าของอุปกรณ์การผลิตและ คนงาน ซึ่งมีโอกาสที่

จะยังช้พอยู่ได้แต่ทางเดียว คือ จะต้องออกแรงใช้เครื่องมือที่
นายทุนเป็นผู้ครอบครอง

ในการผลิตสิ่งของต่าง ๆ นั้น พวกคนงานมิได้ผลิตขึ้นเพื่อ
ตัวเขาเองจะได้ใช้สอยโดยตรง หรือมิใช่เพื่อ “จ้าวนาย” คนใหม่
ของเขา คือนายทุนจะได้บริโภคใช้สอย แต่ได้ผลิตขึ้นเพื่อนายทุน
จะได้นำออกขายเป็นเงิน สิ่งของต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้น ด้วยความ
ประสงค์เช่นนี้เรียกว่า “สินค้า” (Commodities) คือหมายถึงสิ่ง
ของที่ผลิตขึ้นเพื่อนำออกขายในตลาด มิใช่เพื่อที่ผู้ผลิตและมูลนาย
ของผู้ผลิตจะบริโภคใช้สอย ดังที่เป็นความประสงค์ของเศรษฐกิจ
ศักดินา คนงานได้รับค่าจ้างแลกเปลี่ยนกับแรงงานที่ใช้ในการผลิต
ฝ้ายนายทุนได้รับ ผลกำไร สิ่งนี้เรียกว่า กำไร นั้นหมายถึงว่า
เมื่อผู้บริโภคหรือผู้ซื้อได้ชำระค่าสิ่งของแล้ว และเมื่อนายทุนได้
จ่ายค่าจ้าง ค่าวัสดุดิบ และค่าอื่น ๆ ในการผลิตหมดแล้ว มีผล
ได้ส่วนหนึ่งเหลืออยู่ ผลได้ส่วนนี้แหละเรียกว่ากำไร ซึ่งนายทุน
ได้ถือเอาทั้งหมด

อะไรเล่าเป็นบ่อเกิดของกำไรนี้ ?

มาร์กซ์ชี้ว่า มันไม่อาจเป็นไปได้เลยว่ากำไรนั้นมาจากกา
นายทุนได้ขายผลิตผลไปเกินกว่าค่าของมัน เพราะว่าถ้าเป็นไปได้

แล้ว ก็เท่ากับว่าพวกนายทุนต่างก็หาทางโกงกันเองอยู่ตลอดเวลา ด้วยว่าเมื่อนายทุนคนหนึ่งได้ "กำไร" มาโดยวิธีนี้ คือโดยวิธีที่ขายผลิตภัณฑ์เกินกว่าค่าของผลิตภัณฑ์มาแล้ว ก็จำเป็นจะต้องมีนายทุนอีกฝ่ายหนึ่งขาดทุนจากการขายผลิตภัณฑ์ของเขา ผลกำไรและผลของการขาดทุน จะหักกลบลบกันไป และก็จะไม่มี กำไรทั่วไป เกิดขึ้นในกรณีเช่นนั้น เพราะฉะนั้นเรื่องจึงจะต้องเป็นว่า ค่าของสิ่งของอันใดอันหนึ่งที่น่าออกขายในตลาดนั้น จะต้องได้มีผลกำไรอยู่แล้ว และผลกำไรนั้นจะต้องได้บังเกิดขึ้นในระหว่างการผลิตนั่นเอง และมีใช่ได้บังเกิดขึ้นในตอนที่น่าผลิตผลออกขาย

เพราะฉะนั้น การสอบสวนในเรื่องนี้จะต้องดำเนินไปสู่การตรวจสอบ การปฏิบัติในทางผลิตเพื่อจะดูว่า มีปัจจัยอันใดบ้างหรือไม่ในการผลิตที่ได้บวกค่าผลิตลงไป เกินกว่าค่าของมันจริง ๆ (Cost) ?

ก่อนที่จะขบปัญหาข้อนี้ ในขั้นแรกจะต้องเข้าใจเสียก่อนว่า ที่เรียกว่า "ค่า" ของสิ่งของ (Value) นั้น หมายถึงอะไร? ในภาษาธรรมดา ค่า อาจมีความหมายต่างกันสองนัย นัยแรกอาจหมายถึง ค่าในการใช้โดยคนใดคนหนึ่ง เช่นว่าคนที่กระหน่ำน้ำ อาจค่าของน้ำต่างกว่าคนอื่น ๆ ของบางอย่างอาจมีค่าในทางความ

รู้สึก (Sentimental value) แก่คนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ ความหมาย
 ในเรื่องค่าของสิ่งของอีกนัยหนึ่งที่เป็นความหมายธรรมดาเหมือนกัน
 ได้แก่ ค่าของสิ่งของที่น่าออกขายในตลาด ซึ่งเรียกกันว่า “ค่า
 แลกเปลี่ยน” (Exchange value)

เป็นความจริงที่ว่า แม้ในระบบเศรษฐกิจนายทุนนั่นเอง ก็
 อาจมีการผลิตสิ่งของบางชนิด เพื่อขายแก่ผู้ซอบบางจำพวก และใน
 กรณีเช่นนั้น ได้มีการกำหนดราคากันเป็นพิเศษ แต่ข้อที่มาร์กซ์
 สนใจนั้นเป็นเรื่องการผลิตแบบเศรษฐกิจนายทุน ในรูปปรกติ
 ธรรมดา คือ เป็นเรื่องของระบบที่ได้ออกผลิตสิ่งของนานาชนิด และ
 เป็นจำนวนต่าง ๆ กันออกสู่ตลาดเพื่อขายแก่คนทั่วไป ในกรณี
 การผลิตเช่นนั้น อะไรเล่าที่เป็นเครื่องกำหนดค่าแลกเปลี่ยนตาม
 ปรกติ แก่สิ่งของเหล่านั้นที่วางขายอยู่ในตลาด? ดังตัวอย่างว่า
 ทำไมผ้าหลายหนึ่งจึงมีค่าแลกเปลี่ยนสูงกว่าเข็มเล่มหนึ่ง?

ค่าแลกเปลี่ยนนั้นวัดด้วยจำนวนเงิน คือของสิ่งหนึ่งมีค่า
 เท่ากับเงินจำนวนหนึ่ง แต่อะไรเล่าที่เป็นเครื่องกำหนดว่าของสิ่ง
 หนึ่งมีค่าเท่านี้เท่านี้ เมื่อเปรียบเทียบกับของอีกสิ่งหนึ่ง จะโดย
 การกำหนดค่าเป็นเงินหรือการแลกของกันโดยตรงก็ตาม? มาร์กซ์
 ชี้ว่าของต่าง ๆ จะนำขึ้นเปรียบเทียบค่ากันได้ก็ต่อเมื่อมี “สิ่ง” ที่

ของทุกสิ่งมีอยู่ร่วมกัน และสิ่งที่มีอยู่ร่วมกันนั้น ของบางสิ่งมีมาก และบางสิ่งมีน้อย ดังนั้น ก็อยู่ในวิสัยที่จะนำสิ่งที่มีอยู่ร่วมกันมาเปรียบเทียบและกำหนดค่าแลกเปลี่ยนลงไปได้ ว่าของสิ่งใดควรมีค่าแลกเปลี่ยนเท่าใด โดยคำนวณจากความต่างกันของ "สิ่ง" ที่ของทุกสิ่งมีอยู่ร่วมกัน

"สิ่ง" หรือปัจจัยที่ของทุกสิ่งมีอยู่ร่วมกันนั้นเป็นทฤษฎีที่แท้จริงว่าไม่ใช่หน้าหนักหรือสี หรือสิ่งใด ๆ ทำนองเดียวกัน และก็ไม่ใช่ "ค่าในการใช้" (Use value) ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์ เพราะว่าการอาหารนั้น แม้วามีความจำเป็นแก่ชีวิตมนุษย์แต่ก็มีค่าแลกเปลี่ยนน้อยกว่ารถยนต์มากมาย และก็ไม่ใช่ค่าทางในนามธรรมใด ๆ มีอยู่สิ่งเดียวหรือปัจจัยเดียวที่ผลิตผลทุกชนิดทุกอันมีอยู่ร่วมกัน สิ่งนั้นคือ ของทุกชิ้นหรือผลิตผลทุกอัน ได้ผลิตขึ้นมาโดยแรงงานของมนุษย์ คนนั้น ของสิ่งหนึ่งจะมีค่าแลกเปลี่ยนมากกว่าของอีกสิ่งหนึ่ง หากว่าได้ใช้แรงงานของมนุษย์ในการผลิตมากกว่าอีกสิ่งหนึ่ง ค่าแลกเปลี่ยนจึงถูกกำหนดโดย "เวลาทำงาน" (Labour-time) ที่ใช้ไปในการผลิตของต่าง ๆ

แต่ "เวลาทำงาน" ที่ว่านี้ มิใช่เวลาทำงานของแต่ละรายมือได้นำสิ่งของออกซื้อขายกันในตลาดนั้น ค่าแลกเปลี่ยนของ

ผลิตผลแต่ละสิ่งนั้นได้ถูกเฉลี่ยไป และค่าแลกเปลี่ยนของผ้าหลา
 หนึ่งผืนหนึ่งและคุณภาพอันหนึ่งนั้นได้ถูกกำหนดโดย “เวลา
 ทำงานอันจำเป็นที่คนงานได้ใช้ร่วมกันโดยส่วนเฉลี่ย” ซึ่งต้องการ
 เพื่อการผลิต

ถ้าสิ่งนี้คือหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้กำหนดค่าแลกเปลี่ยนของสิ่ง
 ต่าง ๆ ที่ได้ผลิตขึ้นภายใต้ลัทธิเศรษฐกิจนายทุนแล้ว อะไรเล่าที่
 ใช้กำหนดค่าจ้างจำนวนเท่านี้เท่านี้ ที่ได้อาศัยให้แก่ผู้ที่ได้ทำการ
 ผลิตจริง ๆ คือพวกคนงาน ? มาร์กซ์ได้ตั้งคำถามขึ้นในทำนอง
 เดียวกันนั้นทีเดียว คือว่า อะไรเป็นปัจจัยร่วมระหว่างสิ่งของที่
 ผลิตขึ้นภายใต้ลัทธิเศรษฐกิจนายทุนกับกำลังงาน (Labour-power)
 ภายใต้ลัทธิเศรษฐกิจนายทุน ซึ่งเราทราบด้วยว่ามีค่าแลกเปลี่ยน
 ในตลาด ? ความจริงก็ไม่มียปัจจัยดังกล่าวนี้ออกไปจากปัจจัยที่เราได้
 เห็นมาแล้วคือ ปัจจัยที่กำหนดค่าแลกเปลี่ยนของผลิตผลธรรมดา
 อันได้แก่เวลาทำงานที่ได้ใช้ไปในการผลิต แล้วใช้เวลาทำงานที่ได้
 ใช้ไปในการสร้างกำลังงานนั้นหมายความว่าอะไร ? หมายความว่า
 เวลาที่ได้ใช้ไปในการผลิตอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องให้ความอบอุ่น
 และสิ่งอื่น ๆ ที่จะประทังชีพคนงานไปได้สัปดาห์หนึ่ง ๆ เมื่อกล่าว
 ถึงค่าเลี้ยงชีพของคนงานนั้น เราจำต้องรวมสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่

การเลี้ยงครอบครัวของคนงานเข้าไปในการพิจารณาด้วย เวลาทำงานที่จำเป็นแก่การผลิตสิ่งของเครื่องยังชีพเหล่านั้น คือ เครื่องกำหนดค่าแลกเปลี่ยนกำลังงานของคนงาน (Worker's Labour-power) ที่คนงานได้ขายแก่นายทุนเพื่อได้มาซึ่งค่าจ้าง

ในสังคมนายทุนปัจจุบันนี้ การณ์ปรากฏว่า ในขณะที่เวลาอันจะต้องใช้ไปเพื่อการหล่อเลี้ยงกำลังงานของคนงานวันนั้น อาจต้องการเพียงวันละ ๔ ชั่วโมงเท่านั้น แต่ที่เขาต้องการใช้กำลังทำงานถึงวันละ ๘ หรือ ๑๐ ชั่วโมง หรือมากกว่านั้นในวันหนึ่งคั้งนั้น สำหรับเวลา ๔ ชั่วโมงแรก ที่เขาทำงานในวันหนึ่ง ๆ นั้นแหละ ที่เป็นแรงงานซึ่งเขาได้ใช้ไปในการผลิต อันมีค่าเท่ากับค่าจ้างที่เขาได้รับ ส่วนชั่วโมงทำงานที่เหลือจากนั้นในวันหนึ่ง ๆ เขาได้ใช้ไปในการผลิต "ค่าส่วนที่เกิน" (Surplus value) ซึ่งนายจ้างของเขาได้ถือเอาส่งนแหละคือที่มาแห่งผลกำไรของนายทุน อันได้แก่ค่าที่คนงานได้ผลิตขึ้นนอกเหนือออกไปจากค่าแห่งการดำรงชีพของเขา นั่นคือค่าจ้างที่เขาได้รับ

ค่าของสิ่งอื่น ๆ เกี่ยวกับขบวนการของมาร์กซ์ในปัญหาเรื่องค่า และ ค่าส่วนที่เกิน/นั้น ควรจะได้รับการไขความออกไปอีก แต่ในทันทีจะไขความออกไปได้ เท่าที่จะพอเหมาะแก่ขนาดของรูปเรื่องที่ตั้งไว้

การที่นำคำ “ค่าแลกเปลี่ยน” มาใช้นั้นก็เพราะว่า คำนี้เป็นหลักเกณฑ์ของข้อวิเคราะห์ทั้งปวง แต่ในชีวิตตามความเป็นจริงนั้น การขายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ก็ไม่สู้ตรงตามค่าแลกเปลี่ยนทีเดียว ไม่ว่าจะ เป็นผลิตภัณฑ์เป็นวัตถุ หรือกำลังงานของมนุษย์ที่ได้นำออกมาขายและชอกันในตลาด โดยมี ราคา ที่อาจจะสูงหรือต่ำกว่าค่าแลกเปลี่ยนที่ถูกต้องก็ได้ทั้งสองอย่าง เป็นต้นว่า ในวันใดวันหนึ่ง ผลิตภัณฑ์บางอย่างในตลาดอาจมีมากเกินไปจนความต้องการ ในวันนั้นราคาของอาจลดต่ำลงมามาก จากค่าแลกเปลี่ยนที่ถูกต้องหรือในทางกลับกัน ถ้าผลิตภัณฑ์บางอย่างไม่พอกับความต้องการ ราคาของก็จะขึ้นสูงไปกว่าค่าแลกเปลี่ยน ความขึ้นลงของราคานี้ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของ “อุปทาน และ อุปสงค์” (Supply and Demand) และเหตุอันนี้ได้ชักนำนักเศรษฐกิจฝ่ายลัทธินายทุนให้คิดเห็นไปว่า อุปทาน และ อุปสงค์ นั้นเป็น ปัจจัยสันเชิง ในการกำหนดราคา แต่ก็เป็นที่กระจ่างแจ้งว่า อุปทานและอุปสงค์นั้นเป็นเหตุให้เกิดการกวัดแกว่งในเรื่องราคาก็แต่ในระดับหนึ่งเท่านั้น และระดับหนึ่งจะเป็นเท่าไร ไม่ว่าจะ เป็นหนึ่งเซ็นต์หรือ ๑๐๐ ปอนด์ กิด ย่อมเห็นได้กระจ่างแจ้งเหมือนกันว่าหาได้ถูกกำหนดโดยอุปทานและอุปสงค์ไม่ แต่ได้ถูกกำหนดโดยเวลาทำงานที่ใช้ในการผลิตสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมา

ราคาที่เป็นจริงของกำลังงาน (Labour-power) หรือออก
 นัยหนึ่ง ค่าจ้างที่จ่ายไปตามความเป็นจริงนั้น ก็อยู่ที่อัตราผลของ
 อุปทานและอุปสงค์ด้วยเหมือนกัน แต่ก็ไม่ได้อยู่โดยสิ้นเชิง หากยัง
 อยู่ที่อัตราผลอย่างอื่นอีก เป็นต้นว่ากำลังของสหบาลคนงาน ซึ่ง
 เป็นอัตราผลสำคัญ กระนั้นก็ดี ราคาของกำลังงานในสังคมนายทุน
 ตามปรกตินั้น ย่อมจะกวัดแกว่งอยู่ภายในระดับที่แน่นอนระดับหนึ่ง
 คือระดับที่เท่ากับค่าครองชีพของคนงาน ซึ่งในข้อนี้จะต้องพิจารณา
 ถึงความต้องการอันแตกต่างกัน ของคนงานที่อยู่ในลำดับและกลุ่ม
 ต่าง ๆ กัน และก็เพราะความต้องการอันแตกต่างกันนี้เป็นข้อใหญ่
 ที่เบนเหตุให้สหบาลคนงาน ได้พยายามต่อสู้ที่จะกำหนดมาตรฐาน
 ที่สูงไปกว่ามาตรฐานที่ต่ำที่สุดในการครองชีพ

ความจริงนั้น กำลังงานของคนงานที่ต่างลำดับฝีมือกันนั้น
 หมายค่าอย่างเดียวกันไม่ การทำงาน ๑ ชั่วโมงของวิศวกรที่มีฝีมือ
 ผลิต ค่า ได้สูงกว่าการทำงาน ๑ ชั่วโมง ของกรรมกรที่ไม่มีฝีมือ
 มารักษ์ แสดงให้เห็นความแตกต่างข้อนี้ ว่าได้ปรากฏออกมาใน
 เมื่อดำเนินการของออกขายในตลาดซึ่งจะกำหนดส่วนสัด อันแน่ชัดลง
 ไว้ว่า ค่าแห่งการงานของคนงานที่มีฝีมือ มีอยู่เท่าใดในหนึ่งชั่วโมง
 และค่าของกรรมกรที่ไม่มีฝีมือ มีอยู่เท่าใดในหนึ่งชั่วโมง

ความแตกต่างในเรื่องค่าของการทำงานนี้ บังเกิดขึ้นได้อย่างไร ?

มาร์กซ์ตอบว่า ความแตกต่างนี้ได้เนื่องมาจาก "หลักการ" หรือข้อคิดในทางนามธรรมใด ๆ ที่กล่าวอ้างว่า งานที่มผมยอมมีค่ากว่างานที่ขาดฝีมือ ข้อความจริงที่ว่ากำลังงานของคนงานที่มผมมีค่าแลกเปลี่ยนมากกว่ากำลังงานของกรรมกรอื่น เนื่องมาแต่ปัจจัยอย่างเดียวกัน กับปัจจัยที่ทำให้เรือกอล์ฟมีค่าสูงกว่าเรือแจว ปัจจัยอันนี้ก็คือ ในการสร้างเรือกอล์ฟนั้น ต้องใช้แรงงานของมนุษย์มากกว่าที่ใช้ไปในการสร้างเรือแจว เวลาที่ใช้ไปทั้งหมดในการผลิตของกรรมกรคนงานที่มผม รวมทั้งมาตรฐานการครองชีพอันสูงกว่าคนงานธรรมดาที่เป็นสิ่งสำคัญแก่การบำรุงรักษาฝีมือของเขา เป็นเหตุให้เขาต้องใช้เวลาไปมากกว่าคนงานที่ไม่มผม

ขอทบทวนสังเกตออกข้อหนึ่งก็คือ ถ้าความเข้มงวดกวดขันในการใช้แรงงาน (Intensity of labour หรือ Speeding up) ถูกเพิ่มขึ้นเกินไปกว่าส่วนเฉลี่ยของความเข้มงวดที่เคยใช้มาก่อน การกระทำเช่นนั้น ก็จะเท่ากับได้ขยายเวลาทำงานออกไปเหมือนกัน การทำงาน ๘ ชั่วโมง โดยต้องทำอย่างตรากตรำคร่ำเคร่ง อาจผลิตค่าได้เท่ากับการทำงาน ๑๐ หรือ ๑๒ ชั่วโมง ที่ทำตามปกติดังเคย

ทำมา

อะไรคือความสำคัญในข้อวิเคราะห์ของมาร์กซ์ซึ่งแสดงที่
 มาของกำไร? ความสำคัญอยู่ที่ว่าข้อวิเคราะห์นั้นแสดงถึงการต่อสู้
 ทางชั้นชนของยุคนายทุน ในโรงงานทุกโรงหรือในวิสาหกิจต่าง ๆ
 กำไรที่จ่ายให้แก่คนงานนั้น หาใช่ส่วนที่เท่ากับ ค่า ที่คนงาน
 ได้ผลิตขึ้นไม่ ค่าจ้างนั้นเท่ากับครึ่งหนึ่ง หรืออาจน้อยกว่าครึ่งหนึ่ง
 ของค่าทั้งหมดที่คนงานได้ผลิต ค่าส่วนที่เหลือจากที่คนงานได้ผลิต
 ในระหว่างชั่วโมงทำงาน (หมายถึงส่วนที่เหลือจากส่วนที่เขาได้รับ
 ตอบแทนเป็นค่าจ้างแล้ว) นายจ้างได้เข้าสู่อเอาไว้เสียอย่างโจ่งแจ้ง
 ทีเดียว เพราะฉะนั้น นายจ้างจึงพยายามอยู่เป็นนิจที่จะเพิ่มจำนวน
 ที่เขาจะสู่อเอาจากคนงานมาเป็นของเขา เขามิทางจะทำเช่นนั้นได้
 หลายทางด้วยกัน เบื้องต้นว่าโดยการลดค่าจ้างคนงาน

ทั้งนี้หมายความว่าคนงานได้ทำงานให้เป็นผลประโยชน์แก่
 ตัวเขาน้อยลงกว่าที่เขาเคยได้รับ และไปเพิ่มผลประโยชน์ให้แก่
 ทางนายจ้างสูงกว่าที่เขาเคยได้ไปอยู่แล้ว นายจ้างอาจได้รับผล
 ประโยชน์เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน โดยการเร่งรัดเข้มงวดในการทำงาน
 ของคนงานยิ่งกว่าที่เคยทำมา นั่นคือ คนงานผลิตค่าครองชีพของ
 เขาเองน้อยลง และไปเพิ่มส่วนค่าครองชีพของนายจ้าง นายจ้าง

อาจได้รับผลเช่นเดียวกันอีก โดยการขยายเวลาทำงานออกไป และเวลาที่ขยายออกไปนั้น ก็ไปเพิ่มส่วนได้ของนายจ้างให้สูงขึ้น และคนงานต้องทำงานหนักขึ้นโดยได้ค่าครองชีพเท่าเดิม ทางฝ่ายคนงานเล่า เมื่อถูกขูดรีดเช่นนั้นก็พยายามต่อสู้ ในอันจะปรับปรุงฐานะของเขาโดยการเรียกร้องให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างสูงขึ้น ให้ลดชั่วโมงทำงานลงมา และต่อต้านการเร่งรัดให้เขาต้องทำงานคร่ำเคร่งยิ่งขึ้น

โดยประการฉะนี้ การต่อสู้ระหว่างนายทุนและคนงานจึงดำเนินมาโดยไม่ขาดสาย และจะไม่มีวันยุติลงได้ ตราบเท่าที่การผลิตของระบบนายทุนยังคงใช้อยู่

การต่อสู้ ชิงต่งตนจากคนงานแต่ละคนหรือแต่ละหมู่ ได้กระทำต่อนายจ้างรายใดรายหนึ่งได้ค่อย ๆ ขยายตัวออกไป ครั้นแล้วเมื่อได้มีการจัดตั้งสหบาลคนงานขึ้นทางฝ่ายหนึ่ง และได้มีการจัดตั้งสมาคมนายจ้างขึ้นทางอีกฝ่ายหนึ่ง ก็เป็นเหตุชักนำให้ส่วนใหญ่ของบุคคลสองชนชั้นเขามาปะทะกัน ในที่สุดองค์การทางการเมืองของคนงานก็ได้ถูกจัดตั้งขึ้น ซึ่งเมื่อได้ขยายตัวออกไป ก็อาจนำคนงานอุตสาหกรรมกลุ่มต่าง ๆ ทั้งหมด รวมทั้งบุคคลในวงกว้างอื่นเขามาร่วมกัน ทำการต่อสู้กับชนชั้นนายทุนเมื่อจนถึงขั้นสุดยอด การต่อสู้ก็ได้กลายเป็น การปฏิวัติ คือจัดการโค่นล้มชนชั้นนายทุน

ลงเสียและสถาปนาระบบการผลิตใหม่ ซึ่งจำกัดอำนวยการให้คนงานไม่ต้องออกเวลาทำงานส่วนหนึ่ง ให้เป็นผลประโยชน์แก่ชนอีกชั้นหนึ่ง ข้อไขหลักเกณฑ์อันนี้ จะได้บรรยายอย่างกว้างขวางในบทต่อไป

ข้อสาระสำคัญอันพึงสังเกตในที่นี้คือ การต่อสู้ทางชนชั้นชนภายใต้ลัทธิเศรษฐกิจนายทุนนั้น เนื่องมาแต่ลักษณะของการผลิตแบบนายทุนนั่นเอง อันได้แก่ลักษณะแห่งผลประโยชน์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันระหว่างชนสองชั้น ซึ่งย่อมกระทบกันอยู่ตลอดมาในระหว่างดำเนินการผลิต

เมื่อได้ทำการวิเคราะห์เรื่อง ค่าจ้าง และ กำไร มาพอสมควรแล้ว บัดนี้ เราจะผ่านไปสู่การศึกษาเรื่อง ทุน ต่อไป ในเบื้องต้นพึงสังเกตว่า “ค่าส่วนเกิน” ที่คนงานได้สร้างสรรค์ขึ้นในระหว่างที่เขาทำงานผลิตนั้น นายจ้างมิได้รวบรวมเอาไว้ทั้งหมดแต่ผู้เดียว ค่าส่วนเกินอันเป็นนาฬิกาแรงของคนงานนั้น ได้แปรสภาพเป็นกองเงินที่กลุ่มนายทุนต่างจะมาหยิบฉวยเอาไป นายทุนเหล่านั้นได้แก่เจ้าของที่ดิน ซึ่งจะฉวยเอาไปเป็นค่าเช่า นายธนาคารจะฉวยเอาไปเป็นค่าดอกเบี้ย คนกลางจะฉวยเอาไปเป็นกำไรในการค้าแล้วนายจ้างผู้ประกอบการอุตสาหกรรมก็จะเข้าร่วมส่วนที่เหลือได้

กระเป๋ของเขา การที่นายทุนประเภทต่าง ๆ เข้ามารื้อเอาค่าส่วนที่
เกินของคณงานนี้ ไม่ก่อความเปลี่ยนแปลงอันใดให้แก่ข้อวิเคราะห์ที่
ข้างต้น มันเพียงแต่หมายความว่า พวกนายทุนเหล่านี้ ต่างก็
ดำเนินการต่อสู้ขนาดย่อย ๆ ในระหว่างพวกเขาเองเพื่อการแบ่งส่วน
สมบัติที่ปล้นเอามาจากคนอื่น แต่นายทุนเหล่านี้ ย่อมจะเข้าร่วมกัน
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในความประสงค์ที่จะรัดเอาออกมาจาก
ชนชั้นคณงานให้มากที่สุดที่จะทำได้

ทุนคืออะไร ?

ทุนนั้นประกอบด้วยรูปต่าง ๆ กัน ได้แก่เครื่องจักรกล,
สิ่งก่อสร้าง, วัตถุดิบ, เชื้อเพลิงและสิ่งอื่น ๆ ที่ต้องการเพื่อการ
ผลิตและรวมทั้งเงินที่ใช้จ่ายค่าจ้างในการผลิต

แม้กระนั้น ก็มีใช้เครื่องจักรกลทั้งหมด สิ่งก่อสร้างทั้งหมด
และสิ่งอื่น ๆ ทั้งหมด และก็มีใช้จำนวนเงินทั้งหมดด้วยที่จะถือเอา
ว่าเป็นทุน Emjle Burns ได้ยกตัวอย่างว่า ชาวนาตามฝั่งทะเล
ตะวันตกของไอร์แลนด์ อาจจะมีโรงเรือนหรือสิ่งก่อสร้างที่เขาใช้
เป็นที่อยู่อาศัย พร้อมด้วยที่ดินอีกสองสามหลารอบบ้านของเขา เขา
อาจจะมีปศุสัตว์ และมีเรือชนิดใดชนิดหนึ่ง และเขาอาจมีเงินอยู่
เล็กน้อยจำนวนหนึ่ง แต่ถ้าเขาเป็นนายตัวเองและเขาก็ไม่มีผู้ใดมา

รับใช้เขา ทรัพย์สินที่เขาอยู่นั้นก็ไม่เรียกว่าทุน ในฐานะของชาวนา
แห่งไอร์แลนด์ดังกล่าวมานั้น ก็เป็นเช่นเดียวกันกับฐานะของชาวนา
ในสหภาพโซเวียตในปัจจุบันนี้

ทรัพย์สินนั้นไม่ว่าจะมีรูปร่างเป็นอันใด จะกลายมาเป็น
ทุนในความหมายของเศรษฐกิจ ก็ต่อเมื่อได้นำออกใช้เพื่อผลิตค่า
ส่วนที่เกิน (Surplus Value) นั่นคือ เมื่อได้นำออกใช้จ้างคนงาน
ซึ่งในระหว่างที่เขาทำงานผลิตสิ่งของนั้นเขาได้ผลิตค่าส่วนที่เกินไป
พร้อมกันด้วย

อะไรคือมูลกำเนิดของทุนเหล่านี้ ?

มองย้อนหลังไปในประวัติศาสตร์ เราจะเห็นว่าการสะสม
ทุนที่ได้กระทำกันมาในขั้นต้น ๆ นั้น ในส่วนใหญ่เป็นการเข้าตั้งซึ่ง
ปล้นสะดมกันอย่างต่อ ๆ ที่เดียว ทุนอันมหาศาลในรูปของทอง
และสิ่งของมีค่าอื่น ๆ นั้น ได้มาโดยที่นักผจญภัยได้ออกตระเวน
ไปเที่ยวปล้นเอามาจากอเมริกา จากอินเดีย และจากแอฟริกา แต่
พฤติการณ์เช่นนั้นมิใช่เป็นพฤติการณ์อันเดียว ที่ได้ก่อกำเนิดทุน
ขึ้นมาโดยวิธีการปล้นสะดม ในประเทศอังกฤษเองได้เคยมีการ
ปฏิบัติที่เป็นการฉกชิงเอาที่ดินที่ราษฎรเคยใช้ร่วมกัน ไปมอบให้
เป็นอาณาประโยชน์ของพวกชาวนานายทุนในการกระทำเช่นนั้น

ชนชั้นปกครองก็ได้พรางเครื่องมือง่ายๆ ไปเสียจากพวกนายทุน และทำให้เขาเหล่านั้นได้กลายเป็นชนจำพวกที่เรียกว่า ชนกรรมาชีพ (Proletarians) ไป คือเป็นคณงานผู้ไม่มีทางจะยังชีพได้ เว้นแต่จะเข้าทำงานบนที่ดินที่ถูกฉกชิงเอาไปจากเขา และนำไปทนหัวให้แก่เจ้าของคนใหม่ มาร์กซ์แสดงว่า นี่แหละคือมูลกำเนิดแท้จริงของทุน นี่แหละคือการสะสมของทุนที่กระทำกันมาแต่ดั้งเดิม และมีใช้มูลกำเนิดมาตั้งแต่ยุคบรรพกาลก็เช่นทำนองนียายของบุคคลผู้ต่อสู้ที่หอดออมการกินอยู่และสะสมทรัพย์สมบัติไว้ได้จากการเป็นอยู่อันอดโง่ ดังที่ มาร์กซ์ได้นำนียายอันเป็นต้นาเยยหยันนั้นมารจนาลงไว้ดังนี้ :-

“การสะสมทุนในยุคโบราณนั้น เข้ามามีบทบาทอยู่ในเศรษฐกิจการเมือง อันดูละม้ายแก่กับบทบาทของปฐมบาป (Original sin) ที่มีอยู่ในเทววิทยา อะดัมได้กัดแอปเปิ้ลเข้าไปและตราบแต่นั้นมา บาปนั้นก็ตกสู่มนุษยชาติ.... ในสมัยกาลนานมาแล้วนั้น (ตามนียายเรื่องการสะสมทุนในยุคโบราณเขาว่า) มีมนุษย์อยู่สองจำพวก จำพวกหนึ่งเป็นคนขยันขันแข็งก่อปรด้วยสติปัญญา และเหนือสิ่งอื่นใดเป็นบุคคลชั้นหัวกะทิที่กินอยู่อย่างกระเหม็ดกระแหม่ ส่วนอีกจำพวกหนึ่ง เป็นเจ้าคนชั่วชาติวายร้ายที่เกียจคร้าน ใช้จ่ายทรัพย์สมบัติของเขาที่มีอยู่เป็นหลักฐานไปใน

ทางดำเนินชีวิตสามะเลเทเมมาด้วยประการดังกล่าวนี้ คนจำพวกแรกจึงได้ค่อย ๆ สะสมทรัพย์สินสมบัติของเขามากขึ้น และคนจำพวกหลังก็ค่อย ๆ หมดตัวลงทุกที จนในที่สุดก็ไม่มีอะไรจะขาย นอกจากหนึ่งทีคลุมกายของเขาเท่านั้น และเนื่องมาจากปฐุมบาปอันเอง ที่ได้เบียดสักราชของความยากจนขึ้นในมวลชนส่วนมากซึ่งแม้ว่าจะได้ทำงานหนักเท่าใดมาจนถึงบัดนี้ เขาก็ไม่มีอะไรจะขายนอกจากตัวของเขาเองและทรัพย์สินสมบัติของคนส่วนน้อยก็มีแต่จะเพิ่มพูนทับทวนจนเป็นลำดับมา แม้ว่าตัวเขาเองจะได้หยุดทำการงานมาเป็นเวลานานมานานแล้ว”

อย่างไรก็ดี ทุนนั้นมีได้คงอยู่ในระดับดังที่เบ็อยู่ในสมัยของการสะสมยุคโบราณ ทุนได้พอกพูนทับทวนอย่างมหาศาลหากว่าทุนดั้งเดิมเป็นผลของการปล้นสะดมโดยตรง อะไรเล่าที่เป็นบ่อเกิดของทุนที่พอกพูนขึ้นมาใหม่มากมาย สืบแต่สมัยปล้นสะดมเป็นต้นมา

มาร์กซ์ตอบว่า ทุนที่พอกพูนขึ้นใหม่นั้น ก็ได้มาโดยการปล้นเหมือนกัน หากแต่เป็นการปล้นทางอ้อม ไม่ใช่เป็นการปล้นเอาดื้อ ๆ ตรง ๆ ดังแต่ก่อน คือใช้วิชาโหดงานต้องทำงานมากชั่วโมงเกินไกว่าความจำเป็นที่เขาจะต้องทำเพื่อการดำรงชีพแล้ว

นายจ้างก็เข้าสูบเอาค่าที่เขาได้ใช้เวลาทำเงินไปจากส่วนอันจำเป็นแก่การดำรงชีพ ซึ่งเรียกว่า “ค่าส่วนที่เกิน” นั้น เป็นของเขาเสียเอง

นายทุนได้ใช้ส่วนหนึ่งของค่าส่วนที่เกินนี้ที่คนงานทั้งหมดได้ผลิตขึ้น เป็นค่าครองชีพอันฟุ่มเฟือยสุขสำราญของเขา และใช้ส่วนที่เหลือเป็นทุนก้อนใหม่ของเขา กล่าวคือเขาได้ผลิตส่วนที่เหลือนั้นสมทบเข้ากองทุนเดิม ผลจากการเพิ่มทุนนี้จะปรากฏออกในรูปที่ว่า นายทุนสามารถจะจ้างคนงานมาทำงานได้มากขึ้น และคนงานจำนวนมากนี้จะผลิต “ค่าส่วนที่เกิน” ให้แก่นายทุนมากขึ้น ซึ่งนายทุนก็จะนำไปเพิ่มพูนกองทุนของเขาให้ทวยงขึ้นเป็นลำดับไป

กล่าวอีกทางหนึ่ง ก็คือ ทุนนั้นจะได้รับการสะสมพอกพูนขึ้นโดยไม่มีที่สิ้นสุด แต่ในระหว่างนั้น นายทุนก็ต้องเผชิญกับกฎทางสังคมและเศรษฐกิจอีกชุดหนึ่ง ที่ปรากฏขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในทางไกลแล้ว อุปสรรคอันสำคัญยิ่งอยู่ที่ การต่อสู้ทางชนชั้น ซึ่งจะสำแดงตนออกมาชัดเจนในโซคลาภของนายทุนเป็นครั้งคราว และในที่สุด ก็จะถึงแก่เข้าระงับเสียสิ้นเชิง โดยการเข้ายุติการผลิตแบบนายทุนเสียทีเดียว แต่ทว่ายังมีอุปสรรคอีกมาก

ประการที่จะยังให้การคลี่คลายของระบบเศรษฐกิจนายทุนไม่ดำเนินไปโดยราบรื่น และอุปสรรคเหล่านั้นก็บังเกิดจากธรรมชาติของลัทธิเศรษฐกิจนายทุนนั่นเอง

วิกฤติทางเศรษฐกิจ ที่บังเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวนั้นจะเป็นสิ่งกีดกั้นการขยายตัวของนายทุน ทั้งยังจะนำไปสู่การทำลายบางส่วนของกองทุนที่ได้สะสมพอกพูนไว้ในอดีตอีกด้วย “ในขณะที่เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจขึ้น” มาร์กซก็กล่าวไว้ว่า “ได้มีโรคระบาดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ซึ่งในยุคแรก ๆ แล้วจะรู้สึกกันว่าเป็นเรื่องน่าขบขันเสียมากกว่า เพราะโรคระบาดที่ว่านั้น ได้แก่โรคที่มีผลผลิตเหลือเฟือเกินต้องการ” (Over-production) ในยุคสังคมนิยม การเก็บเกี่ยวข้าวสาลีได้อย่างเหลือเฟือ ย่อมหมายถึงว่าทุกคนจะได้อาหารเพิ่มขึ้น ทุก ๆ คนจะพากันอิ่มหน้าสำราญขึ้น แต่ในสังคมนายทุน การที่มนุษย์สามารถผลิตข้าวสาลีได้เหลือเฟือนั้น อาจหมายถึงความอดอยากยากแค้นของคนงาน ซึ่งจะต้องถูกปลดออกจากงาน เพราะว่าข้าวสาลีขายไม่ออก และเพราะฉะนั้นในบั้นปลายพวกนายทุนก็ต้องจัดการให้การผลิตข้าวสาลีน้อยลง

โฉมหน้าของวิกฤติทางเศรษฐกิจในระบบเศรษฐกิจนายทุนนั้น บัดนี้ก็เป็นสิ่งที่ใคร ๆ รู้จักคุ้นเคยกันอย่างดีแล้ว เรื่องของวิกฤติทางเศรษฐกิจมีอยู่ดังนี้

ในเบื้องต้น จะเกิดผลิตผลท่วมท้นตลาด ครั้นแล้วก็จะ
 ต้องจัดการลดการผลิตลงมา ในการนั้นจะต้องปลดคนงานเป็น
 จำนวนมาก การไร้งานของคนงานจำนวนมาก ย่อมหมายถึงว่า
 จะขาดผู้ซื้อสิ่งของไปจำนวนหนึ่ง เมื่อเป็นเช่นนั้น โรงงานต่าง ๆ
 ก็จะต้องลดการผลิตลงมาอีก โรงงานใหม่ ๆ ย่อมเปิดขึ้นมาไม่ได้
 ยิ่งกว่านั้น โรงงานบางแห่งยังถูกทำลาย ข้าวสาลีและผลิตผลอื่น ๆ
 ถูกทำลาย ทั้งที่พวกคนงานไร้งานและครอบครัวของเขาต้องทน
 ทุกข์จากความหิวโหยและเจ็บป่วย พวกนายทุนได้ช่วยกันจัดโลก
 มนุษย์ให้เหมือนกับโลกของคนบ้า ครั้นในที่สุดสินค้าที่ค้างค้ำอยู่
 ก็ถูกบริโภคมืดไปหรือไม่ถูกทำลายเสียจนหมดไป ครั้นแล้วก็เริ่ม
 การผลิตกันใหม่ และเพิ่มผลิตผลขึ้นไปเรื่อย ๆ การค้าก็ไหวตัว
 การจ้างคนงานก็เพิ่มขึ้น การฟันตัวได้ดำเนินก้าวหน้าไปอย่างมั่นคง
 ในปีสองปีแรก แล้วก็บ่ายหน้าไปสู่การขยายตัวของการผลิตอัน
 ไม่มีขอบเขตดังเช่นที่เคยเป็นมานั่นเอง จนกระทั่งบรรลุถึงขีดของ
 ภาวะการผลิตล้นตลาดอีกครั้งหนึ่ง และก็เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ
 ความยุ่งยากต่าง ๆ ที่เคยเป็นมาในอดีต ก็จะเริ่มกันขึ้นใหม่ทั้งหมด
 อีกครั้งหนึ่ง นกอธรรมชาติของระบบเศรษฐกิจนายทุน
 อะไรคือสาเหตุของวิกฤติทางเศรษฐกิจเหล่านี้ ?

มาร์กซ์ตอบว่า สาเหตุมีมาแต่กฎของการผลิตแบบเศรษฐกิจ
 นายทุนนั่นเอง ซึ่งมียู่ว่ากองทุนทุกกองภายใต้ระบบเศรษฐกิจ
 นายทุนต่างก็พยายามจะเบ่งตัวออกไป คือพยายามจะกอบโกยกำไร
 ให้มากขึ้น และเพราะฉะนั้นก็ต้องพยายามผลิตและขายผลิตผล
 ให้มากขึ้น ยิ่งสะสมทุนมากขึ้น การผลิตก็ต้องเบ่งตัวยิ่งขึ้น
 แต่ในเวลาเดียวกันนั้น ยิ่งสะสมทุนได้มากขึ้น ความต้องการ
 กำลังงานคือแรงงานจากคนงานกลับลดน้อยลง เพราะเหตุใช้เครื่อง
 จักรเข้าแทนที่คนงาน (ซึ่งมีศัพท์เรียกกันว่า Rationalisation
 of industry) กล่าวอีกนัยหนึ่งจะได้ความดังนี้ คือ ทุนมากขึ้น
 ผลิตผลมากขึ้นและค่าจ้างน้อยลง เพราะฉะนั้น (เมื่อรายได้ของ
 คนงานน้อยลง) ความต้องการในผลิตผลก็จะกลับน้อยลง หนึ่ง
 สมควรจะชี้ไว้ในที่นี้ให้เป็นที่แจ่มแจ้งไว้ด้วยว่า การลดลงของค่า
 จ้างนั้น ไม่จำเป็นจะต้องหมายถึง การลดลงอย่างแท้จริงของค่า
 จ้างทั้งหมด โดยปรกติวิกฤติทางเศรษฐกิจเกิดจากการลดลงของค่า
 จ้างที่ได้ลดลงตามส่วนสัมพันธ์กับจำนวนของผลิตผล กล่าวคือค่า
 จ้างทั้งหมดตามความเป็นจริงอาจสูงขึ้น ในเวลาที่มีการผลิตได้เป็น
 ไปอย่างท่วมท้นล้นเหลือ แต่ส่วนที่เพิ่มขึ้นของค่าจ้างนั้น น้อยกว่า
 ส่วนที่เพิ่มขึ้นของผลิตผล ดังนั้น ความต้องการจึงตกต่ำลงมาจาก
 ระดับของจำนวนผลิตผล

ความไม่ได้ส่วนสัดระหว่างการขยายตัวของทุน และการหดตัวลงตามส่วนแห่งความต้องการของคนงานในผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น
 มากนั้น เป็นเหตุแท้จริงของวิกฤติทางเศรษฐกิจ แต่ก็แน่ละ ใน
 ขณะที่วิกฤติได้ปรากฏตัวออกมาอย่างชัดเจนแล้ว และเมื่อมันได้
 คลี่คลายออกไปตามวิถีทางอันเฉพาะของมันนั้น วิกฤตินั้นก็อาจขึ้น
 อยู่แก่ปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายอย่างทีเดียว ดังตัวอย่างเหตุการณ์ใน
 ประเทศอังกฤษ ค.ศ. ๑๙๓๕ ซึ่งเมื่อมีความจำเป็นอันจะต้องผลิต
 สรรพาวุธเป็นการใหญ่ และซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่มิใช่ปรกติธรรมดา
 ของวิถีเศรษฐกิจนายทุนนั้น อาจได้มาช่วยยืดเวลาและได้อำพราง
 ส่วนหนึ่งของวิกฤติทางเศรษฐกิจอันหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไปได้ชั่วระยะ
 เวลาหนึ่ง

ยังมีปัจจัยสำคัญยิ่งอีกอันหนึ่ง ในการคลี่คลายของลัทธิต
 เศรษฐกิจนายทุน ปัจจัยอันนั้นได้แก่ การแข่งขัน เช่นเดียวกับ
 ปัจจัยอื่นทั้งปวงในการผลิตแบบนายทุน การแข่งขันนั้น ก่อผล
 สองอย่างที่ขัดแย้งกัน ในทางหนึ่ง เพราะเหตุแห่งการแข่งขันเพื่อ
 จะเอาชนะกันในการขายผลิตผลให้ได้มากกว่าผู้อื่น นายทุนทุกคน
 ต่างก็พยายามอยู่เป็นนิจที่จะลดค่าใช้จ่ายของการผลิตลงมา เฉพาะ
 อย่างยิ่งโดยการประหยัดค่าจ้าง ซึ่งกระทำโดยการลดค่าจ้างโดยตรง

หรือโดยการกวัดขັນให้คนงานต้องทำงานคร่ำเคร่งยิ่งขึ้น หรือโดยรูป rationalisation อื่น ๆ ในอีกทางหนึ่ง วิชาทฤษฎีบรรดาที่ประสบความสำเร็จในการแสวงหาทุนได้เพียงพอที่จะปรับปรุงวิธีการผลิตให้ได้ผลดีขึ้น และสามารถลดแรงงานลงได้นั้นย่อมก่อให้เกิดภาวะการณ์ดังกล่าวแล้วข้างต้น กล่าวคือความต้องการในผลิตผลลดลง อันเนื่องแต่ค่าจ้างที่ส่งให้แก่คนงานลดลง

ถึงกระนั้นก็ดี วิชาทฤษฎีได้ปรับปรุงวิธีการผลิตให้ดีขึ้น ย่อมทำได้สูงขึ้นไปในชั่วระยะเวลาหนึ่ง จนกว่าคู่แข่งจะสามารถปรับปรุงวิธีการผลิตและลดแรงงานได้เช่นกัน แต่ก็มีใช้คู่แข่งทั้งหมดจะสามารถทำได้เช่นกัน โดยที่กิจการผลิตกรรมที่คิดตามส่วนเฉลี่ยได้ขยายใหญ่โตออกไป ความต้องการทุนเพื่อจะปรับปรุงโรงงานให้ทันสมัยก็ทวีมากขึ้น และจำนวนบริษัทที่สามารถขยายตัวออกไปได้โดยไม่หยุดยั้งเช่นนั้น จะมีจำนวนน้อยลงเป็นเหตุให้บริษัทต่าง ๆ ตกอยู่ในฐานะจนตรอก คือ ฐานะอันนำไปสู่ความล้มละลาย ผลที่สุดบริษัทเหล่านั้น ก็ตกอยู่ในความครอบครองของคู่แข่งผู้มั่งคั่งเหนือกว่า หรือมีละอาย ก็ต้องเลิกกิจการ ผลก็คือ "นายทุนคนหนึ่งเจ้านายทุนหลายคน" ด้วยเหตุฉะนั้น ในกิจการอุตสาหกรรมทุกสาขา จำนวนบริษัทในกิจการ

อุตสาหกรรมแต่ละสาขาจึงได้ลดลงเป็นลำดับ องค์การ Trust อันใหญ่โตได้ปรากฏขึ้นมา ซึ่งมีอำนาจครอบงำกิจการอุตสาหกรรมสาขาใดสาขาหนึ่งไม่มากนักด้วยประการดังนี้ จากหลักการแข่งขันของนายทุน จึงปรากฏผลที่เป็นไปในทางตรงกันข้าม คือ เกิด การผูกขาดของนายทุน ซึ่งได้ทำลายหลักการแข่งขันในลัทธิเศรษฐกิจนายทุนเสียเอง

ชั้นจักรพรรดินิยมของลัทธิเศรษฐกิจนายทุน

ตามที่เคยปฏิบัติกันมานั้น จักรพรรดินิยมได้แก่นโยบายแผ่อำนาจ ได้แก่นโยบายปราบนาประเทศที่ยังไม่เจริญ และนำมาผนวกเข้าไว้ในจักรวรรดิของผู้ชนะ รูปการณ์แห่งนโยบายแสดงให้เห็นว่า มีความปรารถนาอย่างอื่นนอกไปจากความปรารถนาที่จะได้เห็นธงของประเทศไปโบกสะบัดอยู่บนผืนดินแดนต่าง ๆ อย่างไพศาลที่สุดที่จะทำได้ และก็เป็นที่รับรองกันว่า มีเหตุผลทางเศรษฐกิจอยู่ในนโยบายแผ่อำนาจนั้นได้แก่การแสวงหาตลาดขายสินค้า หรือแสวงหาแหล่งวัตถุดิบและอาหาร หรือแสวงหาที่ดินซึ่งสามารถจะระบายผลเมืองอันล้นหลามในประเทศของตนออกไปได้

อย่างไรก็ดี ไม่มีเหตุผลเหล่านี้สักข้อเดียวที่จะฟังเชื่อได้ จนกว่าจะนำเหตุผลทั้งหมดนั้นมาทำการวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เราจะเห็นว่าต่างประเทศ (หมายถึงประเทศเอกราชทั่วไปมิใช่ประเทศเมืองขึ้น) อาจเป็นตลาดขายสินค้าที่พิเศษก็ได้ ดังในกรณีของอังกฤษที่ทมิจักรวรรดิอันมหาศาลอยู่แล้ว การค้าของอังกฤษส่วนใหญ่ก็เป็นการค้ากับต่างประเทศ การหาซื้อวัตถุดิบและอาหารนั้นก็อาจหาซื้อได้เสมอจากต่างประเทศหรือในประเทศที่ต่าง-ประเทศได้ครอบครอง ตามความจริงแล้วกลับจะเป็นว่ามีวัตถุดิบและอาหารเหลือใช้ซึ่งหาที่ขายไม่ออกอยู่เสมอ และต่างก็แสวงหาผู้ซื้อด้วยความพยายามอย่างตัวเป็นเกลียวเสียซ้ำ ส่วนกรณีความต้องการผันทดนสำหรับถ่ายเทผู้คนพลเมืองนั้นแล้ว พันทส่วนใหญ่ในอาณานิคมก็ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตของชาวยุโรปผู้อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานและในท้องถิ่นซึ่งเหมาะแก่สภาพชีวิตของชาวยุโรปแล้ว ผู้อพยพก็รู้สึกว่าเป็นการยากที่จะก่อสร้างชีวิตของตนขึ้นให้ดีไปกว่าที่จะไปริเริ่มกันใหม่ในต่างประเทศบางประเทศ ด้วยประการดังนี้ข้อโต้เถียงของพวกฟาสซิสต์ในการแผ่อำนาจแผ่นดินแดน ซึ่งในบางครั้งพวกทมิใจผูกใจในสันติภาพและบุคคลบางจำพวกก็พลอยรับเอา

มาซึ่งแจ่มชัดโดยมิได้ใช้ความคิดทบทวนดูให้ถี่ ก็ปรากฏว่า
หามูลความจริงอะไรมิได้เลย

ข้อวิเคราะห์ของมาร์กซสมที่ใดกระทำเป็นครั้งแรก ต่อจักร-
พรรดินิยมปัจจุบันได้แก่ข้อวิเคราะห์ของเลนิน เลนินได้ชี้ว่าลักษณะ
พิเศษลักษณะหนึ่งของจักรพรรดินิยมปัจจุบันนั้น ได้แก่การส่งทุน
ออกนอกประเทศ ซึ่ง^{๕ ๗ ๘ ๙}เป็นสิ่งที่แตกต่างจากการส่งสินค้าธรรมดา
ออกนอกประเทศ และเลนินได้แสดงว่า ^{๕ ๗ ๘}ทั้งนี้เป็นผลของการ
เปลี่ยนแปลงบางประการ ที่ได้บังเกิดขึ้นภายในวงการลัทธิเศรษฐกิจ
นายทุนนั่นเอง ดังนั้น เลนินจึงได้กล่าวถึงจักรพรรดินิยมว่า
เป็น ^{๕ ๗ ๘}ชน หรือยุคพิเศษ ของลัทธินายทุน คือชนที่การผูกขาดอัน
กระทำเป็นการใหญ่ ได้ขยายตัวในบรรดาประเทศนายทุนที่สำคัญๆ

ในสมัยแรกเริ่มที่ใช้ลัทธิเศรษฐกิจนายทุนในวงการอุตสาหกรรม
บรรดาโรงงาน เหมือนแร่ และวิสาหกิจต่างๆ ยังเป็นกิจการ
ในรูปย่อย ๆ ^{๕ ๗ ๘}ทั้งนั้น ในทางปฏิบัติทั่วไป เจ้าของกิจการเหล่านี้
นั้น มักจะเป็นกลุ่มของสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน หรือกลุ่ม
หุ้นส่วนย่อย ๆ กลุ่มหนึ่ง ^{๕ ๗ ๘}ซึ่งแต่ละคนอยู่ในฐานะที่จะนำเงินมา
รวมเข้าเป็นกองทุนเล็กน้อยกองหนึ่ง ^{๕ ๗ ๘}ซึ่งต้องการสำหรับเริ่มการก่อสร้าง
โรงงานหรือเหมืองสักแห่งหนึ่ง ^{๕ ๗ ๘}อย่างไรก็ดีในทุกครั้งที่ได้มีการ

ขยายตัวใหม่ ๆ ทางเทคนิค ได้ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องใช้
 เงินทุนมากขึ้นทุกครั้งไป ในอีกทางหนึ่ง ตลาดสำหรับผลิตผล
 อุตสาหกรรม ก็ผลิตผลที่ทำจากเครื่องจักรก็ได้ขยายออกไปเป็น
 ลำดับ และก่อความกระทบกระเทือนให้แก่ผลิตภัณฑ์ใช้มือ
 ความเปลี่ยนแปลงนี้ได้เกิดขึ้นในอังกฤษเป็นแห่งแรก และต่อมาได้
 ขยายไปยังนานาประเทศ ด้วยความคลี่คลายเช่นนั้น ขนาดของ
 วิชาหกิจอุตสาหกรรม จึงขยายเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วด้วย การคิด
 ค้นประดิษฐ์รถไฟ และเรือกลไฟขึ้นมาจึง เป็นเหตุให้ อุตสาหกรรม
 เหล็ก และต่อมาเหล็กกล้าได้ขยายตัวออกไป ทำให้ขนาดของ
 วิชาหกิจขยายใหญ่โตยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมประเภทใด
 วิชาหกิจที่ขยายใหญ่โตขึ้นย่อมประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากขึ้น ในการ
 ดำเนินงาน - ทั้งมีความโน้มเอียงไปในทางที่จะแสวงหากำไรยิ่งขึ้น
 และแผ่ขยายกิจการออกไปโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น วิชาหกิจขนาดย่อม
 จำนวนมากไม่อาจทำการแข่งขันกับวิชาหกิจขนาดใหญ่ได้ก็จำต้อง
 เลิกล้มไป หรือมีเดนนักต้องยุบตัวเองเข้าร่วมกับคู่แข่งซึ่งมี
 กำลังเหนือกว่า

เหตุนี้ จึงปรากฏรูปการณ์ที่บังเกิดเป็นคู่กันไปด้วย คือ
 การผลิตจะค่อย ๆ ถ่างเท ไปอยู่ ในความ ครอบงำของ วิชาหกิจ

ขนาดใหญ่เป็นลำดับ และส่วนสัดของการผลิตที่ตกอยู่ในเงื้อมอำนาจ
ของมหาเศรษฐีจำนวนน้อยคนก็จะเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

มาร์กซ์ทราบถึงเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ ซึ่งได้อุบัติขึ้นแล้ว

แม้ในสมัยของเขาเอง และเขาก็ได้สนใจต่อ การรวมการผลิตอย่าง
มีวธการ ที่ได้ทวจนเรื่อย ๆ นั่นคือการรวมการผลิตเข้าไปในกิจการ
ขนาดใหญ่ อีกประการหนึ่งมาร์กซ์ได้แสดงความสนใจต่อการรวม
ทุนเข้ามาไว้ภายใต้กรรมสิทธิ์ หรือการควบคุมของกลุ่มบุคคลที่มี
จำนวนน้อยลงเป็นลำดับ มาร์กซ์เล็งเห็นว่า ผลอันหลีกเลี่ยงไม่ได้
ของความคลลคลายอันนี้จะปรากฏออก ในรูปที่ว่า การค้าแบบผูกขาด
จะเข้ามาแทนที่การค้าแบบแข่งขันโดยเสรี และผลอันนี้จะทำให้
ความยุ่งยากทั้งมวลที่ผูกพันอยู่ในลัทธิเศรษฐกิจนายทุน ต้องทะลัก
ออกมา ในลักษณะที่รุนแรงยิ่งขึ้น

เมื่อต้นศตวรรษนี้ นักเขียนเรื่องเศรษฐกิจหลายท่าน ได้

ให้ข้อสังเกตไว้ในการขยายตัวอย่างใหญ่โต ของ การค้าแบบผูกขาด
ที่ได้บังเกิดขึ้นในวงการอุตสาหกรรมหลายประเภทแล้ว ในระหว่าง
สงครามโลกครั้งหนึ่ง เลนินได้รวบรวมข้อเท็จจริงนานาประการ
ในเรื่องการค้าแบบผูกขาดมาเสนอไว้ และได้หันความสนใจของเขา
เข้าสู่ลักษณะทางการเมืองและสังคมของการค้าแบบผูกขาด พร้อม

ทั้งได้แสดงความสนใจต่อลักษณะเศรษฐกิจโดยเฉพาะการค้าแบบผูกขาดนั้นด้วย

โดยอาศัยเกณฑ์แห่งความคลี่คลายทางเศรษฐกิจสืบต่อจากมรดกกรรมของมาร์กซ์เป็นลำดับมา เลนินสามารถคลี่คลายและขยายข้อยุติของมาร์กซ์ออกไปได้ เลนินได้แสดงไว้ว่า ในชั้นจักรพรรดินิยมของลัทธิเศรษฐกิจนายทุนซึ่งเขามีความเห็นว่าได้เริ่มการคลี่คลายราว ค.ศ. ๑๘๐๐ นั้น มีลักษณะเศรษฐกิจ ๕ ประการที่พึงได้รับความพินิจ

๑. การรวมการผลิตและทุนได้คลี่คลายออกไปจนถึงขีดที่ก่อให้เกิดการผูกขาดขึ้น และการผูกขาดนั้นเอง ก็ได้มีบทบาทอย่างสำคัญในชีวิตเศรษฐกิจ

ภาวะการณ์เช่นนี้ได้อุบัติขึ้นในทุกประเทศ นายทุนที่ก้าวหน้า โดยเฉพาะในเยอรมนีและสหรัฐอเมริกา การณ์ได้ดำเนินต่อเนื่องกันไป โดยที่อัตราความคลี่คลายขึ้นเป็นลำดับ ในประเทศอังกฤษการค้าแบบผูกขาดได้ขยายตัวออกไปอย่างมหาศาลนับแต่สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง มีวิสาหกิจหลายประเภทที่มีเงินทุนเกือบถึงหรือสูงกว่าจำนวน ๑๐๐ ล้านปอนด์ ในอุตสาหกรรมทุกประเภท ส่วนใหญ่

ของอุตสาหกรรมเหล่านั้นอยู่ในความครอบครองของบริษัทเพียงสองสามบริษัทเท่านั้น ซึ่งโดยปรกติแล้วบริษัทสองสามแห่งนั้นยังได้มีความสัมพันธ์กันโดยทางสัญญาในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับส่วนได้เสียของกิจการส่วนรวม เช่นมีสัญญากำหนดราคาสินค้า กำหนดโควตาสินค้า และกำหนดความร่วมมือในประเทศอื่น ๆ ผลของความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้^{๕๘}เท่ากับเข้มงวดการผูกขาดให้ตกอยู่ในเงื้อมอำนาจของคนกลุ่มน้อยยิ่งขึ้น

๒. ทุนฝ่ายธนาคาร (Bank Capital) ได้ผสมกันเข้ากับทุนฝ่ายอุตสาหกรรม (Industrial Capital) ก่อให้เกิดขึ้นซึ่งอำนาจของบุคคลจำนวนน้อย ในการเข้าครอบครองทุนฝ่ายการเงิน (Finance-capital Oligarchy) และกับบุคคลจำนวนน้อยพวกนี้แหละที่ตามความจริงได้มีอำนาจปกครองประเทศทุกประเทศ ความข้อนั้นควรจะได้รับอธิบายต่อไปอีกสักหน่อย ในขั้นต้นเดิมพวกนายทุนอุตสาหกรรมมีฐานะแตกต่างกันกับพวกนายธนาคารผู้ซึ่งไม่มีประโยชน์ หรือมีผลประโยชน์แต่เล็กน้อยในกิจการอุตสาหกรรม, แม้ว่าตามความจริงพวกนายธนาคารได้ออกเงิน

ทางการเงิน จึงยอมสามารถจะทวิโภคทรัพย์ของตนขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และสามารถทวิการควบคุมการผูกขาดกิจการอุตสาหกรรมให้แก่คลุมไปได้อย่างกว้างขวาง และเมื่อเป็นเช่นนั้นก็ไม่จำเป็นต้องกล่าวว่าเสียงของบุคคลกลุ่มน้อยจะดังกึกก้องกังวาน และได้รับความเอาใจใส่อย่างน่าปลื้มใจจากรัฐเพียงใด

การเสนอภาพ อันตระการตา ที่สุด แห่งการ ผสมผสาน ของธนาคารกับกิจการอุตสาหกรรมนั้น น่าจะได้แก่การแสดงให้เห็นที่ประจักษ์ว่า อำนาจอำนาจการบริษัทต่าง ๆ ที่ตกอยู่ในมือของบรรดาผู้อำนาจการธนาคารได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จริงอยู่ ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ธนาคาร ได้เป็นเจ้าของบริษัทเหล่านั้น จุดของเรื่องอยู่ที่ว่าบุคคลผู้ทรงอำนาจในวงการธนาคารได้เข้ามาเป็นบุคคลผู้ทรงอำนาจในวงการอุตสาหกรรมและวงการค้าไปด้วย บุคคลเหล่านั้นได้ประกอบเป็นกลุ่มมหาเศรษฐีกลุ่มหนึ่งกลุ่มเดียวที่เงินทุนของเขาเหล่านั้นได้แผ่สำนอยู่ในวงการเศรษฐกิจทั้งหมดของประเทศอังกฤษ ในปี ๑๙๑๐ บรรดาผู้อำนาจการของธนาคารต่าง ๆ ซึ่งภายหลังได้รับสมญาว่า "พีแอมที ๕" กับธนาคารกลางของอังกฤษ ได้เข้าสวมตำแหน่งของผู้อำนาจการของบริษัทต่าง ๆ รวม ๑๕๗ บริษัท ในปี ๑๙๑๓ ตำแหน่งผู้อำนาจการของบริษัทต่าง ๆ ที่บรรดาผู้อำนาจ

การธนาคารได้เข้าครอง ได้ทวีขึ้นถึง ๓๒๕ บริษัท ในปี ๑๙๓๕
ได้ขยายออกไปถึง ๑,๑๕๐ บริษัท

๓. การลงทุนออกไปนอกประเทศ ซึ่งแตกต่างจากการ
ส่งสินค้าออกไปจำหน่ายนอกประเทศ, ได้ทวีความสำคัญยิ่งขึ้น

ในสมัยแรกเริ่มของลัทธิมาร์กซิสม์ นักเศรษฐศาสตร์อังกฤษได้ส่งสินค้า
จำพวกผ้าและสินค้าประดิษฐ์กรรมอื่น ๆ ไปขายในต่างประเทศ และ
ได้นำรายได้จากการขายสินค้าเหล่านั้นซึ่งผลิตผลในประเทศเหล่านั้น
ผลจากการปฏิบัติเช่นนั้นก็เท่ากับว่าอังกฤษได้นำสินค้าสำเร็จรูป หรือ
สินค้าประดิษฐ์กรรมไปแลกกับสินค้าจำพวกวัตถุดิบและอาหาร ซึ่ง
อุตสาหกรรมของอังกฤษต้องการ แต่ต่อมาในครึ่งหลังของศตวรรษ
ที่แล้ว และโดยเฉพาะในปลายศตวรรษนั้น ทุนฝ่ายเงิน (Finance
Capital) ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการลงทุนออกไปนอกประเทศยิ่งขึ้น
เป็นลำดับ ความเกี่ยวข้องดังกล่าวนี้มีใช่เป็นไปในทางการแลกเปลี่ยน
การค้า แต่เป็นไปในทางที่จะแสวงประโยชน์จากทุนก่อน
เป็นปี ๆ ไป การลงทุนออกนอกประเทศอันได้แก่การให้รัฐหรือ
บริษัทต่างประเทศกู้ หรือส่งเสริมการลงทุนในกิจการ รถไฟ และ
ท่าเรือ หรือ การเหมืองแร่ ในประเทศอาณานิคมของอังกฤษนั้น
โดยปรกติย่อมจะกระทำไปภายใต้เงื่อนไขว่า การส่งออกวัตถุดิบ

กิจการนั้น ๆ เป็นอาทิ จะต้องกระทำกับบริษัทอุตสาหกรรมอังกฤษ
ธนาคารซึ่งออกเงินให้กลุ่มผลประโยชน์ร่วมอยู่ด้วย คู่หูทั้งสอง
ของทุนฝ่ายการเงิน อันได้แก่ทุนฝ่ายธนาคารและทุนฝ่ายอุตสาหกรรม
จึงได้สมคบกันทำงานด้วยประการฉะนี้ ทั้งสองฝ่ายต่างก็ได้
รับผลกำไรชั้นหัวกระทิตัวด้วยกัน และในขณะเดียวกันยังได้ปิดหนทาง
คู่แข่งที่จะเข้ามาแย่งชิงในกิจการที่เขาได้จับจองไว้แล้วด้วย

๔. ได้มีการจัดตั้งองค์การผูกขาดระหว่างชาติของพวกนาย
ทุนชน และคนพวกนี้ได้ตกลงแบ่งปันแดนในโลกระหว่างกันเพื่อที่
จะไม่ต้องแย่งกันกอบโกย และเกิดการทะเลาะวิวาทในการแข่งขัน
ชิงดีกัน

การปันแดนกอบโกยกำไร ได้กระทำไปแล้วในเรื่องอุตสาหกรรม
กรรมเหล็กกล้า น้ำมัน และอุตสาหกรรมอื่น ๆ อีกมากอย่าง พวก
มหาเศรษฐีเหล่านั้น ได้ตกลงกันระหว่างกลุ่มนายทุนผูกขาดในนานา
ประเทศว่า กลุ่มใดควรจะมีส่วนเท่าใดในการค้าต่างประเทศทั้งหมด
มักจะมีการตกลงแบ่งตลาดกัน และมีการตกลงกำหนดราคาสินค้า
กันไว้ล่วงหน้า

๕. การแบ่งการครอบครองดินแดนในส่วนต่าง ๆ ของโลก
โดยประเทศมหาอำนาจได้กระทำกันเสร็จสิ้นไปแล้ว (ในปี ๑๘๗๖
ดินแดนในทวีปแอฟริกาที่ตกอยู่ในความครอบครองของมหาอำนาจ

ยุโรปมีเพียง ๑๑ เปอร์เซ็นต์ ในปี ๑๙๐๐ ได้ทวจนถึง ๕๐ เปอร์เซ็นต์)

ความสำคัญของเรื่องนี้อยู่ที่ว่า การล่าเมืองขึ้นที่ไม่มีกำลังจะ
ป้องกันตนได้ และตั้งนักเขารวบเอามาเป็นเมืองทาสได้อย่าง
หวาน ๆ นั้นได้สิ้นสุดลงแล้ว กลุ่มที่ควบคุมทุนฝ่ายการเงินในรัฐ
ที่มั่งคั่งที่สุดไม่สามารถจะขยายเขตแดนออกไปได้อีก เว้นแต่ว่าต่าง
ฝ่ายต่างจะเข้าเงื่อนไขตนเอง นั่นก็คือ ฝ่ายใดจะขยายเขตแดน
ออกไปได้ก็แต่โดยการทำสงครามขนาดใหญ่ เพื่อที่จะแบ่งโลกกัน
ใหม่ ซึ่งฝ่ายชนะจะได้รับส่วนแบ่งอย่างเป็นที่พอใจ

ในบรรดาข้อสังเกตพิเศษของเลนินทั้งหมดนี้ มีอยู่ข้อหนึ่ง
ที่น่าสนใจโดยเฉพาะสำหรับโลกปัจจุบันนี้ ความขวนขวายของ
เหล่าจักรพรรดินิยมเพื่อการแผ่อำนาจนั้นโดยทั่วไปมักจะถือกันเสีย
ว่า มีความมุ่งหมายอยู่ที่ประเทศเมืองขึ้นเท่านั้น เลนินได้ชี้ว่า
ความเข้าใจเช่นนั้นหาใช่ความเข้าใจในข้อสาระสำคัญไม่ ความขวน
ขวายนั่นแท้จริงเป็นความขวนขวายที่จะแผ่อำนาจโดยทั่ว ๆ ไป ไม่
เจาะจงว่าจะแผ่เข้าไปแต่ในประเทศเมืองขึ้น สุดแต่ว่าเหตุการณ์
จะอำนวยให้ทำได้ทางใดก็เอา เช่นเมื่อเหตุการณ์อำนวยให้เล่นงาน

รัฐต่าง ๆ ในยุโรปก็ไม่ละวาง การจู่โจมของลัทธิฟาสซิสต์จากเยอรมนีและอิตาลีเป็นตัวอย่างอันดีในเรื่องนี้

อาศัยเกณฑ์แห่งการวิเคราะห์ทางมวณ^๕ เล่นินได้แสดงข้อยุติไว้ว่า ชั้นจักรพรรดินิยมของลัทธิเศรษฐกิจนายทุนได้นำเอาวิกฤติทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่โดยยังขึ้นคิดมาด้วยอย่างที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งยังได้นำเอามาด้วยซึ่งสงครามที่แผ่คลุมไปทั่วโลกและในอีกด้านหนึ่งได้นำเอามาซึ่งการปฏิวัติของชนชั้นคนงาน และการกบฏแข็งข้อของบรรดาชนชาติที่ถูกกดขี่ในประเทศเมืองชนและกิ่งเมืองชน ซึ่งได้ลุกขึ้นต่อสู้กับเหล่าจักรพรรดินิยมที่ได้มาทำการขูดรีดกดขี่พวกเขา ความชัดเจนของเวลา ๒๕ ปีที่แล้วมาโดยยืนยันความถูกต้องต่อข้อยุติของเล่นินไว้เป็นอย่างดีแล้ว

การที่คนกลุ่มน้อยสามารถกวาดต้อนทุนมาไว้ในครอบครองของเขาได้นั้น ยังมีความหมายอีกประการหนึ่งว่า บุคคลกลุ่มน้อยเหล่านี้ได้เข้ามาอำนาจเหนือจักรกลของรัฐยิ่งขึ้น เหตุฉะนั้น นโยบายของนานาประเทศจึงได้รับการดัดแปลงให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของบุคคลจำนวนน้อยชนที่อำนาจอยู่ในประเทศต่าง ๆ ยิ่งขึ้น ด้วยปัจจัยดังกล่าวนี้ จึงทำให้กลุ่มบุคคลที่ครอบครองทุนฝ่ายการเงินในแต่ละประเทศสามารถดำเนินการต่อสู้กับคู่แข่งต่างประเทศได้โดย

การตั้งพิภักศุลกากร กำหนดโควต้า และโดยการจัดให้รัฐเข้ามาแสดงบทบาทในประการอื่น ๆ อีก จนกระทั่งเมื่อหมดประตูต่อสู้อย่างสมบูรณ์แล้ว คนกลุ่มน้อยเหล่านี้ก็จะหันเข้าใช้สงครามล่อลวงให้มนุษย์ผู้ยากจนทั้งหลายไปตายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของเขา ซึ่งเขาจะโฆษณาว่า ไปตายเพื่อประเทศชาติ

ทำไมการปะทะกันระหว่างกลุ่มนายทุนมหาเศรษฐีเหล่านี้เป็นสิ่งที่จะขัดเสียมิได้หรือ ? ทำไมคนพวกนี้จะตกลงกันแบ่งการครอบครองโลกออกไปในระหว่างพวกเขามิได้หรือ ?

ในตอนต้น ได้แสดงข้อสังเกตไว้แล้วว่า กลุ่มนายทุนผูกขาดในนานาประเทศได้ทำความตกลงแบ่งตลาดโลกกันในระหว่างพวกเขาในทางผิวเผิน การปฏิบัติเช่นนี้อาจชวนให้คิดเห็นไปได้ว่าได้มีการกำจัดการประชันขันแข่งออกไปได้เด็ดขาดแล้ว และชวนให้คิดเห็นไปว่าได้มีการสมานผลประโยชน์ของกลุ่มนายทุนระหว่างชาติให้กลมกลืนกันได้อย่างเป็นการถาวรแล้ว แต่เลนินได้นำเสนอข้อความจริงอันแสดงให้เห็นว่า ความตกลงระหว่างชาติเช่นนี้ไม่เคยเป็นความตกลงจริงจังอันอะไรเลย ข้อตกลงอันหนึ่งที่ได้กระทำกันในปี ๑๙๐๕ ย่อมจะอาศัยเกณฑ์การแบ่งตลาดตามส่วนของอำนาจการผลิตของกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในเวลานั้น เป็นต้นว่ากลุ่มนายทุน

อังกฤษ, ฝรั่งเศส เยอรมัน และอเมริกัน แต่เราจะต้องไม่ลืมว่า ความคลั่งคลายอันไร้ความสม่ำเสมอเป็นกฎแห่งความขยายตัวของทุน ดังนั้นภายในระยะเวลา ๒-๓ ปีนับแต่ได้มีข้อตกลงดังกล่าวแล้ว อำนาจการผลิตของกลุ่มนายทุนเยอรมันหรือกลุ่มอเมริกันหรือกลุ่มอื่นย่อมจะเพิ่มขึ้น และกลุ่มใดก็ตามที่อำนาจการผลิตได้เพิ่มขึ้น ย่อมจะไม่พอใจต่อการแบ่งส่วนตลาด ที่ได้กระทำกันไว้แต่เดิม กลุ่มดังกล่าวนี้ ย่อมจะบอกเลิกข้อตกลง และถ้ากลุ่มอื่น ๆ ไม่ยอมรับการบอกเลิกโดยพลัน การต่อสู้ครั้งใหม่และอย่างเข้มข้นยิ่งขึ้นเพื่อแสวงหาตลาดก็จะบังเกิดขึ้น ข้อความจริงเช่นนี้แหละที่เป็นสังบัตินานาชาติของข้อตกลงของกลุ่มนายทุนชาติต่าง ๆ ให้ผันแปรไปได้เสมอ และโดยที่กฎความคลั่งคลายอันไม่สม่ำเสมอนี้หาได้เป็นอยู่แต่เพียงในกลุ่มอุตสาหกรรมกลุ่มใด ๆ โดยเฉพาะไม่แต่ย่อมเป็นอยู่แต่ทุนของนานาประเทศทั่วไป เหตุฉะนั้น ข้อตกลงทางเศรษฐกิจนั้น จึงกล่าวได้ว่าเป็นแต่เพียงสัญญาสงบศึกของสงครามทางการค้าอันยืดเยื้อระหว่างกลุ่มบุคคลที่ควบคุมฝ่ายการเงินของนานาประเทศเท่านั้น สงครามทางเศรษฐกิจนั้นไม่อาจหาทางออกได้โดยลำพังตัวของมันเอง เพราะฉะนั้น กลุ่มบุคคลที่ควบคุมทุนฝ่ายการเงิน จึงอาศัยกลไกรัฐแห่งประเทศของตนก่อตั้ง

กำแพงภาษชนชาติขวางการค้าของคู่แข่งชั้น จัดการกำหนดสินค้าเข้าเมือง พยายามทำสัญญาทางการค้าที่ได้สิทธิพิเศษกับประเทศอื่น ๆ พยายามแผ่ดินแดนออกไปเพื่อว่าตนจะได้ทำการค้าผูกขาดได้โดยปราศจากคู่แข่งภายในดินแดนนั้น และเตรียมกำลังรบไว้สำหรับที่จะเข้าทำสงคราม ซึ่งผลแห่งชัยชนะน้อยอย่างน้อยก็จะทำให้นอนอยู่ในฐานะเป็นเบียบนคู่แข่งไปชั่วคราว

การสงครามขนาดใหญ่อันได้แก่การสงครามระหว่างมหาประเทศนั้น เป็นผลของการรวมโลกทรัพย์สินมาไว้ในมือของกลุ่มบุคคลที่ควบคุมทุนฝ่ายการเงินในแต่ละประเทศ สิ่งที่มีสภาพเป็นการดำเนินทางเศรษฐกิจแท้ ๆ คือการรวมการผลิตและรวมทุนนั่นเอง กลับนำตั้งไปสู่ความวินาศอย่างมหันต์ของสังคมอันเป็นผลของสงคราม แต่ทั้งนี้หาใช่ความวินาศของสังคมเพียงประการเดียวที่กฏแห่งความคลัดคลาของลัทธิเศรษฐกิจนายทุนได้ก่อขึ้นไม่ ความเติบโตอันมหาศาลของอำนาจการผลิตพร้อมทั้งการแข่งขัน ระหว่างกลุ่มนายทุนผูกขาดที่เป็นคู่แข่งกัน ซึ่งคอยหาทางเร่งรัดการปรับปรุงทางเทคนิคให้ก้าวหน้าอยู่เสมอเช่นนั้น ได้นำไปสู่วิกฤติทั่วไปของลัทธิเศรษฐกิจนายทุน กำลังการผลิตในประเทศต่าง ๆ นั้นไม่เคยเลยที่จะได้นำออกใช้โดยทั่วถึง บางที่จะมีข้อยกเว้นก็แต่

ในเวลาสงครามเท่านั้น แม้กระทั่งในสมัยที่สินค้าอุดมสมบูรณ์ เครื่องจักรเป็นจำนวนมาก และเนื้อที่อันไพศาลก็ถูกทอดทิ้งไว้เฉย ๆ และคนงานจำนวนล้าน ๆ กว่างาน การที่คนกลุ่มน้อยได้กวาดเอาทุนจำนวนมหาศาลไปเป็นกรรมสิทธิ์ของตนนั้น ได้นำไปสู่สถานะที่เป็นเหตุให้การผลิตได้ชะงักถอยหลังอย่างถูกต้องราวไว้ทีเดียว ทุนส่วนบุคคลซึ่งในสมัยหนึ่งได้ช่วยมนุษย์ให้จำเริญอำนาจการผลิตออกไปนั้น ตกมาถึงกาลบัดนี้ ทุนส่วนบุคคลได้กลายเป็นเครื่องกีดขวางความจำเริญก้าวหน้าของอำนาจการผลิต ไปเสียแล้ว

และผลทางสังคมในลำดับต่อไปก็ย่อมจะติดตามมา ในการรณรงค์แข่งขันระหว่างกลุ่มนายทุนจักรพรรดินิยมที่เป็นคู่แข่งกันนั้น พวกคนงานจักประสบว่าภาวะของเขาได้เสื่อมทรามลง การปรับปรุงทางเทคนิคดี การใช้เครื่องจักรกลในความประสงค์ที่จะประหยัดแรงงานก็ดี ล้วนแต่เป็นการเขม็งเร่งรัดให้คนงานต้องออกแรงทำงานคร่ำเคร่งยิ่งขึ้น ความจำเป็นในการสะสมกำลังรบและการเตรียมการอื่น ๆ เพื่อการสงครามจักนำไปสู่การลดลงหรืออย่างน้อยก็ชะงักความขยายตัวในบริการสาธารณสุขการว่างงาน และการขาดแคลนงานจกมขนอย่างแพร่หลาย วิฤติทางเศรษฐกิจอันใหม่พ่นและจะติดตามความเฟื่องฟูของสินค้ามาทุกครั้งนั้น ได้

เปิดโอกาสให้แก่การลดค่าจ้างคนงานลงไป การณ์เป็นดังนี้ การต่อสู้ทางชนชั้น จึงทวีความเคร่งเครียดรุนแรงยิ่งขึ้น การปฏิวัติของชนชั้นคนงานจึงได้ปรากฏเป็นความจริงขึ้นมา

แต่ยังมีลักษณะอีกประการหนึ่งในขั้นจักรพรรดินิยมของลัทธิมาร์กซิสต์ ที่เลนิน นำออกเปิดเผยในการวิเคราะห์ของเขา กลุ่มนายทุนผูกขาดในประเทศจักรพรรดินิยมสามารถจะดึงผลกำไรมาได้ เกินกว่า ส่วนเฉลี่ยทั่ว ๆ ไป จากการลงทุนขูดรีดแรงงานของชนชาติที่ล่าหลัง ความสำเร็จของเหล่านายทุนผูกขาดในประการหนึ่งเกิดจากมาตรฐานการครองชีพอันต่ำของชนชาติเมืองชนเหล่านี้ ซึ่งใช้วิธีการผลิตแบบโบราณ ในอีกประการหนึ่งเกิดจากภาวะการทำงานอันแสนทุเรศ ที่กำหนดแก่เขาเหล่านั้น โดยชนผู้ปกครองและนายทุนที่ใจดำอำมหิต และในอีกประการหนึ่งเกิดจากข้อความจริงที่ว่าผลผลิตที่ใช้เครื่องจักรเมื่อนำไปแลกเปลี่ยนกับผลผลิตที่ทำด้วยมือแล้วได้ทำให้อัตราค่าแลกเปลี่ยนสูงกว่ากันมากมาย ทั้งนี้ไม่หมายถึงจำนวนเงิน แต่หมายถึงสินค้าที่ผลิตขึ้นมาจากวิธีการผลิตที่แตกต่างกัน ฟังรำลึกไว้ว่า การกำหนดค่าแลกเปลี่ยนของผลิตผลใด ๆ นั้น ย่อมกำหนดโดยแรงงานอันจำเป็นตามส่วนเฉลี่ยที่คนงานได้ใช้ร่วมกันในการผลิต ดังเช่น

ในอังกฤษเวลาทำงานอันจำเป็นที่ใช้อยู่ร่วมกันในการผลิตผ้าหนึ่งหลา
ด้วยเครื่องจักร อาจเป็นเพียงเศษหนึ่งส่วนสิบหรือส่วนยี่สิบของ
เวลาทำงานที่ใช้ไป ในการผลิตผ้าหนึ่งหลาด้วยเครื่องทอผ้าด้วยมือ
ครั้นเมื่อผ้าที่ทอด้วยเครื่องจักรถูกส่งเข้าไปขายในอินเดีย ค่าแลกเปลี่ยน
ของมันก็อยู่ในฐานะได้เปรียบค่าของผ้าหนึ่งหลาที่ทำใน
อินเดีย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มันถูกตีค่าในอินเดียด้วยค่าที่สูงกว่า
มากกับค่าของที่กำหนดกันในอังกฤษ ในขณะที่เดียวกันนั้นบรรดา
วัตถุดิบหรือผลิตผลของอินเดีย ที่แลกเปลี่ยนได้มาด้วยราคาผ้าอัน
สูงเมื่อได้ถูกนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศอังกฤษก็จะทำกำไรให้
สูงกว่ามาก หากว่าผ้าหนึ่งหลานั้น ได้ขายในอังกฤษโดยอัตราค่า
แลกเปลี่ยนที่กำหนดกันในอังกฤษ แม้ว่าในที่ที่ใช้เครื่องจักรแบบ
เดียวกันก็ดี ระดับฝีมือที่แตกต่างกันก็จะก่อผลที่แตกต่างกัน และ
จะทำให้มี กำไรพิเศษ ขึ้น กำไรพิเศษนี้ย่อมนำมาใช้ได้แก่กิจการ
ทั้งหลายแหละในประเภทเดียวกันนี้ มิใช่แต่เพียงในกรณีสินค้าผ้า
เท่านั้น ซึ่งจะอำนวยให้กลุ่มทุนฝ่ายการเงินได้รับผลกำไรอย่าง
มหาศาล

กำไรพิเศษอันได้มาจากการขูดรีดแสวงประโยชน์จากชน
ชาติที่ตกเป็นเมืองขึ้นเหล่านี้ได้มีความสำคัญเป็นพิเศษแก่การเคลื่อนไหว

ไหวของปวงคนงาน มาร์กซ์ได้ชี้ไว้แล้วว่า สำหรับชนชั้นนายทุนของอังกฤษนั้น โดยที่ป็นนายทุนกลุ่มแรกที่ได้ส่งผลิตผลที่ทำโดยเครื่องจักรไปขายยังนานาประเทศทั่วโลก จึงสามารถสนองความร่งร่ำของชนชั้นคนงานอังกฤษในการปรับปรุงภาวะการทำงานและการครองชีพของพวกคนงานให้ดีขึ้น อย่างน้อยนายทุนอังกฤษก็ได้โอนโลมตามความร่งร่ำในส่วนที่เกี่ยวกับคนงานที่มีฝีมือประเภทชั้นสูง ด้วยเหตุนี้ นายช่างที่มีฝีมือและคนงานอุตสาหกรรมผ้าในอังกฤษบางประเภทจึงได้บรรลุมাত্রฐานการครองชีพอันสูงกว่ากันมากกับมาตรฐานการครองชีพของบรรดาคนงานในประเทศอื่น ๆ และโดยที่ ได้รับการส่งเสริม ให้ชนสู่มাত্রากการครองชีพอันเป็นพิงพอใจเช่นนี้ นายช่างและคนงานอังกฤษประเภทนี้จึงมีความคิดเห็นว่า ผลประโยชน์ของเขาเป็นอย่างเดียวกันกับผลประโยชน์ของนายทุนในการขูดรีดแสวงประโยชน์จากประเทศเมืองขึ้น

เลนินได้แสดงไว้ว่า รูปการณ์เช่นนี้ได้ปรากฏขึ้นในทุกประเทศที่ก้าวหน้าในทางอุตสาหกรรม ในเมื่อประเทศเหล่านั้นได้ดำเนินการถึงขั้นจักรพรรดินิยม และได้แสดงต่อไปว่า คนงานของประเทศนายทุนเหล่านั้น ประเภทที่ได้อยู่ในฐานะอันได้รับเอกลัทธิตามส่วน เฉพาะอย่างยิ่งพวกหัวหน้าของคนงานประเภทนี้ มักจะ

เปลี่ยนท่าทีไปเป็น นักฉวยโอกาส กล่าวคือ พยายามที่จะทำความตกลงปรองดองกับพวกนายทุนในนามแห่งคนงานใต้การนำของเขา โดยมีได้คำนึงถึงภาวะของคนงานจำนวนมากภายในประเทศของเขา ที่ยังคงได้รับการกดขี่ขู่คร่ำอยู่ ความโน้มเอียงของพวกคนงานกลุ่ม ที่ได้รับความสุขสบายแล้วจะหวัดความหนักแน่นยิ่งขึ้น เมื่อการดำเนินการชั้นจักรพรรดินิยมของเหล่านายทุนได้ขยายตัวออกไป ผลจากความโน้มเอียงดังกล่าวนี้จะปรากฏออกไปในรูปที่ว่า กลุ่มผู้นำของขบวนการคนงานและโซเชลลิสต์ประเภทนี้จะค่อยแปรความคิดเห็นของเขาเข้ามาจนเกือบจะเป็นอย่างเดียวกันกับนโยบายจักรพรรดินิยมของกลุ่มทุนฝ่ายการเงินในประเทศของตน

ในชั้นจักรพรรดินิยม การต่อสู้ของพวกเมืองชนเพื่ออิสรภาพแห่งชนชาติของเขาก็ได้ดำเนินไปอย่างจริงจัง และแพร่หลายยิ่งขึ้น ชัยชนะของประเทศมหาอำนาจมูลนาย และการบุกทะลวงของพวกนายทุนเข้าไปในเมืองชนนั้น ได้ทำให้แบบการผลิตดั้งเดิมที่มีอยู่ในเมืองชนต้องชวดเซไป และได้ทำลาย หลักสำคัญในการยังชีพของประชาชนส่วนมากเสียด้วย การแข่งขันที่มาจากโรงงานผลิตผ้าที่แลนคาเชียร์ (ในอังกฤษ) ได้ทำลายการหากินเลี้ยงชีพของพวกคนงานอินเดียผู้ทอผ้าด้วยมือ และขับไล่ไล่ส่งคน

งานอื่นเดียวจากอาชีพทอผ้า ไปสู่งานกลสิกรรมคือกลับไปสู่งานในทุ่งนา และได้เพิ่มการบีบบังคับในเรื่องการเลี้ยงชีพบนที่ดินยงชน

✓ ในชั้นจักรพรรดินิยมของลัทธิเศรษฐกิจนายทุนนั้น การบีบบังคับที่ชาวเมืองชนทั้งประเทศได้รับเพิ่มขึ้นนั้น มาจากเก็บภาษีเพื่อเอาไปใช้จ่ายชำระดอกเบี้ยเงินกู้ของเมืองชน และเอาไปใช้จ่ายบำรุงรักษาเครื่องมือแห่งอำนาจ การปกครองของจักรพรรดินิยมทั้งในราชการทหารและพลเรือน

โดยการบีบบังคับถึงสองทาง อันได้แก่การบีบบังคับจากการทำที่ดินเลี้ยงชีพ และการบีบบังคับจากการลดราคาผลิตผลของชาวเมืองชนลงมา ในสมัยวิกฤติทั่วไปของลัทธิเศรษฐกิจนายทุน ผลที่เกิดจากการบีบบังคับทั้งสองทางก็คือ ความยากจนข้นแค้น และความอดอยากอันแท้จริงที่ประชาชนต้องเผชิญอยู่นั้น ได้ก่อให้เกิดมูลฐานการต่อสู้ของพวกชนาอยู่เสมอ ตามเมืองๆเล่า ผลิตกรรมทางอุตสาหกรรมก็ได้ดำเนินไปในภาวะแห่งการชู้ตคัดคนงานอย่างน่าสยดสยอง องค์การของพวกคนงานได้รับการขัดขวางมิให้ดำรงอยู่โดยสะดวก และในบางแห่ง ถ้าสามารถจะทำได้ ก็ถูกกำจัดทีเดียว พวกชนชั้นกลาง เฉพาะอย่างยิ่งได้แก่ชนชั้นทมิฬปัญญาต่างก็สำนึกได้ดี ถึงการบีบบังคับนานาประการจากการปกครองของจักรพรรดินิยม แม้กระทั่งพวกนายทุนอื่นเดียวที่กำลังโผล่ขึ้นมาที่ยัง

แลเห็นว่าความคลัดคลาของเขาน้อยอยู่ในขอบเขตอันจำกัด ด้วย
เหตุนานาประการดังนี้ ความเคลื่อนไหวในการเรียกร้องเอกราชจึง
ได้แผ่กว้างออกไปเป็นลำดับ การดำเนินแบบเดียวกันนี้ ได้เป็นไปได้
ในทุกหนทุกแห่งของบรรดาประเทศเมืองชน ถึงแม้จะแตกต่างกัน
ในภาวะการณ์ของแต่ละประเทศก็ดี

บรรดามาร์กซิสต์เห็นว่า การต่อสู้ดังกล่าวนี้ เป็นผลอัน
หลีกเลี่ยงไม่ได้ของการขูดรีดแสวงประโยชน์ของพวกนายทุน และ
เห็นว่า การต่อสู้จะยุติลงได้ก็ต่อเมื่อได้กำจัดกวาดล้างเหล่า
จักรพรรดินิยมที่ขูดรีดความผาสุกแห่งชีวิตของชนชาติเมืองชน
ออกไปได้แล้ว เพราะฉะนั้นมาร์กซิสต์จึงมีอุดมการณ์ร่วมกับชาว
เมืองชน ในอันจะต่อต้านกับศัตรูร่วม ซึ่งได้แก่กลุ่มทุนฝ่าย
การเงิน (Finance-capital Group) ในประเทศจักรพรรดินิยม
* ดังนั้น ขันธ์จักรพรรดินิยมแห่งลัทธิเศรษฐกิจนายทุน คือ
ขันธ์ลัทธินี้ได้บรรลุถึงการรวมกำลัง และการจัดระเบียบการรวม
กำลังไว้อย่างแน่นหนานั่น จึงเป็นขันธ์ที่ ความขัดกันทั้งปวง บรรดา
ที่มีอยู่ในสังคมนายทุนจะปรากฏออกมาให้เห็นทั้งหมด เป็นขันธ์
วิกฤติทางเศรษฐกิจและสงครามจะมาสู่พร้อมด้วยการต่อสู้อย่างรุนแรง
ต่อชนชั้นปกครอง การต่อสู้ที่บรรลุถึงขั้นกำจัดกวาดล้างชนชั้น
ปกครองและอวสานของลัทธิเศรษฐกิจนายทุน

การต่อสู้ระหว่างชนชั้นในสมัยปัจจุบัน

การต่อสู้ระหว่างชนชั้นอุบัติจากรูปการผลิตซึ่งแบ่งสังคมออกเป็นชนชั้นต่างฐานะกัน ฝ่ายหนึ่งได้แก่ชนชั้นที่ประกอบการผลิตอันแท้จริง (พวกทาส พวกเลกหรือทาสที่ดิน พวกคนงานรับจ้าง) อีกฝ่ายหนึ่ง (เจ้าของทาส, เจ้าขุนมูลนาย, นายจ้าง) ได้แก่ชนชั้นที่คอยเสวยโภคผลส่วนหนึ่งโดยที่ตนเองไม่ต้องออกแรงทำการผลิตเลย นอกไปจากชนชั้นสำคัญสองกลุ่มดังกล่าวแล้ว ในทุกยุคทุกสมัยยังมีชนชั้นอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย ในส่วนใหญ่นี้ได้แก่ชนชั้นที่ตกค้างอยู่รอดมาได้จากยุคการผลิตรูปเก่า ๆ เช่น พวกราชาของแคว้นต่าง ๆ ในอินเดียและพวกผู้ผลิตที่เป็นชาวนาสมัยปัจจุบัน หรือเช่นพวกช่างในสมัยศักดินาซึ่งเป็นกลุ่มชนต้นกำเนิดของชนชั้นนายทุนที่ต่อมาจะครอบงำสังคมในสมัยต่อมา

การต่อสู้ระหว่างชนชั้นได้ส่งเสริมให้มนุษย์ก้าวหน้าไปสู่รูป
การผลิตในขั้นสูงยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ในยามที่การปฏิวัติครั้งหนึ่ง
ประสบความสำเร็จจะปรากฏว่าได้มีการนำการผลิตรูปใหม่ที่ก้าวหน้า
กว่ารูปเก่าเข้ามาสู่สังคม หรือขยายการผลิตรูปใหม่ที่ปรากฏอยู่แล้ว
ให้แผ่กว้างออกไป การปฏิวัติของคromptเวลล์และการปฏิวัติที่มชอว่า
Glorious Revolution* ในปี ค.ศ. ๑๖๘๕ ได้เบี่ยงวิถีทางเพื่อความ

* ในประเทศอังกฤษ เมื่อจบสมัยการปกครองของคromptเวลล์ ในปี ค.ศ.
๑๖๕๘ แล้ว ได้เกิดความปั่นป่วนวุ่นวายในทางการเมืองอยู่ระยะหนึ่ง ใน
ที่สุดก็ได้มีการอัญเชิญ ชาร์ลสที่สอง มาเป็นกษัตริย์ล่อไปในปี ค.ศ. ๑๖๖๐
ตลอดเวลา ๒๕ ปี ในรัชสมัยของชาร์ลสที่สอง กับอีก ๓ ปี ในรัชสมัยของ
เจมส์ที่สอง อนุชาของชาร์ลส ได้มีการขัดกันอย่างแรงเกี่ยวกับปัญหาใน
เรื่องศาสนา และการแย่งอำนาจกันระหว่างกษัตริย์กับพวกอภิชน
(Aristocrat) ตลอดจนทำให้เกิดการปฏิวัติที่ไม่เสียเลือดเนื้อขึ้น
ในปี ค.ศ. ๑๖๘๘ ซึ่งพวกอภิชนได้มอบการครองราชย์ให้แก่ Mar-
ริตาของเจมส์ที่สองผู้เป็นโปรเตสแตนต์ กับ William of Orange ผู้เป็น
พระสวามี ในปี ค.ศ. ๑๖๘๙ รัฐสภาได้ตรากฎหมาย Bill of Rights จำกัด
สิทธิของกษัตริย์ในการนับถือศาสนา จำกัดอำนาจของกษัตริย์ในการเก็บ
ภาษี ในการตั้งกองทหาร และอื่นๆ ในขณะเดียวกันได้กำหนดสิทธิเสรีภาพ
ของพลเมืองลงไว้ ในส่วนใหญ่ก็หมายถึงสิทธิเสรีภาพของพวกอภิชน การ
ตรากฎหมาย Bill of Rights นั้น ถือกันว่าเป็นการโค่นล้มระบอบอำนาจ
สิทธิ์ขาดของกษัตริย์ในอังกฤษลงอย่างสิ้นเชิง และถือกันว่าเป็นผลใหญ่ยี่
อันหนึ่งของการปฏิวัติที่เรียกว่า "Glorious" Revolution

คลี่คลายขยายตัวของลัทธิเศรษฐกิจนายทุนในอังกฤษและการปฏิวัติใหญ่ในปี ค.ศ. ๑๗๘๕ ก็ได้ก่อกำเนิดความคลี่คลายเช่นเดียวกันในฝรั่งเศส ตลอดจนการปฏิวัติในที่ต่าง ๆ ในเวลาต่อมา

มาร์กซ์เองมิได้พอใจแต่เพียงจะบรรยายถึงข้อความจริงในลักษณะทั่วไปเท่านั้น เขายังได้ทำการสำรวจตรวจสอบอย่างใกล้ชิดถึงการต่อสู้ที่มีอยู่ในสมัยของเขา เพื่อที่จะค้นหากฎแห่งการต่อสู้ระหว่างชนชั้นต่าง ๆ

กฎดังกล่าว มิใช่ปัญหาเรื่องราวละเอียดในกลวิธีของการต่อสู้ ในการสำรวจตรวจสอบนั้นมาร์กซ์ได้ประจักษ์ว่า ข้อสำคัญที่จะนำไปสู่ความเข้าใจเรื่องความคลี่คลายทางสังคมอยู่ที่ว่าจะต้องวิเคราะห์กำลังของชนชั้นที่เข้ามามีส่วนในขบวนการปฏิวัติอันชักนำการผลิตรูปใหม่มาสู่สังคม โดยการสำรวจพฤติการณ์การปฏิวัติแห่งปี ค.ศ. ๑๘๔๘ ในนานาประเทศในยุโรป มาร์กซ์สามารถที่จะหยิบขลุ่ยลักษณะที่เป็นการทั่วไปบางลักษณะอันมีอยู่ หรือใช้ได้แก่ทุกพฤติการณ์

อะไรเล่าคือลักษณะทั่วไป หรือกฎเหล่านี้ซึ่งได้ปรากฏชัดแจ้งอยู่ในการปฏิวัติทั้งปวง ?

ในประการแรก จะเห็นได้ว่าการต่อสู้ในการปฏิวัตินั้น ประกอบขึ้นโดยชนชั้นซึ่งจะได้เป็นผู้ครองอำนาจในระบบใหม่ของการผลิตอยู่เสมอ แต่การต่อสู้เช่นกล่าวมาก็ได้ปฏิบัติไปโดยชนชั้นนั้นแต่ลำพัง ดังตัวอย่างการปฏิวัติใหญ่ของฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๗๘๐ ซึ่งปรากฏว่า นอกจาก ชนชั้นนายทุน ที่กำลังเติบโตขึ้นมาในสมัยนั้นแล้ว ในขบวนการปฏิวัติยังประกอบด้วย พวกชาวนา ซึ่งเป็นชนชั้นที่ทำการผลิตในระบบศักดินา พวกพาณิชยกรรมๆ พวกช่างอิสระ และพวกที่เป็นต้นกำเนิดของชนชั้นคนงาน ในอนาคตบุคคลในกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ทั้งหมดได้เข้ามามีส่วนในการต่อสู้ในการปฏิวัติเพื่อโค่นอำนาจของชนชั้นปกครองในระบบเก่า เพราะถึงแม้ว่าบุคคลในกลุ่มต่างๆ เหล่านี้จะมีผลประโยชน์แตกต่างกันก็ดี แต่คนเหล่านี้ทั้งหมดก็ตระหนักอยู่ว่า การอยู่ภายใต้การปกครองของระบอบเก่า นั้น หมายถึงการที่เขาทั้งหลายจะต้องมีชีวิตอยู่ภายใต้การกดขี่ปราบปราม หมายถึงการที่เขาทั้งหลายจะต้องมีชีวิตอยู่ภายใต้ความทุกข์ยากลำบากยิ่งที่เขาต้องประสบอยู่และมีแต่จะเพิ่มขึ้นต่อไป

รูปการณ์เป็นเช่นเดียวกันเป็นส่วนมากในการปฏิวัติที่บังเกิดขึ้นในนานาภูมิภาคของยุโรปในเวลาต่อมา ซึ่งเป็นการปฏิวัติโค่น

ล้มสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ของเหล่ากษัตริย์ระบบศักดินาในนานาประเทศ และเป็นทางการยกย่องให้แก่การผลิตแบบลัทธินายทุน บรรดากลุ่มต่าง ๆ ของประชาชนได้เข้าร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มากก็น้อย ในการเข้าเล่นงานชนชั้นปกครองชุดเดิม และในขั้นต้น ๆ นั้นผู้นำในการปฏิวัติจะได้แก่ชนชั้นปกครองชุดใหม่เสมอไป คือได้แก่ชนชั้นนายทุนที่กำลังเติบโตขึ้นมา ในระยะเวลาแห่งการต่อสู้นั้น โดยเฉพาะในระยะเวลาที่ชนชั้นคนงานได้บรรลุถึงขั้นที่ชนชั้นนั้นได้ขยายตัวออกไป การรวมกำลังของพันธมิตรชุดใหม่จะอุบัติขึ้น กลุ่มต่าง ๆ ของชนจำพวกออกแรงทำงาน ซึ่งเข้าสู่การต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของเขาเองจักได้เสนอข้อเรียกร้องสิทธิของเขา ซึ่งชนชั้นปกครองชุดใหม่คือชนชั้นนายทุนไม่พร้อมที่จะเอออวยให้ตามประสงค์ ในกรณีเช่นนั้นชนจำพวกออกแรงทำงาน หรือชนชั้นคนงานย่อมพยายามที่จะเรียกร้องบังคับเอาสิทธิของเขาเช่นกัน ทางฝ่ายนายทุนก็ย่อมจะหันเข้าพึ่งความช่วยเหลือของกลุ่มชนฝ่ายปฏิกริยาอย่างหนักเพื่อรวมกำลังกันเข้าต่อสู้กับฝ่ายคนงาน รูปการณ์บางอย่างที่คล้ายคลึงกับที่กล่าวถึงน้อยที่สุดได้บังเกิดขึ้นแม้ในสมัยของคروมเวลล์ และได้บังเกิดอยู่ไม่ขาดในฝรั่งเศสจนกระทั่งถึงปี ค.ศ. ๑๘๔๘

ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๘๔๘ คนงานนครปารีสได้พากันเพียรที่จะป้องกันสิทธิของพวกเขาที่เพิ่งต่อสู้ได้มาไม่นาน แต่ก็ถูกรวบปรามปราศัยไปโดยรัฐบาลพวกนายทุนชุดใหม่ซึ่งได้ตั้งขึ้นจากการปฏิวัติเดือนกุมภาพันธ์ อย่างไรก็ตาม มาร์กซ์ได้วิเคราะห์เห็นว่าชนชั้นคนงานของนครปารีสได้ประสบความสำเร็จถึงขีดที่ว่าในการปฏิวัติขั้นถัดไปชนชั้นนั้นจักเป็นผู้นำ และมีไว้แต่เพียงจะเข้าผสมติดตามการนำของนายทุนเท่านั้น ข้อวิเคราะห์คาดการณ์ของมาร์กซ์ได้บังเกิดขึ้นสมจริงในปี ค.ศ. ๑๘๗๑ กล่าวคือพวกคนงานนครปารีสได้นำในการสถาปนา Commune* ขึ้น ซึ่งได้ยึดถือ

* คำว่า Commune หมายถึงหน่วยการปกครองท้องถิ่นหน่วยหนึ่งๆที่ใช้ในประเทศฝรั่งเศสหรือในประเทศเบลเยียม ทำนองหน่วยตำบลของเรา Commune ต่างๆ ของฝรั่งเศส ปกครองโดยนายกเทศมนตรีและสภาเทศบาลแห่ง Commune เมื่อกล่าวถึง Paris Commune หรือ The Commune at Paris in 1871 นั้น หมายถึงการปฏิวัติจัดตั้งรัฐบาล Paris Commune โดยล้มล้างรัฐบาลแห่งชาติในเวลานั้น การปฏิวัติที่เรียกว่า Paris Commune มีหลักการปกครองอยู่ว่า ให้หน่วยท้องถิ่นแต่ละนครหรือจังหวัดปกครองตนเองเป็นอิสระ โดยรัฐบาลท้องถิ่นหรือรัฐบาลแห่ง Commune การปฏิวัติจัดตั้งรัฐบาล Paris Commune เป็นผลแห่งความเคียดแค้นของชาวนครปารีสที่มีต่อรัฐบาลในการนำประเทศฝรั่งเศสไปสู่ความพราศัยในสงครามกับเยอรมนี ค.ศ. ๑๘๗๑ และมีความมุ่งหมายในอันจะจัดตั้งระบบการปกครองใหม่ด้วย

อำนาจการปกครองนครปารีสไว้ได้เป็นเวลา ๑๐ สัปดาห์ ถึงแม้ว่า
เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ชนชั้นคนงานได้นำในการก่อการปฏิ
วัติ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าชนชั้นคนงานต้องทำการต่อสู้โดยโดด
เดี่ยว คนงานได้ลุกฮือขึ้นเพื่อจกโค่นรัฐบาลของ เจ้าที่ดินใหญ่
และนายทุน ซึ่งได้ชักนำประเทศฝรั่งเศสกระโจนเข้าไปในสงคราม
กับเยอรมนี และครั้นแล้วคนพวกนั้นยังกลับพยายามแสวงหาความ
ร่ำรวยจากความปราชัยของฝรั่งเศสที่พวกเขาเองดึงเข้าไปสู่กองเพลิง
ของสงคราม และยังพยายามแสวงหาความร่ำรวยจากความอด
อยากปางตายของประชาชนแห่งนครปารีสในขณะนั้น พร้อมกับ
พวกคนงานที่ทำการต่อสู้กับเหล่าเจ้าที่ดินใหญ่และนายทุน ยังมีชน
กลุ่มต่าง ๆ เข้าร่วมในขบวนการต่อสู้ขึ้นด้วย กลุ่มชนเหล่านี้ได้
แก่เจ้าของร้านค้ารายย่อย ๆ ซึ่งกำลังเผชิญกับความหายนะในข้อ
ที่รัฐบาลได้เพิกถอนการใช้กฎหมายว่าด้วยการ ระงับการชำระหนี้
และค่าเช่าเป็นการชั่วคราว ได้แก่กลุ่มชนที่มมีความรักชาติจากชน
ทุกชั้นในประเทศซึ่งมีความชิงชังในชัยชนะของเยอรมันและชิงชัง
ข้อกำหนดต่าง ๆ ที่รัฐบาลฝรั่งเศสได้ยอมปฏิบัติตาม แม้กระทั่ง
พวกนายทุนฝ่ายริบลิกัน ซึ่งหวาดหวั่นว่ารัฐบาลอาจนำระบอบ
กษัตริย์กลับมาใช้ในประเทศอีก ก็เข้าร่วมกับพวกคนงานในการ

โค่นล้มรัฐบาล ขอบกพร่องอันสำคัญข้อหนึ่งในการปฏิวัติของพวก
คนงานปารีสครั้ง ๕๕๘๔ มิได้ใช้ความพากเพียรอย่างจริง
จังที่จะนำ พวกชาวนาเข้ามาร่วมอยู่ในฝ่ายของตนด้วย

แต่จุดสำคัญของเรื่องยังมีอยู่อีกประการหนึ่งคือ การปฏิวัติ
อันแท้จริงทุกรายที่มุ่งหมายโค่นล้มชนชั้นปกครองขณะนั้น มิใช่
เป็นการปฏิวัติของชนชั้นที่จะได้เข้าครองอำนาจแทนชนชั้นปกครอง
ที่ถูกขับไล่ไปเท่านั้น หากจะต้องเป็นการปฏิวัติของชนทุกหมู่เหล่า
ผู้ได้รับการกดขี่ หรือได้รับจำกัดสิทธิ โดยชนชั้นปกครองใน
ขณะนั้น ในขั้นหนึ่งของความคลคลายในการตื่นตัวของประชาชน
ชนชั้น นายทุน จักเป็นผู้ว่าการ ปฏิวัติ โค่นอำนาจกษัตริย์ ในระบบ
ศักดินาและพวกเจ้าที่ดิน ครั้นเมื่อชนชั้นคนงานได้ตื่นตัวขึ้น ชนชั้น
คนงานก็สามารถที่จะนำชนกลุ่มต่าง ๆ เข้าร่วมในการปฏิวัติในสมัย
ต่อมา กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ประวัติศาสตร์แสดงว่า ในการปฏิวัติ
ทุกครั้งกลุ่มชนกลุ่มต่าง ๆ ได้รวมกันเข้าอย่างกว้างขวางเป็นพันธ-
มิตรอันหนึ่งอันเดียวเข้าโจมตีศัตรูใหญ่ของตน ปรากฏการณ์อัน
ใหม่ในการปฏิวัติโค่นอำนาจเจ้าที่ดินใหญ่และพวกนายทุนนั้นได้แก่
การที่ชนชั้นคนงานได้เป็นผู้นำกลุ่มพันธมิตรทำการปฏิวัติ

การปฏิวัติที่อำนาจให้ชนชั้นใหม่ได้ครองอำนาจและได้มีโอกาสนำระบบใหม่ของการผลิตออกใช้ขึ้น เป็นแต่ได้ชักนำไปสู่จุดสำคัญของการต่อสู้ระหว่างชนชั้นอื่นจะต้องดำเนินสืบต่อไปเท่านั้น เพราะเหตุที่ชนชั้นดังกล่าวมีผลประโยชน์ขัดแย้งกันในการผลิตในระยะแรก ๆ ของการดำเนินการอุตสาหกรรมโดยลัทธินายทุนนั้น การปะทะระหว่างชนชั้นที่มีผลประโยชน์ขัดแย้งกันเป็นการปะทะที่กระจัดกระจายกันอยู่ และปัญหาแทบทั้งหมดก็อยู่แต่ในเรื่องอัตราค่าจ้าง และภาวะการทำงานของคนงานในโรงงานเฉพาะรายเท่านั้น แต่ดังที่มาร์กซ์ได้กล่าวไว้ในคำประกาศ Communist Manifesto ค.ศ. ๑๘๔๘ ว่า “ครั้นเมื่อการอุตสาหกรรมได้ขยายตัวออกไปเหล่าชนกรรมาชีพไม่เพียงแต่จะได้เพิ่มจำนวนขึ้นเท่านั้น หากยังได้มีโอกาสเข้าร่วมกันเป็นหมู่ใหญ่ยิ่งขึ้น ทำให้กำลังของเหล่าชนกรรมาชีพเพิ่มพูนขึ้น และชนเหล่านั้นรู้สึกในกำลังของเขาว่าชนชั้น ” ด้วยการขยายตัวของการอุตสาหกรรมดังกล่าวแล้ว ได้บังเกิดความคลคลายในการค้นตัวของพวกคนงานในอีกทางหนึ่งกล่าวคือ พวกคนงานได้จัดตั้งสหบาลของพวกเขาขึ้น (Trade Union) ซึ่งได้คลคลายเติบโตเป็นองค์การอันมหาศาลของฝ่ายคนงาน สามารถจะดำเนินการต่อสู้ขับเคี่ยว

กับพวกนายจ้าง โดยรวมกำลังคนงานทั้งชาติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ พวกคนงานได้ตั้งสหกรณ์ของพวกเขาขึ้นเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของพวกเขาในฐานะที่เป็นผู้บริโภค และในขั้นต่อมาพวกคนงานถึงแก่ได้จัดตั้ง พรรคการเมือง ของเขาขึ้นซึ่งสามารถดำเนินการเป็นตัวแทนและเป็นองค์การนำในการต่อสู้เพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของชนชั้นคนงานทั้งหมด

การต่อสู้เช่นว่านี้ได้ดำเนินไปเป็นประการใดเล่า ?

มาซึกพิเศราะห์เห็นความมุ่งหมายของพรรคคนงานว่าเสมือนเป็นการตระเตรียมเพื่อจัดตั้งองค์การปฏิวัติ คือองค์การที่มุ่งโค่นอำนาจของชนชั้นปกครองเหล่านายทุน และมุ่งจัดตั้งระบบใหม่ของการผลิตหรือนัยหนึ่งมุ่งที่จะสถาปนาลัทธินิยมสังคมนิยมขึ้นแทนที่ลัทธินายทุน

การดำเนินการตระเตรียมดังว่าได้ส่งเสริมองค์การของคนงานรูปต่าง ๆ ได้ขยายตัวออกไป เฉพาะอย่างยิ่งสหบาลคนงานซึ่งได้เพิ่มพูนกำลังของพวกคนงานให้ทวีขึ้น และทำให้พวกคนงานรู้สึกในกำลังของพวกเขาซาบซึ้ง ซึ่งยังได้ส่งเสริมคนงานทุกหมู่เหล่าที่ได้เข้าทำการต่อสู้เพื่อผลประโยชน์เฉพาะหน้าของเขา ได้แก่ การต่อสู้เพื่อที่จะได้รับค่าจ้างสูงขึ้น เพื่อภาวะการทำงานที่ดีขึ้นและ

เพื่อความประสงค์อื่น ๆ อีก จากการต่อสู้ดังกล่าวนี้พวกคนงานมักจะ
จะได้รับผลปฏิบัติที่ดีขึ้นกว่าเดิม แต่ชัยชนะดังกล่าวนี้มิใช่เป็นสิ่ง
มั่นคงปลอดภัย “ผลอันแท้จริงของการต่อสู้ของพวกคนงานมิใช่
อยู่ที่ผลได้ในปัจจุบัน หากอยู่ที่การขยายตัวโดยไม่หยุดยั้ง
ของสหภาพของพวกคนงาน” ในวิถีทางการต่อสู้ที่ได้ดำเนินมา
เป็นลำดับนั้นพวกคนงานได้สำนึกในข้อความจริงที่ว่า พวกเขาได้
ประกอบกันเข้าเป็นชนชั้นหนึ่งซึ่งมีผลประโยชน์ร่วมกัน และผล
ประโยชน์ของพวกเขาทงหมดนั้นขัดแย้งกับผลประโยชน์ของชนชั้น
นายทุนหรือนายจ้างของเขาอย่างสิ้นเชิง พรรคการเมืองของชนชั้น
คนงานได้ช่วยส่งเสริมการขยายตัวดังกล่าวให้ก้าวหน้าต่อไป และ
ได้อธิบายให้เห็นว่า เหตุใดการต่อสู้ระหว่างชนชั้นจะต้องดำเนิน
ไปปราบเท่าที่การผลิตในรูปลัทธิทุนยังคงมีอยู่และในขณะเดียวกัน
นั้น วิกฤติทางเศรษฐกิจและสงครามก็จะก่อความทุกข์ทรมาน
แสนสาหัสแก่ปวงคนงาน อนึ่ง พรรคการเมืองของชนชั้นคนงาน
ยังได้อธิบายให้เห็นว่า การขับเคี่ยวต่อสู้ระหว่างชนชั้นและความ
ทุกข์ทรมานนานาประการนั้นอาจถึงที่สุดลงได้โดยการเปลี่ยนระบบ
การผลิตเสียใหม่ ซึ่งจะต้องดำเนินการบังคับบังคับพวกชนชั้น
นายทุน

เหตุใดมาร์กซ์จึงพิจารณาเห็นว่า “การบังคับโค่นล้ม”

เป็นสิ่งจำเป็น ?

การวิเคราะห์ของมาร์กซ์ที่มีต่อประวัติศาสตร์นั้นได้บรรยายไว้แล้วในบทแรก โดยมาร์กซ์ได้ลงข้อยุติไว้ว่า ระบบใหม่ของการผลิตจะถูกนำมาใช้ได้ก็ต่อเมื่อชนชั้นใหม่ได้เข้ายึดอำนาจมาจากชนชั้นปกครองชุดเดิมโดยวิธีการบังคับเอา ในทรรศนะของมาร์กซ์ ข้อยุติที่จะพึงแสวงได้จากประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นประจักษ์ว่าชนชั้นคนงานไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตเดิมไปสู่หลักเกณฑ์การผลิตของโซเชลลิสต์ได้ โดยที่ไม่ดำเนินการบังคับโค่นล้มชนชั้นปกครองในขณะนั้น ข้อยุติทางประวัติศาสตร์ของมาร์กซ์ในลักษณะทั่วไปนี้ได้รับการเพิ่มน้ำหนักยิ่งขึ้นจากผลการศึกษาของมาร์กซ์ในเรื่อง รัสเซีย

รัสเซีย นั้นบางทีก็ได้รับการพิจารณาว่าเป็นเสมือน รัฐสภา แต่มาร์กซ์ได้แสดงให้เห็นว่าความคลั่งคลายทางประวัติศาสตร์ในเรื่องราวของ รัสเซีย นั้นส่วนเกี่ยวข้องกับ สถาบันผู้แทนราษฎรน้อยเต็มที แต่กลับปรากฏรูปการณ์ในทางตรงกันข้ามกล่าวคือ รัสเซีย นั้นเป็นเสมือนเครื่องมืออันหนึ่งทชนชั้นปกครองได้ใช้สำแดงเจตน์จำนงของเขา และกำหนดบังคับให้ราษฎรทั่วไปต้องรับเอาเจตน์-

จำนองของพวกเขาไว้ว่าเป็นของราษฎรเอง ในสังคมยุคศักดินาบรรพ
หาได้มั่งคั่งกว่า รัฐ แต่อย่างใดไม่ ครั้นเมื่อได้มีการแบ่ง
ชนชั้นกันขึ้นในสังคมมนุษย์ การปะทะหรือขัดแย้งกันในเรื่อง
ผลประโยชน์ระหว่างชนต่างชั้นได้ทำให้ชนชั้นที่มีเอกสิทธิ์ คืออยู่
ในฐานะได้เปรียบหรือเอาเปรียบชนชั้นอื่น รู้สึกตัวว่ามันเป็นไป
ไม่ได้ที่เขาจะครองเอกสิทธิ์หรือความได้เปรียบได้ประโยชน์นานา
ประการไว้โดยที่พวกเขาไม่ได้เข้าควบคุมกำลังทหารไว้โดยตรง และ
โดยที่พวกเขาไม่ให้ความคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของพวกเขา
เป็นพิเศษที่เองเกลส์ได้กล่าวไว้ว่า “กำลังสาธารณะเช่นนี้ ได้
จัดตั้งขึ้นไว้ในทุกรัฐ กำลังดังกล่าวนี้มีเพียงแต่ประกอบด้วย
อาวุธเท่านั้น หากยังประกอบด้วยเครื่องมืออื่น ๆ อีก อันได้
แก่คุกตะรางและสถาบันการใช้อำนาจกดขี่ปราบปรามทุก
จำพวก” สิ่งนี้เรียกว่า กำลังสาธารณะย่อมได้รับมอบหน้าที่ให้
ธำรงรักษาระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ที่ขึ้นอยู่กับเวลานั้น ซึ่งก็หมายถึง
ถึงว่าให้ธำรงรักษา การแบ่งชนชั้น และเอกสิทธิ์ต่าง ๆ ของชน
ชั้นที่มีเอกสิทธิ์ไว้ให้คงเป็นอยู่เช่นนั้นตลอดกาล กำลังสาธารณะ
ดังกล่าวนี้ย่อมได้รับการแสดงให้ใคร ๆ ได้เห็นว่าเป็นสิ่ง ๆ หนึ่ง
ที่สถิตอยู่เหนือสังคม เป็นสิ่งที่ไม่มีความลำเอียงไม่เข้าใครออกใคร

เป็นสิ่ง^๗ที่^๘ความประสงค์อยู่แต่ประการเดียว ในอันจะธำรงรักษา
กฎหมาย และ ระเบียบแบบแผน ของบ้านเมืองหรือหนึ่ง^๙หนึ่ง^{๑๐}เป็น
เครื่องมือ^{๑๑}รักษา “ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง” เท่านั้น

แต่ตามความเป็นจริงนั้น การธำรงรักษากฎหมายและ
ระเบียบแบบแผนของบ้านเมือง ที่สิ่ง^{๑๒}ซึ่ง^{๑๓}เรียกว่า กำลัง^{๑๔}สาธารณะ
ได้รับมอบหมายให้ธำรงรักษานั้นก็คือ การธำรงรักษาระบบ^{๑๕}ที่ใช้
อยู่ในขณะนั้นซึ่งอำนาจประโยชน์และเอกสิทธิ์^{๑๖}ให้แก่ชนชั้นหนึ่ง^{๑๗}
เป็นพิเศษ กำลัง^{๑๘}สาธารณะ ดังกล่าวจึงอยู่ในฐานะที่จะต้องทำการ
บดขยี้ความพยายามใด ๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงระบบ^{๑๙}ที่ใช้^{๒๐}อยู่ ไม่ว่าจะ
จะเต็มไปด้วยความอปลักษณ์และอาชรรณ์เพียงใดในสายตาของ
ชนชั้น^{๒๑}ที่ได้รับการกดขี่ ในการปฏิบัติที่เป็น^{๒๒}การปรกติประจำวันนั้น
กลไกของรัฐ^{๒๓} ที่ได้ประดิษฐ์^{๒๔}ขึ้นไว้จักเข้าจับกุมและจำคุกบุคคล^{๒๕}ที่
ได้รับการ^{๒๖}ตำหนิติเตียนว่าเป็น “ผู้ก่อกวนความสงบ” กลไกของรัฐจัก
เข้า^{๒๗}ยึดเอกสาร^{๒๘}ที่ถูก^{๒๙}ตำหนิติเตียนว่าเป็น “เอกสาร^{๓๐}ที่ก่อกวนความสงบ”
และปฏิบัติ^{๓๑}การอื่น ๆ อีกทำนองเดียวกันนั้น การปฏิบัติ^{๓๒}การจัก
ดำเนินไปโดยวิถีทางอันดุสงปร่าจากความรุนแรง แต่เมื่อ
ความเคลื่อนไหว^{๓๓}คัดค้านระบบ^{๓๔}ที่ใช้^{๓๕}อยู่ได้แผ่ขยายกว้างขวางออกไป

ตำรวจก็จะดำเนินการใช้กำลังโดยเปิดเผย และเมื่อเป็นการจำเป็นถึงแก่ใช้กำลังทหารทีเดียว เครื่องมือแห่งกำลังที่ได้ถูกนำออกมาใช้เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของชนชั้นปกครองนั้นแหละ ที่มันมอันรู้จักกันทั่วไปว่า รัฐ

ต่อสู้ปัญหาที่ว่า กลไกของรัฐ นั้นอยู่ในความควบคุมของรัฐสภาหรือสถาบันอื่นใดของประเทศที่เป็นตัวแทนของราษฎรหรือเปล่า ? คำตอบก็มีว่า ทรราชเท่าที่สถาบันอื่นใดของประเทศที่ถูกเรียกขานว่าเป็นตัวแทนของราษฎรนั้นได้ทำหน้าที่ เป็นตัวแทนแต่เฉพาะชนชั้นปกครอง เท่านั้น สถาบันนั้นจึงจะอยู่ในฐานะควบคุมกลไกของรัฐ แต่เมื่อปรากฏว่ารัฐสภาหรือสถาบันอื่นใดไม่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของชนชั้นปกครองอย่างทะมัดทะแมง ทั้งยังพยายามที่จะดำเนินการปฏิบัติใด ๆ อันเป็นที่รบกวนชนชั้นปกครองแล้ว การนั้นก็จะได้ปรากฏในไม่ช้าว่า รัฐสภาหรือสถาบันที่ทำการดังกล่าวนี้จะไม่ได้รับโอกาสให้ควบคุมกลไกของรัฐ อีกต่อไป ในประวัติศาสตร์ย่อมอุดมสมบูรณ์ด้วยเรื่องราวของสถาบันผู้แทนราษฎร ที่ได้พยายามจะรับใช้ผลประโยชน์ของชนชั้นอื่นนอกไปจากผลประโยชน์ของชนชั้นปกครอง สถาบันที่แสดงความขวนขวายเช่นที่กล่าวนั้นจะต้องถูกบีบคั้นให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป หรือมิฉะนั้นก็จะถูกตะเพิด

จับได้ โดยกองทหาร ในเมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องใช้วิธีอันรุนแรง หากจะมีการถกเถียงกันเกิดขึ้น ได้แก่กรณีทชนชั้นที่เติบโตขึ้นมาได้ มีชัยชนะเหนือพวกกระบอบเก่าแล้ว ชัยชนะดังว่านั้น ก็มีใช้ได้มา โดยอาศัยแต่เพียงการออกเสียงหรือมติของรัฐสภาเท่านั้น หากต้องอาศัยการจัดรวมกำลังที่ประกอบด้วยอาวุธชนต่อสู้กับ รัฐ คือใช้กำลังที่มีอาวุธชุดใหม่เข้าต่อสู้กับกำลังที่มีอาวุธของชนชนปกครองกระบอบเก่า กรณีดังกล่าวนี้มันตัวอย่างเหตุการณ์ในสมัยคอมมิวนิสต์ ในประเทศอังกฤษ

เป็นที่แจ่มแจ้งแก่มาร์กซ์ว่า ความพยายามในการขยายสิทธิออกเสียงให้แผ่กว้างออกไปในหมู่ประชาชนนั้นก็ได้เปลี่ยนแปลงสถานะการณ์ที่เป็นอยู่ได้ อำนาจอันแท้จริงยังคงตกอยู่ในเงอมือของชนชนที่มีอำนาจครอบงำระบบการผลิตอยู่นั่นเอง ชนชนที่กุมอำนาจทางเศรษฐกิจ ก็ยังคงกุมอำนาจกลไกของรัฐอยู่นั่นเอง ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอันใดเกิดขึ้น ทางรัฐสภาหรือสถาบันผู้แทนราษฎร ไม่ว่าจะการบัญญัติเรื่องสิทธิออกเสียงจะได้รับการปรับปรุงที่ดูเป็นการก้าวหน้าไปสถานใดก็ตาม ในรัฐสภาที่คงมากไปด้วยบุคคลที่เป็นตัวแทนของชนชนที่กุมอำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นชนส่วนน้อยอยู่นั่นเอง เหตุฉะนั้น ภายหลังจากที่ได้สำรวจตรวจสอบความเป็นมาในประวัติศาสตร์แล้ว มาร์กซ์จึงเห็นประจักษ์ว่าการ

เปลี่ยนมืออำนาจอันแท้จริงนั้น เป็นผลของการใช้กำลังเข้าต่อสู้กับ
กลไกของรัฐในระบบเก่า ซึ่งเครื่องมือแห่งกำลังทั้งหมดของ
ระบบนั้นจะคอยจ้องแต่บดขยี้ชนชั้นใหม่ที่พยายามจะเปลี่ยนระบบ
การเศรษฐกิจและการเมืองเสียใหม่

Emile Burns ได้ชี้ไว้ว่าข้อดีของมาร์กซ์ซ้อนได้รับการ
ยืนยันหนักแน่นขึ้นจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ที่บังเกิดขึ้นใน
เวลาไม่นานมานี้ ดังที่เราอาจศึกษาได้จากความคลี่คลายของลัทธิ
ฟาสซิสต์ มูลฐานทั้งหมดของลัทธิฟาสซิสต์นั้นได้แก่การทำลายล้าง
ทุกแบบของสถาบันผู้แทนราษฎรโดยการใช้กำลังทหารเข้าบังคับ ใน
แบบระบอบเช่นของฟรังโกแห่งสเปนนั้น แสดงให้เห็นว่าสถาบันผู้
แทนราษฎรมีส่วนน้อยนิดเพียงใด ในการทำหน้าที่ควบคุมกลไก
ของรัฐ

ชนชั้นปกครองได้ใช้กลวิธีอย่างไรเล่าในการรักษาอำนาจการ
ควบคุมกลไกของรัฐไว้ได้ เฉพาะอย่างยิ่งอำนาจการควบคุมกำลัง
ทหาร ซึ่งโดยโฉมหน้าและ “ตามรัฐธรรมนูญ” อยู่ในขอบเขต
อำนาจของรัฐสภา ?

คำตอบปัญหาข้อนี้จะหาพบได้จากการตรวจดูลักษณะกลไก
ของรัฐนั่นเอง ในทุกประเทศตำแหน่งสูง ๆ ในกองทัพก็ดี ใน
ราชการฝ่ายตุลาการก็ดี และในราชการฝ่ายปกครองก็ดี โดยทั่วไป

ตำแหน่งเหล่านี้ย่อมได้แก่บรรดาสมาชิกหรือสมุนที่สตัยซ์ของชนชั้นปกครอง การจัดการให้เป็นไปตามประสงค์ดังกล่าวนั้นเป็นอย่างดีไม่ยาก เพราะระบบการแต่งตั้งและเลื่อนตำแหน่งที่ชนชั้นชนชั้นกุ่มอำนาจปกครองได้ตราไว้นั้นย่อมสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าวนี้ อยู่แล้ว ถึงแม้ว่าประชาธิปไตยจะรุดหน้าไปเพียงใดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของรัฐสภาหรือสถาบันผู้แทนราษฎร ประชาธิปไตยที่ก้าวหน้าเช่นนี้ไม่สามารถที่จะแทรกตัวเข้าไปได้ในแกนอันแข็งแกร่งแห่งกลไกของรัฐ ในเมื่อยังไม่มีเหตุการณ์รุนแรงจริงจึงเกิดขึ้น ข้อความจริงที่ว่ากลไกของรัฐได้ถูกแยกเอาไปจากรัฐสภาประชาธิปไตยอาจไม่ปรากฏให้เห็นแจ่มแจ้งนัก

แต่ถ้ากลไกของรัฐทำงานเพียงแต่จะรักษาสถานภาพเดิมไว้และไม่กระทำการใด ๆ ที่จะเป็นการรบกวนสถานภาพที่เบนอนอยู่แล้ว (Status Quo) ก็เป็นที่แจ่มแจ้งว่าความก้าวหน้าไปสู่รูปการผลิตขั้นสูงขึ้นไปจะไม่อาจมีขึ้นได้โดยปราศจากการทำให้กลไกของรัฐได้ประสบความปราชัยเสียก่อน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ต้องจัดการขับไล่ชนชั้นปกครองชุดที่ควบคุมกลไกของรัฐไว้ในเมื่อให้พ้นไปเสียจากเครื่องมือเหล่านี้ ถึงแม้จะเป็นสถาบันที่สมมุติว่าทำหน้าที่เสมือนตัวแทนราษฎรอยู่ก็ดี

ถึงกระนั้นก็ตาม มาร์กซ์เองก็เป็นผู้สนับสนุนสถาบันประชาธิปไตยอยู่เสมอ มาร์กซ์พิจารณาเห็นโดยวิถีทางประวัติศาสตร์ว่าสถาบันประชาธิปไตยนั้น เป็นเสมือนยุทธภูมิแห่งหนึ่งของการต่อสู้ระหว่างชนชั้น ดังเช่นรัฐสภาในรัชสมัยของพระเจ้าชาร์ลสที่หนึ่งนั้นก็ได้รับใช้ เสมือนหนึ่งเป็น กระบอกเสียง สำหรับชนชั้น นายทุนที่กำลังเติบโตขึ้นมาในสมัยนั้น และโดยทางรัฐสภานั้นชนชั้นนายทุนก็สามารถต่อสู้เรียกร้องได้สิทธิเพิ่มขึ้น ทั้งในขณะเดียวกันชนชั้นนายทุนได้ใช้รัฐสภาทำให้เกิด ความสนับสนุน ในการต่อสู้กับกษัตริย์แห่งระบบศักดินา โดยนัยเช่นเดียวกัน รัฐสภาในสมัยปัจจุบัน ก็อาจรับใช้เป็นเครื่องมือเรียกร้องให้ได้มาซึ่งสิทธิต่าง ๆ และในเวลาเดียวกันก็อาจรื้อพวกคนงานให้ทำการต่อสู้เพื่อ ได้มาซึ่งอำนาจปกครองที่จะนำเข้าไปสู่สังคมตามระบบใหม่ได้ เพราะฉะนั้น การต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตยโดยระบบรัฐสภา จึงมิใช่การต่อสู้ที่ไร้ความหมาย แม้ถึงว่าการต่อสู้ตั้งแต่วันนี้ เป็นแต่ส่วนหนึ่งของการต่อสู้ทั้งหมด และการต่อสู้ตั้งแต่วันนี้ในตัวของมันเองไม่สามารถนำระเบียบใหม่มาสู่สังคมได้ก็จริง ทงนั้นเป็นข้อแตกต่างอย่างสำคัญกับกรณีของพวกฟาสซิสต์ทุกแห่งหนที่มุ่งหน้าจะทำลายสถาบันรัฐสภาตะพึดไปเพราะเหตุผลแต่เพียงว่า สถาบันรัฐสภานั้นเปิดโอกาสให้แก่การต่อต้านคัดค้านของประชาชน

ด้วยเหตุฉะนั้น มาร์กซ์จึงได้เน้นอยู่เสมอถึงความสำคัญของการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยระบบรัฐสภา อันเป็นการต่อสู้กับรูปต่าง ๆ ของการปกครองแบบอัตตาธิปไตย (Autocratic) ที่สติดอยู่บนดินแดนยุโรปในระหว่างศตวรรษที่แล้ว และได้ย้ำถึงความสำคัญของการต่อสู้เพื่อให้มีการขยายตัวของสิทธิต่าง ๆ ในวิถีทางของประชาธิปไตยในนานาประเทศซึ่งระบอบอัตตาธิปไตยได้ถูกโค่นล้มไปแล้ว ในเวลาเดียวกันมาร์กซ์ได้พิจารณาเห็นว่า ทรายาโตที่คณะอัตตาธิปไตยหรือ ชนชั้นนายทุนยังคง ครอบงำ ควบคุม รัฐอยู่ (โดยกลวิธีดังที่ได้อธิบายไว้แล้ว) ประชาธิปไตยก็ห้ามไม่ หรือ อำนาจผลจริงจางอันใดได้ไม่ ต่อเมื่อนชนชั้นคนงานได้ประสบความสำเร็จในการกำจัดกวาดล้างกลไกของรัฐที่ตกอยู่ในเงื้อมอำนาจของนายทุน และชนชั้นคนงานได้ขยับขึ้นสู่ตำแหน่งชนชั้นปกครองแล้ว นั่นแหละ จึงจะเรียกว่า “ชนชั้นกึ่งเพื่อการสถาปนาประชาธิปไตย” แล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เจตน์จำนงของปวงชนอาจสำแดงออกให้ปรากฏอย่างเป็นแก่นสารได้ก็ต่อเมื่อบรรดากำลังที่เป็นเครื่องกีดขวางต่าง ๆ อันได้แก่ กลไกของรัฐที่อยู่ในเงื้อมอำนาจของนายทุนได้ถูกทำลายลงแล้ว

อย่างไรก็ดี ในทรศนะของมาร์กนั้น เพียงแต่การปราบ
 และทำลายกลไกของรัฐของชนชั้นปกครองชุดเดิม ลงไปเสียเท่านั้น
 หาเป็นการเพียงพอไม่ เป็นการจำเป็นที่ชนชั้นคนงานจะต้องก่อตั้ง
 กลไกของรัฐของตนเองขึ้นมาใหม่ คือก่อตั้งเครื่องมืออันเป็นท
 รวมแห่งกำลังของฝ่ายคนงานขึ้น เพื่อที่จะได้กำจัดกำลังของ
 ชนชั้นนายทุนให้หมดสิ้นไป และเพื่อจะได้ใช้เครื่องมือของตน
 การโจมตีระบบใหม่ที่จะมีมาทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ

ยิ่งกว่านั้น ยังเป็นการจำเป็นแก่ชนชั้นคนงานในอันที่จะต้อง
 ก่อตั้งรูปการปกครองของตนเองขึ้นใหม่ ซึ่งแตกต่างกันในประการ
 สำคัญ ๆ จากรูปการปกครองที่รู้จักกันดีในสังคมนายทุน ทั้งนี้
 เพราะเหตุว่าความประสงค์ของชนชั้นคนงาน กับความประสงค์ของ
 ชนชั้นนายทุนนั้นแตกต่างกันอยู่แล้ว ข้อคิดดังกล่าวนี้ได้เป็นที่แจ่ม
 แจงแก่มาร์กซ์ภายหลังที่ได้ผ่านเหตุการณ์การปฏิวัติของ Paris
 Commune ค.ศ. ๑๘๗๑ มาแล้ว ลักษณะพิเศษของ Paris
 Commune มีอยู่ว่า องค์การปกครอง Paris Commune นั้น
 หมายให้เป็นองค์คณะรัฐสภาไม่ หากเป็นองค์คณะที่ทำหน้าที่
 ทั้งฝ่าย บริหาร และฝ่าย นิติบัญญัติ พร้อมกันไปในเวลาเดียวกัน

สมาชิกของสภา นั้นอาจถูก ราษฎรผู้ เลือกตั้งปลด ออกและ เลือกคนใหม่เข้าแทนที่ได้ตลอดเวลา นับแต่สมาชิกของสภาลงไป ผู้ที่ทำงานของประเทศหรืองานสาธารณะจะได้รับรายได้ตามอัตราของคณงานที่ได้กำหนดไว้เป็นการทั่วไป ตำแหน่งพนักงานปกครองและตำแหน่งผู้พิพากษาเป็นตำแหน่งที่มีการเลือกตั้ง และผู้เลือกตั้งอาจถอดถอนและเลือกคนใหม่เข้ารับตำแหน่งแทนได้ตลอดเวลา กองทหารที่มอยู่เดิมได้เปลี่ยนแปลงเป็นกองทหาร National Guard ซึ่งส่วนมากประกอบด้วยพวกคณงาน สวรรค์ของการจัดระเบียบการปกครองของ Commune ดังกล่าวนั้นและในประการอื่น ๆ อีกนัยหนึ่งเพื่อจะนำเครื่องมือการปกครองและกลไกของกำลังบังคับปราบปรามให้มาอยู่ใกล้ชิดกับชนชั้นคณงาน เพื่อเป็นที่แน่ใจว่าชนชั้นคณงานได้เข้าควบคุมเครื่องมือและกลไกเหล่านั้นไว้แล้ว รูปใหม่ของรัฐเช่นนี้กำลังกำความมีชัยใน “การศึกษาเพื่อสถาปนาประชาธิปไตย” เพราะว่าวงเขตที่ สามัญชนได้มีส่วน เข้าร่วมควบคุม อย่างแท้จริงในกิจการที่กระทบกระทั่งถึงชีวิตของเขาเองนั้น ได้รับการแผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง

อย่างไรก็ดี เองเกลส์ได้กล่าวถึงรูปการปกครองของ Paris Commune ไว้ว่า “เป็นระบอบการของปวงชนกรมาชีพ”

เมื่อเป็นเช่นนั้นก็สมควรที่จะพิจารณาว่า มีข้อขัดแย้งกันหรือไม่ในระหว่างข้อความสองข้อที่กล่าวถึง Commune ข้อความแรกกล่าวว่า รูปการปกครองของ Paris Commune นั้นเป็นการขยายวงเขตการควบคุมโดยประชาชน หรือการควบคุมในลักษณะประชาธิปไตย ออกไปอย่างไพศาลในเมื่อเปรียบเทียบกับระบอบประชาธิปไตยโดยรัฐสภาภายใต้ลัทธิเศรษฐกิจนายทุน หรือกล่าวเป็นข้อความอีกนัยหนึ่งว่า เป็นการปกครองที่การบงการโดยชนชั้นคนงาน Emile Burns ได้ตอบปัญหาข้อนี้ว่า ข้อความทั้งสองนั้นไม่มีข้อขัดแย้งกันเลย ข้อความทั้งสองนั้นได้กล่าวถึงสิ่งเหมือนกันสิ่งเดียว หากแต่ได้แสดงรูปโฉมสองด้านของสิ่งเดียวกันนั้นเท่านั้น ซึ่งอาจอธิบายได้ดังนี้

เพื่อที่จะบริหารเจตน์จำนงของมหาชนอันมีจำนวนแทบท่วมทับประชาชนทั้งหมด จึงได้มีการจัดตั้งรัฐรูปใหม่ และเป็นรูปที่เป็นประชาธิปไตยแท้จริงจน แต่การจัดตั้งรัฐรูปใหม่เพื่อบริหารเจตน์จำนงของปวงชนให้บังเกิดประสิทธิผลจะทำได้ก็แต่โดยการใช้ วิธีบงการเท่านั้น กล่าวคือ ชนชนปกครองชุดใหม่ที่ประกอบด้วยมหาชนจำนวนมากมานั้นจำเป็นต้องใช้กำลังเข้ากำจัดปราบปรามชนชั้นปกครองชุดเดิมส่วนน้อยนิด ซึ่งได้เคยควบคุมอำนาจของรัฐไว้ทั้ง

หมดและก็ได้เคยใช้อำนาจนั้นโดยวิธีบังคับการกำจัดปราบปรามความ
 ตันตัวเคลื่อนไหวของประชาชนมาแล้ว และก็จะยังคงดำเนินการ
 ใช้อุปกรณ์ทั้งหมดเท่าที่จะนำมาใช้ได้ นับตั้งแต่การก่อวินาศกรรม
 ในทางการเงินจนถึงการใช้กำลังเข้าต่อต้านขัดขวางเจตน์จำนงของ
 ปวงชน

ความชัดเจนที่ได้รับ ในการปฏิวัติ ของชนชั้น คณงานในสมัย
 ต่อมาได้ยืนยันข้อกล่าวอ้างที่มาร์กซ์และเอนเงิลส์ได้สรุปผลมาจาก
 เหตุการณ์การปฏิวัติ Paris Commune ค.ศ. ๑๘๗๑ ในการปฏิวัติ
 ค.ศ. ๑๙๐๕ ในประเทศรัสเซียได้มีการจัดตั้งสภาอันประกอบด้วย
 ผู้แทนจากชุมนุมของพวกคณงานชนในที่ต่าง ๆ เพื่อรวบรวมกำลัง
 และดำเนินการต่อสู้กับจักรพรรดิรัสเซีย และอีกครั้งหนึ่งในการ
 ปฏิวัติเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๑๗ ก็ได้มีการตั้งสภา “โซเวียต”
 ขึ้นในที่ต่าง ๆ ในทันทีที่สถานการณ์การปฏิวัติได้คลี่คลายออกไป
 เลนินเล็งเห็นว่า ด้วยความคลี่คลายอันใหญ่หลวงของชนชั้นคณงาน
 นับแต่สมัย Paris Commune เป็นลำดับมา องค์คณะผู้แทนคณงาน
 เหล่านี้ซึ่งในชั้นต้นได้คัดเลือกมาจากคณงานตามโรงงาน (และใน
 เวลาต่อมาเมื่อการต่อสู้ได้แผ่ขยายออกไป ได้มีการคัดเลือกมา
 จากทหารและพวกชาวนาด้วย) ได้แสดงถึงรูปที่รัฐรูปใหม่ ซึ่ง

การต่อสู้ระหว่างชนชั้นในสมัยปัจจุบัน

๑๐๗

เป็นรัฐของชนชั้นคนงานจะได้ประกอบขึ้นต่อไป ผู้แทนเหล่านั้น
ได้คัดเลือกมาจากพวกคนงานโดยตรง และปวงคนงานผู้เลือกอาจ
เพิกถอนผู้แทนของเขาได้ตลอดเวลา ตามนัยอรรถาธิบายความว่า อิทธิพล
ของพวกนายทุนไม่อาจสำแดงเดชเข้ามาเกี่ยวข้องกับภารกิจอัน
พวกคนงาน ดังนั้นผลประโยชน์ของชนชั้นคนงานจึงย่อมได้รับการ
คุ้มครองและส่งเสริม ในขณะที่เดียวกันรูปการณ์เช่นนี้อาจดำเนินไป
ได้ก็แต่โดยการใช้วิธีการ ซึ่งต้องอาศัยกำลังจัดการกับชนชั้น
ปกครองชุดเก่าซึ่งใช้วิธีทุกอย่างที่จะโค่นทำลายรัฐบาลโซเวียตที่ก่อ
ตั้งขึ้นใหม่

ประชาธิปไตยอันแท้จริงของระบอบบงการโดยชนชั้นคนงาน
นั้น มาร์กซ์ได้นำออกเปิดเผยไว้ในคำประกาศ Communist Mani-
festo ค.ศ. ๑๘๔๘ ดังนี้

ขบวนการทั้งหลายที่ได้ปรากฏมาแล้วทั้งสิ้นในประวัติศาสตร์
นั้นเป็นขบวนการเพื่อผลประโยชน์ของชนส่วนน้อย อันขบวนการ
ของชนกรรมมาชพนนเป็นขบวนการของชนฝ่ายข้างมากจำนวน มหา
ที่เกิดจากจิตสำนึกของตนเอง และเป็นไทแก่ตน เป็นขบวนการเพื่อ
ผลประโยชน์ของชนฝ่ายข้างมากจำนวนมหา

ตาม ความที่ กล่าวไว้ข้างต้นนั้น ย่อมเป็นที่แจ่มแจ้งแล้วว่า มาร์กซิสม์ได้ถือว่าชัยชนะแห่งการปฏิวัติของชนชั้นคนงานจะเป็นการยุติการต่อสู้ระหว่างชนชั้นลงในทันทีทันใด ตรงกันข้าม ชัยชนะแห่งการปฏิวัติของชนชั้นคนงานเพียงแต่ได้แสดงเครื่องหมายของจุดหัวเลี้ยว ที่ชนชั้นคนงานได้เครื่องเคราของรัฐมาเป็นฝ่ายของตนเป็นครั้งแรกในตำนานของมนุษยชาติ แทนที่เครื่องเคราของรัฐเหล่านั้นจะเป็นปรปักษ์กับตนดังที่ได้เป็น มาตลอดเวลา ในประวัติศาสตร์ เลนินได้บรรยายไว้ในที่ประชุมใหญ่ของโซเวียตเมื่อเดือน มกราคม ค.ศ. ๑๙๑๘ ถึงอุปการณณ์เรื่องหนึ่งซึ่งวาดให้เห็นภาพของสถานการณ์ตอนนั้นได้อย่างดี

เลนินกล่าวว่า เขากำลังอยู่บนรถไฟและในรถคันที่เขาโดยสารนั้น ได้มีผู้จับกลุ่มสนทนากัน ซึ่งเขาเองไม่อาจเข้าใจเรื่องราวที่สนทนากันได้ ครั้นแล้วชายคนหนึ่งในกลุ่มคนเหล่านั้นได้หันมาทางเขาและถามเขาว่า “ท่านมีความรู้ในเรื่องราวอันแปลกประหลาดที่หญิงชราผู้นั้นได้เอ่ยขึ้นมาหรือไม่ แกพูดว่า ‘เดี๋ยวนี้เราไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกลัวคนที่ถือปืนแล้ว วันหนึ่งฉันเข้าไปในป่าและฉันได้พบชายคนหนึ่งพร้อมกับปืนกระบอกหนึ่งในมือของเขา แทนที่เขาจะเขายอแยงเอาไม้พจนต์นั้นได้เก็บรวบรวมมา เขากลับเข้ามาช่วยฉันเก็บรวบรวมไม้พจนต์ด้วย’ ”

เรื่องราวที่เลนนินได้นำมาเล่าเป็นข้ออธิบายให้เห็นว่า กำลัง
ต่าง ๆ ของรัฐนั้น จะไม่มีการนำไปใช้ในการกดขี่ประทัดประหาร
พวกคนงานอีกต่อไป แต่จะนำไปใช้ในการช่วยเหลือคนงาน กำลัง
ต่าง ๆ ของรัฐจะบุกเข้าใส่กันแต่เฉพาะบุคคลจำพวกที่พยายามจะกด
ขี่พวกคนงานไว้ในฐานะ อันต่ำต้อยทุกข์ยาก ที่เขาต้องเผชิญมาเป็น
เวลาช้านานมาแล้วเท่านั้น

และตามความจริง บุคคลจำพวกที่คอยกดขี่ทำลายความ
ก้าวหน้าของพวกคนงานนั้นยังคงมีอยู่ ภายหลังจากชนชั้นคนงานได้
เข้าครอบครองอาณาจักรปกครองไว้แล้ว พวกชนชั้นปกครองชุดเก่า
ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากชนชั้นเดียวกัน ที่กุมอำนาจการปกครอง
ในนานาประเทศ ได้พยายามสะสมกำลังคนกำลังอาวุธตามที่จะไป
เที่ยวปลุกปั่นรวบรวมมาได้ เมื่อช่องสุมนกำลังไว้ได้เพียงพอกับความ
ต้องการแล้วก็เปิดฉากการทำสงครามกับรัฐของชนชั้นคนงาน การ
ปฏิวัติ Paris Commune ค.ศ. ๑๘๗๑ ก็ถูกประทุษร้ายจนปราชัยไป
โดยการดำเนินการของชนชั้นปกครองชุดเก่าตามกลวิธีที่กล่าวข้างต้น
กล่าวคือ เยอรมันซึ่งชนะสงครามฝรั่งเศสในสมัยนั้นได้ปลดปล่อย
เชลยศึกฝรั่งเศสหลายพันคนที่จับได้ในระหว่างทำสงครามและได้จัด
ส่งเชลยศึกเหล่านั้นไปเพิ่มกำลังฝ่ายปฏิวัติ คือฝ่ายชนชั้นปกครอง

ชุดเก่าของฝรั่งเศสที่แวร์ซาย และกองทัพของฝ่ายปฏิกริยาก็สามารถ
 ยึดนครปารีสมาจากคณะปฏิวัติได้ และฝ่ายปฏิกริยาได้ฆ่าฟันผลาญ
 ชีวิตบรรดาผู้สนับสนุนคณะปฏิวัติเสียอย่างยาวนานใหญ่และอย่างสยด
 สยองทารุณ ในระหว่างปี ค.ศ. ๑๕๑๘ และ ค.ศ. ๑๕๒๐ รัฐบาล
 โขเวียต ในรัสเซีย ก็ต้องเผชิญไม่ แต่เพียงกองทัพของผู้ที่สนับสนุน
 จักรพรรดิรัสเซียเท่านั้น แต่ยังคงเผชิญกับกองทัพของมหาอำนาจ
 ต่างประเทศที่บุกเข้ามาในดินแดนของรัสเซีย ในบรรดากองทัพของ
 ต่างประเทศเหล่านั้นมีกองทัพของอังกฤษ ฝรั่งเศส และสหรัฐ
 อเมริการวมอยู่ด้วย

เพราะฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าประวัติศาสตร์ในสมัยต่อมาได้
 ยืนยันข้อยุติของมาร์กซ์ในประการที่ว่า ชนชั้นคนงานจำต้องธำรง
 การจักรพรรดิ ซึ่งชนชั้นคนงานจะควบคุมอำนาจไว้ได้ในระยะ
 อันยาวภายหลังที่ยึดอำนาจมาได้จากชนชั้นปกครองชุดเก่าแล้ว เพื่อ
 มหาชนคนงานจะได้มีเครื่องมืองันตนเอง และเป็นทวงใจได้
 ว่าตนได้ควบคุมอำนาจนั้นไว้ได้โดยเด็ดขาด ในสมัยการจัดตั้งระบบ
 การผลิตขั้นใหม่ตามหลักเกณฑ์ของโซเชลลิสต์

ก่อนที่จะผ่านการบรรยายเรื่องการต่อสู้ระหว่าง ชนชั้น และ
 รัฐ ไปเสียขั้น สมควรจะได้ นำทรรศนะของมาร์กซ์ที่ว่าด้วยผลสุดท้าย

แห่งการดำเนินของเหตุการณ์มาแสดงลงไว้ด้วย ตามทรรศนะของ
มาร์กซนั้น การต่อสู้ระหว่างชนชั้นและรวมทั้งการจัดตั้งเครื่องเครา
ของรัฐขึ้น เพื่อทำการคุ้มครองผลประโยชน์ ของชนชั้น ปกครองนั้น
เป็นผลของการที่สังคมมนุษย์ได้ถูกแบ่งแยกออกเป็นชนชั้นต่าง ๆ ซึ่ง
ผลประโยชน์ของชนชั้นเหล่านั้นไปเกิดขัดแย้งปะทะกันในการผลิต
เหตุฉะนั้น การต่อสู้ระหว่าง ชนชั้น และ รัฐ จึงดำรงอยู่สืบเนื่อง
กันมาไม่ขาดสายในประวัติศาสตร์ ทุกรูปแบบที่สังคมมนุษย์ยังคง
แบ่งแยกมนุษย์ออกเป็น ชนชั้น ต่าง ๆ แต่เมื่อชนชั้นคนงานเข้า
ครองอำนาจนั้น การเข้าครองอำนาจของมหาชนเหล่านั้นมุ่งหมายจะ
ยุติการแบ่งแยกมนุษย์ออกเป็นชนชั้นต่าง ๆ มุ่งหมายจะนำรูปใหม่ของการ
การผลิตมาสู่สังคม รูปใหม่ของการผลิตนั้นได้รังสรรค์ขึ้นเพื่อ
สัมฤทธิ์ผลในข้อที่ว่าจะไม่มีชนชั้นใดเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
โดยการยังชีพอยู่อย่างแสนสาหัสด้วยแรงงานของชนอีกชนหนึ่งซึ่ง
เป็นชนส่วนมาก กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คืออำนาจที่ชนชั้นคนงานได้มานั้น
จะถูกใช้ไป ด้วยความพากเพียรที่จะประดิษฐ์ฐานสังคมอันปราศจาก
ชนชั้น ซึ่งภายในสังคมนั้นทุกคนจะไม่ต้องออกแรงรับใช้ผู้ใดนอก
จากรับใช้สังคมส่วนรวม และโดยประการเช่นนั้นสังคมนั้นก็จะตอบแทน
แก่ทุกคนโดยเสมอภาคและยุติธรรม เมื่อการดำเนินการดังกล่าวนี้

ได้สิ้นสุดสมบูรณ์แล้ว การขัดแย้งปะทะกันระหว่างชนชั้นต่าง ๆ ก็
 จะไม่ปรากฏขึ้นอีกต่อไป เพราะเหตุว่าในสังคมมนุษย์จะปราศจาก
 ชนชนชั้นผู้ผลประโยชน์คนละต่างหากจากกัน และเพราะฉะนั้น
 ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีรัฐ ซึ่งหมายถึงการจัดตั้งเครื่องมือแห่ง
 กำลังไว้คอยคุ้มครองป้องกันผลประโยชน์ของชนชั้นหนึ่ง ที่ขัดแย้ง
 กับผลประโยชน์ของชนอีกชั้นหนึ่งอีกต่อไป รัฐ จัก “เหือดหาย”
 (Wit her away) ไป และจักไม่เป็นที่พึงประสงค์ หนึ่ง กลไก
 ส่วนกลางที่สถิตอยู่นั้น จักประกอบกิจในการจัดตั้งการผลิตและ
 จำหน่ายจ่ายแจกผลิตผลไปสู่มวลชนผู้บริโภคนั้น ดังคำขอ
 เองเกลส์ที่กล่าวไว้ว่า “รัฐบาลที่บังคับบัญชาผู้คนจะถูกเพิกถอนไป
 และจะมีการบริหาร (Administration) วัตถุประสงค์ของและการอำนาจ
 การให้การผลิตดำเนินไป มาแทนที่”

สังคมโซเชลลิสต์

ในบรรดาบทนิพนธ์ของมาร์กซ์นั้น เราจะไม่พบข้อความที่กล่าวถึงระบบสังคมใหม่อย่างละเอียดอันจะอุปถัมภ์ติดตามลัทธิเศรษฐกิจนายทุนมาเลย มาร์กซ์มิได้เขียนเรื่อง “เมืองในฝัน” (Utopia) ชนิดเดียวกับที่นักอุดมคติโซเชลลิสต์แต่ก่อน ๆ มาได้เคยเขียนกันไว้ ซึ่งได้แก่อธิบายที่แสดงแต่เพียงความคิดทั่วไป ในรูปของสังคมซึ่งถ้าสถาปนาขึ้นได้สำเร็จแล้วความชั่วร้ายต่าง ๆ ที่เห็นดำตาอยู่ในสังคมที่นักอุดมคติเหล่านั้น ได้ใช้ชีวิต ของเขามาก็ อาจขจัดเสียได้ อย่างไรก็ดี จากกฎทั่วไปของการพัฒนาทางสังคม มาร์กซ์สามารถกำหนดเค้าโครงของสังคมใหม่และวิถีทางที่มันจะคลี่คลายต่อไปได้

ขอทนาทางที่สุดหรืออกนัยหนึ่งขอให้เห็นชัดที่สุด บางทีจะ
ได้แก่ข้อที่มาร์กซ์ได้แสดงไว้ว่า การจัดตั้งสังคมนั้น จะไม่เริ่ม
มาจากสถานะอันปลอดภัยไปกว่าที่เป็นอยู่ เพราะฉะนั้น จึงเป็น
การไร้ประโยชน์ที่จะคิดไปถึงสังคม “ที่ได้คลคลายชนมาจากกราก
ฐานของมันเอง” มันไม่ใช่ปัญหาที่จะมาคิดค้นลักษณะอันวิเศษ
ต่าง ๆ ให้ได้จำนวนมากที่สุดที่จะมากได้ แล้วจึงค่อยนำลักษณะ
วิเศษนานาชนิดนั้นมาปรับปรุงเข้าด้วยกัน เพื่อที่จะให้ ได้มาช
จินตภาพในอันจะตั้งสังคมโซเชลลิสต์ขึ้น ซึ่งครั้นแล้วเราก็ไม่อาจ
สร้างสรรค์อะไรขึ้นมาได้จากความคิดค้นเช่นนั้น การเข้าสู่ปัญหา
การจัดตั้งสังคมใหม่ด้วยท่าที่เช่นนั้น นับว่า เป็นท่าที่ที่ไม่มีรูปท
วิทยาศาสตร์เสียเลย และผลที่บังเกิด ก็ไม่อาจกลมกลืนกับความ
เป็นจริงได้

ตรงกันข้าม และก็เช่นเดียวกับรูปต่าง ๆ ของสังคมที่ได้อ
มาในกาลก่อนทั้งหมด สังคมโซเชลลิสต์ที่จะมีได้จริงนั้นจะมันได้
ก็แต่โดยการอาศัยมูลฐานของสังคมที่เดิมอยู่ก่อนแล้ว กล่าวคือ
จะต้องเป็นสังคมที่ “ปรากฏออกมาจากสังคมนายทุน และดังนั้น
ไม่ว่าจะเป็นในทางเศรษฐกิจ ศีลธรรม และทางปัญญาหรือในทาง

ใด ๆ ก็ดี สังคมที่เกิดขึ้นใหม่นั้นก็จะยังคงมีร่องรอยที่ได้มาแต่กำเนิดจากสังคมเก่าซึ่งได้คลอดสังคมใหม่ออกมา”

ความจริงแล้ว การคลี่คลายที่มีอยู่ภายในสังคมนายทุนนั่นเอง ที่ตระเตรียมลู่ทางให้แก่การกำเนิดของลัทธิโซเชลลิสต์ และบอกให้รู้ว่าลักษณะของการเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปฉับใด การตระเตรียมที่สังคมนายทุนได้จัดแจงไว้ให้มัน นี้ ได้แก่การจัดแจงให้การผลิตได้กลายเป็นการผลิตที่มีลักษณะเป็นการผลิตของสังคมยิ่งขึ้น ทั้งนี้หมายความว่า พวกนายทุนได้จัดแจงให้คนงานได้มาร่วมกันเป็นหมู่ใหญ่มากขึ้น ๆ ในการผลิตสิ่งของแต่ละชั้น โรงงานต่าง ๆ ได้ขยายใหญ่โตออกไปทุกที และการดำเนินของการผลิตก็ได้กวาดต้อนผู้คนให้มาร่วมกัน เป็นหมู่ใหญ่ ในการทำงาน แปลงวัตถุดิบ ให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป ความเกี่ยวของอาศัยซึ่งกันและกันในระหว่างหมู่ชนก็ขยายตัวกว้างขวางออกไปเป็นอันมาก ลัทธิเศรษฐิกิจนายทุนได้ทำลายพันธะและความสัมพันธ์แบบศักดินาย่อยยับไปนานแล้ว แต่จากการคลี่คลายของลัทธิเศรษฐิกิจนายทุนนั่นเอง ก็ได้สร้างความสัมพันธ์อันใหม่ขึ้นมา ซึ่งมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์อันแผ่คลุมไปอย่างไพศาล จนกระทั่งว่าแต่ละผู้แต่ละคนที่อยู่ในสังคมจะต้องพลอยได้

รับความกระทบกระเทือนทั่วถึงกันไม่มากนักย่อย ในเมื่อมีอุปสรรคการ
อย่างหนึ่งอย่างใดเกิดแก่สังคมส่วนรวม

ถึงมาตราว่า การผลิตแบบเศรษฐกิจนายทุน จะมีความโน้ม
โน้มถ่วงหนักแน่นไปในลักษณะเช่นที่กล่าวแล้วก็ตาม แต่ความจริง
ก็ยังมีอยู่ว่าผลิตผลที่มวลสมาชิกแห่งสังคม ได้ออกหน้าพักหน้าแรงร่วม
มือกันผลิตขึ้นนั้น ก็ได้ตกเป็นทรัพย์สินสมบัติของเอกชนหรือขอ
ชนกลุ่มหนึ่งไป แทนที่จะตกเป็นทรัพย์สินสมบัติของมวลสมาชิกหรือ
ของสังคม เพราะฉะนั้น งานชิ้นแรกในการก่อสร้างสังคมนิยม
จึงอยู่ที่ว่า จะต้องจัดการให้สังคมได้รับมอบผลิตผล ซึ่งสังคมได้
ผลิตขึ้น และจัดการดังกล่าวนี้ก็คือหมายถึงว่าสังคมในฐานะที่เป็นส่วน
รวมจักต้องเป็นผู้ครอบครองอุปกรณ์การผลิตอันได้แก่โรงงาน เหม
แร่ เครื่องจักร เรือบรรทุก ฯลฯ ซึ่งภายใต้ลัทธิเศรษฐกิจนายทุน
บรรดาทรัพย์สินสมบัติเหล่านี้ เอกชนได้เข้าครอบครองไว้เป็น
กรรมสิทธิ์ของตน

แต่ก็พึงเป็นที่เข้าใจว่า การเข้าครอบครองอุปกรณ์การผลิต
ของสังคมจะบังเกิดขึ้นได้ก็แต่โดยการอาศัยมูลฐานที่สังคมใหม่ได้
รับเป็นมรดกตกทอดมาจากสังคมเก่านั่นเอง และก็เฉพาะแต่กิจการ
ของบริษัทใหญ่ ๆ เท่านั้นที่สังคมจะเข้าถือเอาในทันที อนึ่ง กิจการ

ใหญ่ ๆ เช่นก็มีใช้ใครที่ไหนเลยเป็นผู้ถือหุ้น แต่ที่จริงการคลี่คลายทางเศรษฐกิจของลัทธิทุนนิยมเองที่ได้เตรียมการเหล่านี้ไว้สำหรับสังคมใหม่จะเข้ารับเอามาดัดแปลงให้เป็นคุณประโยชน์แก่มวลสมาชิกของสังคม ซึ่งเป็นผู้ออกแรงผลิตโดยแท้จริงต่อไปตามความเป็นจริงนั้น ได้มีการแยกกันอย่างสิ้นเชิง อยู่แล้ว ระหว่างผู้เป็นเจ้าของและการดำเนินการผลิตในบริษัทใหญ่ ๆ เหล่านี้ มีห่วงที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์มีอยู่ห่วงเดียวคือ เงินปันผลกำไรหรือดอกเบี้ยที่บริษัทได้จ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้น ด้วยเหตุที่การผลิตนั้น ได้ดำเนินไปโดยคณะบุคคลที่เป็นคนงาน และลูกจ้างอยู่เป็นปรกติภาพแล้ว การย้ายการครอบครองหรือกรรมสิทธิ์ ในกิจการหรือสมบัติดังกล่าวนี้ ไปสู่สังคมส่วนรวมจึงไม่เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือกระทบกระเทือนการทำงานของปวงคนงานและลูกจ้างแต่อย่างใด เพราะฉะนั้น สังคมจึงอาจเข้าถือเอากิจการของบริษัทใหญ่ ๆ ดังกล่าวนี้ไว้ได้ในทันที

ในส่วนที่เกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดย่อม เฉพาะอย่างยิ่งในกิจการที่บุคคลผู้เป็นเจ้าของได้มีบทบาทอันสำคัญในการผลิตนั้น รูปการณ์ย่อมแตกต่างกันกับ กิจการ ของบริษัท ใหญ่ ๆ ดังกล่าวแล้วเป็นที่เห็นได้ชัดว่า การที่จะเข้าถือเอาและเข้าดำเนินการจัดการ

โรงงานขนาดย่อมเป็นจำนวนมากที่ตั้งอยู่ในที่ต่าง ๆ กันนั้นเป็นงานอันยากยิ่ง และตามความจริงแล้วก็นับว่าเป็นการสูญเสียทีเดียวที่จะลงมือปฏิบัติในระยะเริ่มแรกที่ ฝ่ายคนงาน ได้เข้าถือ อำนาจการปกครอง สิ่งที่เป็นสาระสำคัญในขั้นเริ่มแรกนั้นคือ การตระเตรียมเส้นทางเพื่อให้มีหน่วยจัดการศูนย์กลางที่จะใช้กับวิสาหกิจขนาดย่อมเหล่านี้ รวมทั้งกิจการอุตสาหกรรมตามหัวเมืองและเกษตรกรรมย่อม ๆ

ข้อที่จะพึงปฏิบัติต่อกิจการขนาดย่อมเหล่านี้ควรเป็นอันใดเล่า? มรรควิธีเป็นการทั่วไปในขั้นต้นนั้นได้แก่การส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันในการทำงาน เพื่อให้ผู้ผลิตขนาดย่อมเหล่านี้ได้เรียนรู้ถึงการผลิตร่วมกัน และให้มีการจัดตั้งหน่วยอำนวยความสะดวกหน่วยเดียว แทนที่จะปล่อยให้ต่างคนต่างดำเนินการผลิตไปตามบุญตามกรรมดังที่ทำกันมา เองเกลส์ได้ให้คำชี้แจงในเรื่องที่เกี่ยวกับผู้ผลิตขนาดย่อมไว้ว่า

“ภาระข้อแรกของเราอยู่ที่ว่าจะต้องเปลี่ยนรูปการทำงานของคุณคคลประเภทนั้น ที่เป็นการผลิตของแต่ละคนและเป็นการถือกรรมสิทธิ์ของแต่ละคน ให้เป็นการผลิตแบบร่วมมือกันหรือแบบสหการ และให้เป็นการถือกรรมสิทธิ์ร่วมกัน ทั้งนี้โดยใช้วิธีการ

บังคับ แต่โดยการกระทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง และโดยการให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนเพื่อความประสงค์ข้อนี้

การเปลี่ยนรูปซึ่ง "มิใช่โดยวิธีการบังคับแต่โดยการกระทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง และโดยการให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน" นี้เป็นหลักการข้อสาระสำคัญของลัทธิมาร์กซ์นิยมในการเข้าสู่การก่อสร้างสังคมโซเชลลิสต์ จริงอยู่ดังที่ได้แสดงไว้ในบทก่อนแล้ว มาร์กซ์เล็งเห็นว่าชนชั้นปกครองชุดเดิมนั้นจะไม่ยอมรับภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างว่านอนสอนง่าย และย่อมจะตั้งต้นดำเนินการต่อสู้ระหว่างชนชั้นต่อไปจนถึงที่สุดด้วยความมุ่งประสงค์ที่จะนำระเบียบแบบแผนดั้งเดิมที่อำนวยคุณประโยชน์ให้แก่ชนชั้นของเขา โดยเฉพาะกลับคืนมาให้จงได้ เพราะฉะนั้นมหาชนคนงานจึงจำต้องมีเครื่องมือของรัฐเจ้าพวกที่เป็นกำลังไว้ เพื่อบริการโจมตีของฝ่ายที่เคยกดขี่ขูดรีดตนมา และเพื่อจะปราบให้หมดภยันตรายไปด้วยอย่างไรก็ดี การดำเนินในการก่อสร้างสังคมใหม่นั้นมีสภาพเป็นการดำเนินทางเศรษฐกิจ หาเกี่ยวข้องกับกำลังดังกล่าวแล้วไม่

ด้วยประการเช่นนี้ ผลชนต่อไปจึงมีว่า เมื่อมหาชนคนงานได้กำจัดทำลายการต่อต้านของชนชั้นปกครองชุดเดิมเสร็จสิ้นลงและได้เข้าควบคุมกลไกการปกครองไว้ได้มั่นคงแล้ว มหาชนคนงานซึ่ง

ในเวลานั้นได้เปลี่ยนฐานะมาเป็นชนชั้นปกครอง ก็จะเข้าครอบครอง
 วิชาเทคนิคขนาดใหญ่ เข้าครอบครองธนาคาร การรถไฟ และกิจการ
 อุตสาหกรรม ตลอดจนการพาณิชย์อื่น ๆ จำพวกที่เมื่อกิจการ
 สำคัญ ๆ แต่รัฐบาลของมหาชนคนงานจะไม่เข้ารวบเองงานการผลิต
 และการพาณิชย์มาดำเนินการเสียเองทั้งหมด และเพราะฉะนั้นจึง
 ฟังเป็นที่เข้าใจว่า รัฐบาลของมหาชนคนงานไม่ดำเนินการบังคับใ
 ทุกคนยอมรับลัทธิโซเชลลิสม์โดยพลันทันทีภายหลังที่ได้มีการปฏิวัติ
 เพื่อก่อตั้งสังคมใหม่ เพราะฉะนั้น สิ่งที่การปฏิวัติได้ประสบผลใ
ทันทีนั้นจึงมิใช่ และไม่อาจใช่ ความสำเร็จในการก่อตั้ง
โซเชลลิสม์ หากเป็นการได้มาซึ่งอำนาจของชนชั้นคนงานที่จะ
ดำเนินการก่อตั้งโซเชลลิสม์ต่อไป และหลังจากที่มหาชนคนงานใ
 อำนาจการปกครองไว้แล้วก็จะต้อง ใช้เวลาอีกหลายปี ก่อนที่การก่
 ตั้งนั้นจะสำเร็จลุล่วงไปได้ตามประสงค์ กล่าวคือได้จัดให้ผลิตกรรม
 และวิชากรรมทั้งหมดดำเนินไปตามหลักเกณฑ์ของลัทธิโซเชลลิสม์

ลักษณะสาระสำคัญอันแรกของ โซเชลลิสม์นั้น ได้แก่การ เพื่
 ถอนกรรมสิทธิ์ ของเอกชนในบรรดาอุปกรณ์ การผลิต และจัดการน
 อุปกรณ์การผลิตเหล่านั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม แ
 การกำหนดหลักเกณฑ์เช่นชนชนนลัทธิมาร์กซิสต์ มิได้อ้างอิงว่าเป

หลักเกณฑ์ซึ่งมาจาก “หลัก” จริยธรรมอันไพเราะเพราะพริ้ง
 แต่ไม่มีผลเป็นจริงเป็นจังไปถึงประชาชนแต่อย่างใด หลักเกณฑ์
 เช่นนี้มาจากเหตุผลที่เห็นได้ง่าย ๆ ในข้อที่ว่า กรรมสิทธิ์ส่วน
 บุคคลในบรรดาอุปกรณ์การผลิตนั้นตามความจริงแล้วย่อมเหนียวรั้ง
 การผลิตและป้องกันการใช้กำลังผลิตที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นไว้ มิ
 ให้นำออกใช้เต็มตามกำลังผลิตที่มีอยู่ เพราะฉะนั้นการโอน
 กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลไปให้แก่สังคมส่วนรวม จึงเป็นแต่การทดแต่ง
 พนพิให้เรียบร้อยเท่านั้น งานขั้นต่อไปจึงได้แก่การคลี่คลายอย่าง
 มีแผน และมีสำนึก ในบรรดากำลังการผลิต
 เป็นการผิดพลาดที่คิดว่า การคลี่คลายเช่นนี้จะเป็สิ่งที
 จำเป็นก็ต่อเมื่อเป็นกรณีของประเทศที่ล่าหลัง ในการอุตสาหกรรม
 ดังเช่นประเทศรัสเซียใน ค.ศ. ๑๙๑๗ แท้ที่จริงนั้น เมื่อมาร์กซ์ได้
 เขียนไว้ว่าภายหลังที่ถืออำนาจปกครองไว้ได้แล้ว “ชนกรรมมาชีพ
 จะใช้อำนาจสูงสุดในทางการเมืองที่ถืออยู่..... เพิ่มพูนกำลังการ
 ผลิตทั้งหมดโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้” นั้น มาร์กซ์กำลังคิดถึงบรรดา
 ประเทศที่ก้าวหน้าในทางอุตสาหกรรม และแม้ถึงว่ากำลังการผลิต
 เหล่านี้ได้เพิ่มพูนขึ้นอย่างมหาศาลแล้วต่อจากสมัยของมาร์กซ์มาลง
 ดังในกรณีของประเทศอังกฤษเป็นอาทิก็ดี แต่ความจริงก็คงมีอยู่ว่า

การคลี่คลายของกำลังการผลิตเหล่านั้น ยังคงมีลักษณะ เป็นการล่า-
 หลังอยู่ เมื่อเทียบกับความก้าวหน้าของวิทยาการสมัยปัจจุบัน ซึ่ง
 สามารถจะนำการผลิตเหล่านั้นให้ก้าวหน้าไปได้ไกลกว่านั้นได้มากนัก
 การที่กำลังการผลิตยังคงล่าหลังอยู่นั้น ก็เนื่องมาแต่ระบบ
 เศรษฐกิจนายทุน กล่าวคือ เนื่องมาแต่วิกฤติทางเศรษฐกิจที่คอย
 หนี้ยวรงการผลิตอยู่นองนี้จ เนื่องมาแต่การผลิตเป็นการผลิตเพื่อ
 นำออกขายในตลาด และเพราะว่าภายใต้ลัทธิเศรษฐกิจนายทุนนั้น
 ตลาดย่อมอยู่ในความจำกัด เหตุฉะนั้น ความเติบโตของกำลังการ
 ผลิตจึงพลอยถูกจำกัดไปด้วย เพราะว่าการผูกขาดในทางการค้าย่อม
 จะรวบเอาการคิดประดิษฐ์เครื่องจักรไปไว้ในครอบครองเสียฝ่ายเดียว
 และกีดกันมิให้การผลิตเหล่านั้นได้ถูกนำออกใช้อย่างกว้างขวาง
 เพราะว่ตามวิธีการของลัทธิเศรษฐกิจนายทุนนั้น ย่อมไม่อาจจัดให้
 การผลิตเป็นการผลิตที่เต็มแผนการได้ ดังนั้นจึงไม่มีการขยายตัวอย่าง
 ระเบิดเย็บ เพราะว่ลัทธิเศรษฐกิจนายทุนได้ปล่อยให้กลักรรรมแยก
 อยู่ต่างหากและอยู่ในภาวะอันล่าหลัง เพราะว่ลัทธิเศรษฐกิจนายทุน
 จำต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากมายก่ายกองเพื่อการสงครามระหว่าง
 กลุ่มชนที่เป็นคู่อริกัน เพื่อการสงครามปราบปรามชนชาติในเมืองชน
 เพราะว่ลัทธิเศรษฐกิจนายทุนได้แบ่งแยกงาน ที่ใช้มือออกต่างหาก

จากงานที่ใช้สมอง และดังนั้นก็เท่ากับไม่ได้เปิดประตูระบายน้ำ ให้แก่งานประดิษฐ์คิดค้น เพราะว่าลัทธิเศรษฐกิจนายทุนปล่อยให้ผู้คนนับล้าน ๆ ต้องว่างงาน

เพราะฉะนั้น บรรดาโรงงานและเหมืองแร่ โรงไฟฟ้าและการรถไฟ การกลั่นกรองและการประมง จึงจะต้องเปลี่ยนรูปการจัดองค์การเสียใหม่และจะต้องจัดให้กิจการเหล่านั้นดำเนินการให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เพื่อว่าจะได้ประสบความสำเร็จในการยกระดับการผลิตให้สูงขึ้นต่อไป อะไรคือวัตถุประสงค์ของการที่จะจัดการต่าง ๆ เหล่านี้ให้คล่องไป? วัตถุประสงค์ก็คือ เพื่อจะยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชน

ข้อโต้เถียงข้อหนึ่งที่นายแอนดรูว์ โชนาลีสต์ ในอังกฤษโปรดปรานนักก็คือว่า ถ้าทุกสิ่งทุกอย่างที่ผลิตขึ้นในอังกฤษได้ถูกแบ่งปันกันไป ในหมู่ชนเท่า ๆ กันแล้ว การกระทำเช่นนั้นจะทำให้เกิดความแตกต่างได้ก็แต่เพียงเล็กน้อยใน มาตรฐานการครองชีพ ของคนงาน อังกฤษ กล่าวคือ การกระทำเช่นนั้นจะไม่มีผลเท่าใดแก่การถือมาตรฐานการครองชีพของพวกคนงาน ถึงแม้ข้อโต้เถียงนี้จะกลายเป็นความจริงขึ้นมาได้และตามความเป็นจริงก็หาเป็นเช่นนั้นไม่ ข้อโต้เถียงอันหนึ่งก็มีได้ มีส่วนเกี่ยวข้องกับกันเลยทีเดียวกับจินตภาพของมาร์กซ์ ในเรื่อง

ลัทธินิยม เพราะว่ามีจินตภาพของมาร์กซ์มีอยู่ว่าลัทธินิยม
 นี้จะยกระดับการผลิตขึ้นไปสู่ระดับอันสูงชนิดที่ไม่เคยมีใครนึก
 กันมาแต่ก่อน มิใช่เพราะเหตุแต่เพียงว่าประเทศรัสเซียในสมัยกา
 ปครองของซาร์เป็นประเทศที่ล่าหลังดอก ที่ได้กระทำให้การผลิ
 ทางอุตสาหกรรมของสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ. ๑๙๓๘ สูงกว่าระดับ
 การผลิตก่อนสงครามโลกครั้งที่หนึ่งถึงกว่า ๘ เท่า แม้ในประเทศ
 อังกฤษที่มีความเจริญในทางอุตสาหกรรมแล้วก็ตาม ความก้าวหน้า
 อย่างมหาศาลในการผลิตก็อาจจะจัดการใหม่ขึ้นได้เช่นกัน หาก
 ได้ใช้ระบบการผลิตโซเวียต

การยกระดับการผลิตซึ่งมีผลเป็นการยกระดับการครองชีพ
 ของประชาชนชนดวยนแหละคือ พื้นฐานทางวัตถุที่จะได้ใช้เบ
 การส่งเสริมระดับทางปัญญาและวัฒนธรรมของ ประชาชน ให้สูงขึ้น
 ในลำดับต่อไป

แต่การคลี่คลายทั้งปวงนั้นจะต้องอาศัยการผลิตที่มีแผนกา
 ในสังคมนายทุน การสร้างโรงงานใหม่ ๆ และการเพิ่มการผลิต
 สินค้าอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นนั้นจะกระทำกันก็ต่อเมื่อเห็นว่าจะได้กำไร
 สูงขึ้นจากการเพิ่มปริมาณ ในสิ่งเหล่านั้นและก็ไม่มีเหตุผลแต่อย่าง
 ใดว่ากำไรที่ไ้มากขึ้นจากสินค้าอย่างหนึ่งนั้น จะหมายความว่า

สินค้าเช่นถั่ววนนเป็นสินค้าที่ประชาชนส่วนมากต้องการ ความต้องการสินค้าเช่นนี้อาจมาจากบุคคลกลุ่มน้อยที่มีกำลังเท่านั้น หรือมิฉะนั้น การขนส่งของราคาสินค้านั้นก็อาจเกิดจากการบันดาลของพฤติกรรมพิเศษอันใดอันหนึ่ง

ในสังคมที่ถือเอากำไรเป็นมูลเหตุ ในอันจะเพิ่มปริมาณการผลิตหรือปริมาณสินค้า ก็จะต้องเผชิญกับความสับสนอลหม่านในการผลิตอยู่ร่ำไป และผลจากการนั้นก็คือ จะเกิดความฉ้อฉลในสินค้าประเภทหนึ่ง และจะเกิดความขาดแคลนในสินค้าอีกประเภทหนึ่ง ผลเช่นนี้จะมิอยู่ไม่ขาดสาย

ในสังคมโซเชลลิสต์ มิได้ถือเอากำไรเป็นเป้าหมายแห่งการผลิต หากถือเอาการใช้เป็นเป้าหมาย เหตุฉะนั้นในสังคมโซเชลลิสต์ การวางแผนการผลิตจึงเป็นสิ่งที่อยู่ในวิสัยจะทำได้ และก็จะทำได้โดยไม่ต้องรอให้ สังคมได้เข้าครอบครองกิจการอุตสาหกรรมไว้ทั้งหมดในทันทีที่วิสาหกิจใหญ่ ๆ ได้เปลี่ยนมาอยู่ในครอบครองของสังคมแล้ว และวิสาหกิจอื่น ๆ อยู่ในขั้นจัดวางระเบียบการวางแผนการผลิตก็อาจเริ่มขึ้นได้ แผนการผลิตดังกล่าวนี้จะอำนวยความสะดวกตามแผนยิ่งขึ้นทุก ๆ ปีที่ผ่านมา

ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่าในด้านการเศรษฐกิจนั้น มาร์กซ์เล็งเห็นว่าลัทธิโซเชลิสต์นั้นหมายถึงว่า กรรมสิทธิ์ในบรรดาอุปกรณ์การผลิตพึงอยู่ในความครอบครองของสังคมส่วนรวม มาร์กซ์เล็งเห็นลัทธินี้ว่าเป็น การเพิ่มกำลังการผลิตขึ้นอย่างรวดเร็ว มาร์กซ์เล็งเห็นลัทธินี้ว่าเป็นการผลิตที่มีแผนการ และมันก็เป็นลักษณะเฉพาะของแผนการผลิตที่กำความลับในข้อที่ว่า เหตุใดจึงไม่เกิดความล้มเหลวเกินต้องการในสินค้าจำพวกหนึ่งภายใต้การผลิตระบบโซเชลิสต์ ทั้งที่ความจริงมีอยู่ว่าในระบบโซเชลิสต์นั้น อุปกรณ์การผลิตย่อมจะเพิ่มพูนทั้ทวีขึ้นเสมอ?

แผนการผลิตแห่งชาตินั้น ประกอบด้วยแผน การสอง อันคือแผนการเพื่อการเพิ่มพูนอุปกรณ์การผลิต ได้แก่ อาคารสถานที่ เครื่องจักร วัตถุดิบเป็นอาทิ และอีกแผนการหนึ่งได้แก่ แผนการผลิตสิ่งของเพื่อการบริโภคอุปโภค และสิ่งของเพื่อการบริโภคอุปโภค (Articles of Consumption) นั้นมิได้หมายถึงแต่เพียงสิ่งของจำพวกอาหารเครื่องนุ่งห่มเท่านั้น แต่หมายรวมทั้งสิ่งของเพื่อการศึกษา เพื่อบริการสุขภาพอนามัย เพื่อความบันเทิงเริงรมย์ เพื่อการกีฬา และอื่น ๆ โดยที่กำลังเพื่อใช้ในการบ่อนักในระบบสังคมใหม่ยังจะต้องมีอยู่ และตราบเท่าที่จะมีอยู่ กำลังประเภทนี้จำเป็นต้องกำหนดลงไว้ในแผนการด้วย

เหตุที่ไม่มันจะได้พบการผลิตสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่งอย่าง
 ล้นเหลือในสังคมโซเชลลิสต์นั้น ก็เพราะว่าสิ่งของทั้งหมดที่ผลิต
 นั้นจะถูกนำมาแบ่งสรรปันส่วนไปสู่ประชาชน การกล่าวเช่นนั้น
 หมายถึงว่าค่าจ้างทั้งหมดและเงินได้ทุกประเภทจะได้รับการกำหนด
 ลงไว้ให้เท่าเทียมกับราคา ทั้งสิ้น ของสิ่งของที่ ประชาชน จะบริโภค
 จริงอยู่อาจมีการวางแผนการที่เลวหรือที่ไม่ดีพอ ก็อาจกำหนดให้
 ผลิตรถจักรยานในปีหนึ่งเกินกว่าจำนวนที่ประชาชนจะต้องการ และ
 กำหนดให้ผลิตรองเท้าน้อยเกินไป แต่ข้อบกพร่องดังกล่าวนี้ อาจ
 บำบัดได้ง่ายโดยการปรับปรุงแผนการอันต่อไปให้เหมาะสม เพื่อที่
 จะได้คุณภาพอันถูกต้อง ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจะมีอยู่แต่ในเรื่องการ
 ปรับปรุงการผลิตระหว่างสิ่งของต่าง ๆ ให้สมดุลกันเท่านั้น แต่จะ
 ไม่มีปัญหาเรื่องการลดปริมาณการผลิตสิ่งของทั้งหมดเกิดขึ้น เพราะ
 ว่าการบริโภคหรือการใช้สิ่งของรวมทั้งสิ้นนั้นจะไม่ค่อยไปกว่าจําน
 วนทั้งสิ้นของสิ่งของที่ผลิตขึ้นเพื่อการบริโภคเลย เช่นเดียวกับที่
 ต้องมีการผลิตทึ่มแผนการก็ต้องจัดให้มีการวิภาคหรือการแบ่งปันสิ่ง
 ของทึ่มแผนการอันเดียวกัน

วิภาคกรรมหรือการแบ่งปันสิ่งของทึ่มแผนการนั้นหาได้หมายถึง
 ถึงการนำสิ่งของมาแบ่งปันโดยตรงแก่ประชาชนผู้บริโภคไม่กลไกที่

ที่นำมาใช้ในการแบ่งปันสิ่งของให้ไปถึงมือประชาชนนั้นได้แก่ การ
 จ่ายเงิน ให้แก่ ประชาชน ในรูป ของ การจ่าย เงินค่าจ้างหรือเงินสง-
 เคราะห์ โดยที่ราคาสินค้าที่ใช้บริโภคถูกกำหนดลงไว้ว่าจะต้องมี
 ราคาเท่านั้นเท่านั้น ดังนั้น เงินค่าจ้างและเงินสงเคราะห์ทั้งหมด
 ที่จ่ายออกไปจึงอาจคำนวณให้เสมอกันกับราคา ทั้งหมดของ สินค้าที่
 ใช้ในการบริโภคได้ โดยเหตุฉะนั้นจึงย่อมจะไม่มี การเหลื่อมล้ำกัน
 ในระหว่างผลิตภัณฑ์และบริโภคกรรม กล่าวคือ ประชาชนย่อมจะ
 ได้ทุก ๆ สิ่งสิ่งหนึ่งซึ่งจะขอหาเอาได้ในตลาด ผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มขึ้นจึง
 หมายถึงการเพิ่มจำนวนสินค้าที่ประชาชนอาจขอหาเอาได้ ดังนั้นก็
 หมายถึงว่าประชาชนได้บริโภคสินค้าในจำนวนที่มากขึ้น

มักจะมีผู้เข้าใจบทบาทของราคาสินค้าในสังคมโซเชลลิสต์ผิด
 ไป ในระบบเศรษฐกิจนายทุนนั้น ความข้นลงของราคาสินค้าแสดง
 ถึงความสัมพันธ์ระหว่างอุปทาน (Supply) และอุปสงค์ (Demand)
 หรือระหว่างการเสนอขายและการเสนอซื้อ ถ้าราคาข้นสูงก็หมาย-
 ความเป็นว่าการเสนอขายมีจำนวนน้อยเกินไป ถ้าราคาลดต่ำลงก็หมาย
 ถึงว่าการเสนอขายมีจำนวนมากเกินไป และจำเป็นต้องจัดการลดการ
 เสนอขายหรือลดจำนวนสินค้าลงมา เพื่อยับยั้งความตกต่ำของราคา
 เพราะฉะนั้น ในระบบเศรษฐกิจนายทุนราคาสินค้าจึงทำหน้าที่

เสมือนเป็นเครื่องกำหนดการผลิต แต่ในสังคมโซเชลลิสต์ราคาสินค้า
หาทำหน้าที่เช่นนั้นไม่ ในสังคมโซเชลลิสต์ราคาสินค้าทำหน้าที่เป็น
เครื่องกำหนดการบริโภค กล่าวคือ การผลิตสินค้าเครื่องใช้ต่างๆ
ย่อมดำเนินไปตามแผนการ และราคาสินค้าก็จะถูกกำหนดลงไว้ด้วย
การใคร่ครวญอย่างรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จผลในประการที่ว่า สิ่ง
ผลิตขึ้นมาประชาชนจะต้องได้บริโภค คือจะไม่ถูกทำลายไปเพราะ
ประชาชนไม่มีเงินพอที่จะซื้อหาบริโภคได้ หรือเพราะว่าต้องการ
จะยับยั้งความตกต่ำของราคาสินค้า

*สินค้าที่ใช้บริโภคที่ได้ผลิตขึ้นมาทั้งสิ้นนั้น ได้แบ่งกันไป

หมู่ประชาชนโดยอาการอย่างไร? เป็นการเข้าใจผิดอย่างสิ้นเชิง
หากจะมีผู้คิดว่ามารักชมความเห็นที่ ผลิตผลทั้งหมดนั้นพึงแบ่งกันไป
ไปในหมู่ประชาชนโดยส่วนเท่า ๆ กัน เหตุใดมารักจึงไม่แนะนำ
ให้กระทำเช่นนั้น? ก็เพราะว่าสังคมโซเชลลิสต์มิได้ก่อสร้างขึ้นมาใน
รูปของสังคมที่ใหม่ถอดด้าม หากว่าได้ก่อตั้งขึ้นมาบนรากฐานที่ได้
รับมรดกมาจากลัทธิเศรษฐกิจนายทุนนั่นเอง การพิจารณาแบ่งปัน
ผลิตผลของสังคมให้แก่ทุกคนโดยส่วนเท่า ๆ กันนั้น ก็จะทำให้เป็น
การลงโทษบุคคลบรรดาที่มีมาตรฐานการครองชีพสูงกว่าระดับทั่วไป
คนงานจำพวกที่มื้อมือ ผู้ทำงานในการเพิ่มผลิตผลนั้น ตามความ

จริงงานของเขาย่อมมีความสำคัญแก่สังคมยิ่ง กว่างานของ กรรมกร
ผู้ไม่มมมือ ดังนั้น ถ้าแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้บริโภคให้แก่คนงานที่
มมมือเท่ากับคนงานที่ไร้มมมือแล้ว ก็จะต้องเท่ากับเป็นการลงโทษคนงาน
ที่มมมือคนเดียว ความเสมอภาคที่ปรับขึ้นมาจากภาวะความเป็นอยู่
อันไม่เสมอภาค ซึ่งเบ็ดมรดกตกทอดมาจากลัทธิเศรษฐกิจนายทุน
นั้นจะเรียกว่าเป็นความเสมอภาคที่เป็นธรรมหาได้ไม่ หากจะกลายเป็น
ความเสมอภาคที่ไม่เป็นธรรมไป มาร์กซ์เองมีความคิดอย่าง
แจ่มแจ้งในปัญหาข้อนี้ เขาได้เขียนไว้ว่า

“ลัทธิต่าง ๆ นั้นแทนที่จะเป็นลัทธิที่เท่ากัน จะต้องเป็น
ลัทธิที่ไม่เท่ากัน... ความยุติธรรมนั้นไม่อาจตั้งตนไว้เหนือกว่าเงื่อนไขทาง
เศรษฐกิจของสังคม และความคลี่คลายทางวัฒนธรรมก็จะ
ต้องอนุโลมตามเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ”

ประชาชนที่เพิ่งไหล่ออกมาจากสังคมนายทุนนั้น ตามความ
จริงย่อมมีฐานะไม่เท่ากัน และก็ต้องได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่า
เทียมกันอยู่เอง หากว่าสังคมประสงค์จะให้ความเป็นธรรมแก่เขา
เหล่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง สังคมเพียงแต่จะต้องรับปฏิบัติพันธะข้อ
นี้แก่เขาเท่านั้น หากว่าเขาเหล่านั้นได้รับใช้สังคม เพราะฉะนั้น “ผู้ใด
ที่ไม่ทำงาน ก็จะไม่ได้อะไร” และจากข้อนี้เองจะเกิดกฎข้อหนึ่งว่า

ผู้ใดที่ทำงานอันเป็นประโยชน์แก่สังคมในระดับสูง ก็สมควรจะ
 จัดให้เขาได้มีมาตรฐานการครองชีพอันสูงกว่าผู้อื่น เพราะฉะนั้น
 การแบ่งปันผลิตผลทั้งหมดที่จะใช้ในการบริโภคได้จึงดำเนินไปโดย
 อาศัยหลักที่ว่า “เอาจากแต่ละคนตามแต่ความสามารถของเขา”
และให้แก่แต่ละคนตามแต่ผลงานของเขา”

แต่สังคมโซเชลลิสต์นั้นหาได้หยุดยั้งอยู่แค่ระดับที่ได้รับมรดก
 มาจากลัทธิเศรษฐกิจนายทุนไม่ สังคมโซเชลลิสต์ได้เพิ่มพูนการผลิต
 ให้สูงขึ้นทุกปี และในเวลาเดียวกันก็ได้เพิ่มพูนฝีมือในการทำงาน
 รวมทั้งเพิ่มพูนความคลลคลายทางวัฒนธรรมของประชาชนไปพร้อม
 กันด้วย เพราะเหตุว่าคนงานที่ได้รับการอบรมทางวัฒนธรรมดีแล้ว
 และเป็นผู้ที่มีฝีมือในการทำงาน ย่อมจะได้รับค่าจ้างสูงกว่าคนงาน
 ที่ไม่มีฝีมือ ดังนั้น ความแตกต่างกันในอัตราค่าจ้างนั้นแหละจึงเป็น
 เครื่องกระตุ้นใจให้คนงานทุกคนพยายามที่จะปรับปรุงคุณสมบัติใ
 การทำงานให้สูงขึ้นอยู่เสมอ ผลที่ได้จากการนี้คือ เมื่อคนงานต่ำ
 ก็พยายามปรับปรุงฝีมือการทำงานของเขาให้สูงขึ้น ผลิตรกรรม
 ย่อมทวชนและก็หมายความว่าความสะดวกสบายของชีวิตจะขยาย
 วงกว้างออกไปและรูปการณ์เช่นนี้ย่อมจะส่งเสริมให้มาตรฐานกา
 ครองชีพของทุกคนได้เขยิบสูงขึ้นเป็นลำดับ เพราะฉะนั้น ความ

ไม่เสมอภาค หรือความไม่เท่าเทียมกันที่มีอยู่ในสังคมโซเชลลิสต์จึงเป็นเครื่องมือสำหรับบังคับหรือยกระดับของสังคมส่วนรวมหรือนัยหนึ่งมาตรฐานการครองชีพของประชาชนทั้งหมดให้เลื่อนจากขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูงต่อไป ความไม่เสมอภาคในสังคมโซเชลลิสต์จึงทำหน้าที่แตกต่างกันเป็นคนที่ละชนิดกับความไม่เสมอภาคในสังคมนายทุน เพราะว่าตามลัทธ เศรษฐกิจนายทุนนั้น ความไม่เสมอภาคทำหน้าที่เป็นอาวุธสำหรับเพิ่มพูนความร่ำรวยมั่งคั่งให้แก่กลุ่มชนส่วนน้อยนิดและบีบบังคับชนส่วนมากให้ตกอยู่ในความยากจนข้นแค้น

อาจมีผู้ตั้งคำถามขึ้นว่า มาร์กซ์ได้ถือว่า ความไม่เสมอภาคนี้จะคงเป็นลักษณะอันจะต้องคงอยู่ตลอดกาลในสังคมอนาคตหรือไม่? Emile Burns ได้ตอบข้อถามอันนี้ในทางปฏิเสธ ทั้งนี้เขาหมายถึงโดยนัยที่ว่า สักวันหนึ่ง สังคมอนาคตจะบรรลุถึงขั้นที่ไม่มี ความจำเป็นอีกต่อไปที่จะแบ่งปันผลิตผลของสังคมให้แก่ประชาชนตามส่วนแห่งบริการที่เขากระทำให้แก่สังคม

อย่างไรก็ดี การที่จะแบ่งปันผลิตผลของสังคมให้แก่ประชาชนผู้ทำงานตามส่วนแห่งผลงานที่เขาได้ทำให้หรือตามหลักการอื่นใดก็ตาม ก็เท่ากับเป็นการสารภาพว่า ไม่มีผลิตผลเพียงพอที่จะแบ่งปันให้แก่ทุกคนตามความต้องการของเขา ในสังคมนายทุน

ครอบครัวที่สามารถจัดให้สมาชิกในครอบครัวทุกคนมีขนมปังกินได้
 อย่างไม่อด ไม่จำเป็นจะต้องวางหลักการแบ่งขนมปังขึ้นไว้ สมาชิก
 ทุกคนในครอบครัวเช่นนี้ย่อมจะตัดขนมปังออกมากินกันได้ตามแต่
 ความต้องการของทุกคน ครั้นเมื่อการผลิตในสังคมโซเชลลิสต์ได้ทั่ว
 ขนถึงชนบทพลเมืองทุกคนอาจถือเอาสิ่งของที่ผลิตขึ้น ไปใช้ได้ครบ
 ถ้วนตามความต้องการของเขา โดยที่จะไม่ทำให้ผู้อื่นต้องประสบ
 ความขาดแคลน เมื่อเป็นไปได้เช่นนี้ก็จะไม่มีเหตุอันใดแม้แต่น้อย
 ที่จะต้องมาคำนวณ และจำกัดว่าคนใดควรจะได้รับแบ่งปันเท่าใด
 เมื่อสังคมได้คลี่คลายก้าวหน้าไปถึงขั้นนี้แล้ว หลักการในเรื่อง
 ผลิตรกรรมและวิภาครกรรมก็จะแยกเพี้ยนไปจากหลักเดิม และจะ
 ดำเนินไปสู่หลักการที่ว่า “เอาจากแต่ละคนตามแต่ความสามารถ
 ของเขาและให้แต่ละคนตามแต่ความต้องการของเขา”

ความคลี่คลายไปสู่ขั้นที่สามารถจะใช้หลักการดังกล่าวข้าง
 ต้นนี้แหละที่เป็นจุดแสดงความแตกต่างของ คอมมิวนิสต์ จาก
 โซเชลลิสต์ ตามที่มาร์กซ์ใช้คำโซเชลลิสต์นั้น โซเชลลิสต์หมายถึงขั้น
 แรกของการจัดระเบียบ โดยจัดให้พวกชนได้เป็นเจ้าของอุปกรณ์
 การผลิต เพื่อที่จะได้ไม่มีการถลุงขูดรีดที่มนุษย์จะปฏิบัติต่อมนุษย์

ด้วยกันอีกต่อไป (การถลุงชุตรัดที่มีอยู่นั้นได้แก่การที่คนจำนวนน้อยเข้าครอบครองอุปกรณ์การผลิตไว้เสีย) แต่การผลิตตามแผนโซเชลลิสต์ยังไม่บรรลุถึงขั้นที่จะจัดให้ผลิตผลอุดมสมบูรณ์เพียงพอที่ทุกคนจะได้รับเอาไปตามที่เขาดต้องการได้

แต่เมื่อบรรลุถึงขั้นของคอมมิวนิสต์แล้ว ก็มีได้หมายความว่า ทุกคนจะมีสิ่งของเครื่องใช้เพียงพอแก่ความต้องการเท่านั้น สังคมในขั้นของคอมมิวนิสต์ยังมีความหมายในประการอื่นๆ ยิ่งไปกว่านั้น นับแต่ชนชั้นคนงานเข้าถืออำนาจการปกครองและเริ่มการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตที่ใช้อยู่ไปสู่ระบบโซเชลลิสต์นั้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ยังหมายถึงการเริ่มเปลี่ยนแปลงที่ทรรศน์ (Out look) ของประชาชนด้วย อุปสรรคเครื่องกีดขวางทั้งปวงซึ่งเมื่อยังอยู่ภายใต้ระบบการผลิตของลัทธินายทุนดูเป็นสิ่งทกกระพันชาตรุนักหนานนักค้อยอ่อนเปี้ยกลาง และในที่สุดก็ล้มสลายไป การศึกษาและโอกาสทั้งหมดเพื่อคลคลายไปสู่ความจำเริญทุกสถานก็เปิดให้แก่เด็กทุกคนโดยเท่าเทียมกัน ไม่เลอกว่าฐานะหรือรายได้ของบิดามารดาแต่กจะเป็นอย่างไร ความแตกต่างกันในเรื่องชั้นวรรณะไม่ก่อให้เกิดเอกสิทธิ์แก่ผู้ใดอีกต่อไป เด็กๆ จะได้รับการ

ศึกษาทั้งในทางใช้มือและสมองของเขา และการให้โอกาสอันเท่าเทียมกันในการทำงานใช้แรงและใช้สมองนี้จะค่อย ๆ ขยายตัวไปสู่ประชาชนทั้งประเทศ ทุกคนจะได้เปลี่ยนสภาพไปเป็นบุคคลในจำพวก “ปัญญาชน” ทั่วหน้ากัน เมื่อเป็นดังนั้นแล้ว พวกปัญญาชนก็จะไม่แยกตนเองออกไปจากงานที่ใช้แรง

สำหรับสตรีแล้ว เมื่อเขาอยู่ในสังคมโฆษณาลิสต์แล้วก็จะไม่ถูกแลดูว่าเป็นเพศที่มดความด้อยกว่าบุรุษเพศ หรือเป็นเพศที่ไม่สามารถจะเข้ามามีบทบาทในงานทุกแขนงของชีวิตแห่งสังคมอีกต่อไป เพราะว่าจะได้มีการปฏิบัติเป็นพิเศษเพื่อบรรเทาอุปสรรคต่อการที่สตรีจะออกจากบ้านไปทำงาน กล่าวคือ จัดให้มีสถานเลี้ยงเด็กตามโรงงาน ตามอาคารที่อยู่ทีเรียกว่าแฟลตและตามท่อน ๆ อีก เพื่อว่าสตรีผู้เป็นมารดาจะได้มีอิสระภาพมากกว่าเดิม งานของสตรีที่บ้านจะลดลงโดยการจัดให้มีโรงครัว โรงซักผ้ารีดผ้า และร้านขายอาหารของชุมชนขึ้น การจัดการต่าง ๆ เพื่อแบ่งเบภาระทางบ้านของสตรีเช่นนี้ ไม่หมายความว่า จะกะเกณฑ์ให้สตรีออกไปทำงาน เพราะว่าไม่มีการเกณฑ์หรือบังคับให้สตรีออกไปทำงานนอกบ้านอย่างใด การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น ก็เพื่อจะบรรเทาภาระของสตรีแม่บ้านเท่านั้น

เครื่องกีดขวางระหว่างกลุ่มชนชาติต่าง ๆ จะถูกกวาดล้างไป
ในสังคมโซเชลลิสต์ไม่มีชนชาติหนึ่งที่จะต้องตกอยู่ใต้บังคับของชนอ
ชาติหนึ่ง ไม่มีใครจะได้รับการเชิดชูให้สูงขึ้นหรือถูกกดให้ต่ำลง
เพราะเหตุแห่งผิวกายหรือสัญชาติของเขา กลุ่มชนต่าง ๆ จะได้รับ
ความช่วยเหลือในการจำเริญทรัพยากรเศรษฐกิจ พร้อมด้วยการ
จำเริญจารีตทางศิลปกรรมและวรรณกรรมของชาติ

ในสังคมโซเชลลิสต์นั้น ประชาธิปไตยจะไม่จำกัดอยู่แต่เพียง
การออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเข้าไปในสภาทุก ๆ ๕ ปี หรือ
ก็ปีก็ตาม ประชาธิปไตยจะขยายตัวแผ่คลุมไปตามโรงงานทุกโรง
งานไปตามอาคารที่อยู่ทุกอาคาร และแผ่คลุมไปในชีวิตทุกด้าน
ทั้งบุรุษและสตรีจะได้มีส่วนในการคบแต่งรูป โฉมแห่งชีวิตของเขา
และจำนวนประชาชนที่เขาจับงานเกี่ยวกับสาธารณะจะเพิ่มพูนขึ้น
เป็นลำดับ ประชาชนเหล่านั้นจะได้รับมอบความรับผิดชอบในการ
ทำงานเพื่อช่วยตัวเองและช่วยผู้อื่นพร้อมกันไป การจัดการต่าง ๆ
ให้ประชาชนได้เข้าสู่ฐานะดังกล่าวแล้วนั้นย่อมเป็นการสำแดงออก
ซึ่งเป็นลักษณะของประชาธิปไตยที่ครบถ้วน และแท้จริงยิ่งกว่า
ประชาธิปไตยใด ๆ ที่มีอยู่ในโลกนี้

ความแตกต่างในภาวะความเป็นอยู่ระหว่างเมือง และตำบล
ชนบทบ้านนอก จะถูกเล็กลงหมดไป พวกคนงานตามหมู่บ้านจะ
เรียนรู้ในการใช้เครื่องจักร และเพิ่มฝีมือในการทำงานของเขาให้
ขั้นสูงระดับเดียวกับฝีมือของคนงานในเมือง ความสะดวกในการ
ศึกษาและการจำเริญวุฒิพนธ์ธรรม ซึ่งแต่เดิมมาจะหาได้แต่เฉพาะตาม
เมืองเท่านั้น ก็จะได้แผ่ขยายไปตามตำบลชนบทโดยทั่วถึงกัน

กล่าวโดยสรุปการเปลี่ยนแปลงที่ถือเกณฑ์การเปลี่ยนแปลง
ทางวัตถุตามที่โซเชลลิสต์นำมาสู่สังคมนิยมใหม่ นั้น ตามความจริงแล้ว
จะไม่บังเกิดการเปลี่ยนแปลงแต่ทางวัตถุเท่านั้น หากจะนำมาซึ่ง
การเปลี่ยนแปลงอันไพศาลในรูปอื่น ๆ อีก กล่าวคือจะมีการเปลี่ยน
แปลงในพัฒนาการรูปต่าง ๆ และที่ทรงสนของประชาชนทั้งชาย
และหญิง ประชาชนในสังคมนิยมจะเป็นประชาชนที่ประกอบ
ด้วยคุณสมบัติอัน "ได้รับการพัฒนารอบด้าน ได้รับการฝึกฝนรอบ
ด้าน เป็นผู้ที่สามารถประกอบการใด ๆ ได้ทุกอย่าง"

ยิ่งไปกว่าสิ่งใด ๆ ก็คือ ความคิดจำพวกที่มุ่งหมายจะแสวง
สิ่งต่าง ๆ มาบำรุงบำเรอความสุขของตนแต่ฝ่ายเดียว โดยไม่คิดถึง
ความเดือดร้อนอันจะบังเกิดแก่สังคม โดยการกระทำของตนซึ่งเป็น
ลักษณะความคิดที่ลัทธิเศรษฐกิจายทุนได้เพาะขึ้นไว้ในสังคมแต่

เดิมมานั้นจะถูกจัดให้หมดสิ้นไปและจะมีความคิดในรูปที่เป็นความคิดเพื่อแผ่แก่สังคม คือความคิดที่ให้ความสำคัญในความรับผิดชอบ ต่อสังคมเข้ามาแทนที่ ดังที่มากซ์ได้กล่าวไว้ว่า “แรงงานจะไม่ถูกถือว่าเป็นแค่เพียงเครื่องมือเพื่อการยังชีพเท่านั้น หากจะต้องถือว่าแรงงานนั้นเองเป็นสิ่งจำเป็นอันที่หนึ่งทว่าชีวิตจะขาดเสียไม่ได้” เมื่อสังคมได้ผ่านจากขั้นโซเชลลิสต์ไปสู่ขั้นสังคมนิยมแล้ว ก็จะไม่มีความจำเป็นอีกต่อไปที่จะใช้เครื่องกระตุ้นใจหรือเครื่องล่อใจให้คนทำงาน เพราะว่าประชาชนทั้งชายและหญิงของยุคนี้จะไม่มีการตระหนี่หรือความคิดอย่างใดอีก นอกจากความคิดที่จะแสดงบทบาทของตนเพื่อพัฒนาการที่คืบหน้าของสังคมต่อไป

Emile Burns ได้ตั้งข้อถามตนเองว่า นเป็นความคิดที่พัฒนาแบบสร้างโลกพระศรีอารย์หรือ? และเขาได้ตอบปัญหาข้อนี้ว่า จะเรียกว่าเป็นความคิดที่พัฒนาแบบสร้างโลกพระศรีอารย์ก็แต่เฉพาะในหมู่คนที่ไม่เข้าใจหลักเกณฑ์ทางวัตถุนิยม ของลัทธิมาร์กซิสม์เท่านั้น ซึ่งได้บรรยายไว้บ้างแล้วในบทแรกที่ว่าด้วยกฎแห่งความคลี่คลายทางสังคม มนุษย์นั้นหามลักษณะนิสัยหรือที่ทรงสนอันถูกกำหนดลงไว้แน่นอน และจะต้องตรงตรงตราอยู่เช่นนั้นไปชั่วกัลปาวสานก็หาไม่ ในสังคมชาติที่ถูกลูกศรค้ำบรพเราจะพบว่า ให้ความสำคัญในความรับผิดชอบ

ผิดชอบที่ผิดต่อชาติก็ถูกคนนั้นเป็นความสำคัญอันใหญ่หลวง ในสังคมยุคต่อมา กล่าวคือในภายหลังที่ได้มีการแบ่งแยกสมาชิกของสังคมออกเป็นชนชั้นต่าง ๆ แล้ว ความสำคัญในความรับผิดชอบต่อสังคมจึงได้สลายไป แต่ความสำคัญดังกล่าวนี้ก็ได้หายสาบสูญไปจากโลกเสียทีเดียวไม่ หากยังได้มาปรากฏเป็นความรู้สึกที่ผิดชอบต่อชนชั้นของตน ในสังคมนายทุนนั้นได้มีความแตกแยกอย่างสุดขีดในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะว่าระบบของสังคมนายทุนเป็นระบบที่ทำให้บุคคลยึดถือคติ “ตัวใครตัวมัน”

(Every man for himself) เป็นคติใหญ่ของชีวิต

แต่ในสังคมนายทุนนั้นเองก็ยังมีสิ่งที่เรียกว่า “ความกลมเกลียว” ในหมู่คนงาน ได้แก่ความสำคัญในผลประโยชน์อันร่วมกัน ความสำคัญในความรับผิดชอบอันร่วมกัน สิ่งนี้เรียกว่าความกลมเกลียวหรือความสำคัญดังกล่าวนี้ หากใช้ความคิดที่คนใดคนหนึ่งได้คิดขึ้นและได้นำไปบรรจุไว้ในหัวของพวกคนงานไม่ แต่ที่ว่ามันเป็นความคิดที่อุปถัมภ์มาจากภาวะการฉ้อโกงทางวัตถุ หรือภาวะความเป็นอยู่ของชีวิตของชนชั้นคนงานนั่นเอง อันได้แก่สภาพความเป็นจริงที่ว่า คนงานเหล่านั้นยังชีพอยู่ได้ด้วยวิถีทางอยู่คนเดียวกันทำงานร่วมเรียงเคียงไหล่กัน สำหรับบุคคลที่ถือคติเอาตนเองเป็นเป้าหมายสำคัญอย่างเหนียวแน่น หรือเยี่ยงบุคคลที่ไม่มีความ

ดำเนินในความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น ได้แก่ บุคคลจำพวกนาย-
 ทุนซึ่งห้อมล้อมอยู่ด้วยเหล่านายทุนด้วยกัน และล้วนเป็นคู่แข่ง
 ชันกัน คนเหล่านี้ทั้งหมดต่างต่อสู้กันเพื่อที่จะเอาตัวรอดหรือไป
 สู่อายุยิ่งใหญ่มากโดยต่างก็พยายามฟาดฟันคู่แข่งของตนให้บรลัยไป
 จริงอยู่ความคิดของชนชั้นที่อำนาจครอบงำสังคมคือความคิดใน
 เรื่องแข่งขันช่วงชิงประโยชน์กันแทนที่จะสร้างความกลมเกลียวขึ้น
 ในพวกเดียวกันนั้นก็มีอาการสำแดงขึ้นมาในหมู่พวกคนงานเหมือน
 กัน เฉพาะอย่างยิ่งในหมู่คนงานที่นายจ้างได้เลือกเฟ้นให้ทำงาน
 ก้าวหน้าเป็นงานพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่หลักเกณฑ์มูลฐาน
 เกี่ยวกับทฤษฎีหรือความคิดของชนชั้นไม่ว่าชั้นใดย่อมจะได้แก่
 ภาวะของชีวิตทางวัตถุ คือ ได้แก่วิวาทที่เขามาซึ่งเครื่องยังชีพ
 นั่นเอง

ด้วยเหตุฉะนั้น หลักเกณฑ์ที่ต่อเนื่องกันจึงได้แก่หลักเกณฑ์
 ที่ว่า ทฤษฎีของประชาชนอาจเปลี่ยนแปลงไปได้โดยการเปลี่ยนแปลง
 ภาวะทางวัตถุของประชาชน หรือนัยหนึ่งเปลี่ยนวิถีทางที่เขา
 ได้มาซึ่งเครื่องยังชีพ Emile Burns แสดงไว้ว่า ตัวอย่างของเรื่อง
 นี้ไม่มีอันใดจะดีไปกว่าตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงที่ได้เป็นไปแล้วใน
 เรื่องทฤษฎีของพวกชาวนาในสหภาพโซเวียต นักเขียนทุกคนที่

เข้ยนถึงชาวนาในประเทศรุสเซียสมัยขาร์ย้อมจะพรรณนาว่า ชาวนา
 ของรุสเซียเป็นผู้ออกตบัจเจกภาพอย่างเหนียวแน่น คือคตท่มุงเอา
 ตัวตนเป็นล้าคัญ และการกระทำการต่าง ๆ โดยมุงแต่ประโยชน์
 ตนเป็นล้าคัญ นักวิพากษ์การปฏิวัติของรุสเซียมักจะลงความเห็นว่
 การท่จะหมุนหัวพวกชาวนาให้มาลุ่มหัวจมท่ายกับโซเชลลิสต์นั้นเป็นสิ่ง
 ท่เป็นไปได้ แล้วก็จะลงความเห็นต่อไปว่การปฏิวัติข้อมจะแหลก
 สลายไปด้วยการไม่ยอมลงหัวของชาวนา และก็เป็นความจริงอย่าง
 สมบูรณ์ท่เดียวว่ในเวลานั้นท่ทรศน์ของพวกชาวนาเป็นท่ทรศน์
 ภายในวนงแคบและถูกบับรัดไว้ ในระหว่การครองชีพแบบเก่า ๆ
 อย่างแน่นหนาเหลือเกิน จนเขาเหล่านั้นไม่มีวันจะเปลี่ยนหัวไปรับ
 น้บถ้อคติของโซเชลลิสต์ได้ ไม่ว่าจะโดยการอ้างเหตุผลอันวิเศษมา
 แสดงแก่เขา หรือโดยวิธีการบังคับก็ตาม อย่างไรก็ตามสิ่งที่นักวิพากษ์
 เหล่านั้นไม่เข้าใจเพราะเหตุว่ เขามิได้ศึกษาน้บถ้อคติของมาร์กซ์
 ก็คือ นาท้วอย่าง สถาน้รถแทรกเตอร์ท่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับท่นาของ
 ชาวนานั้น ย้อมจะทำให้ชาวนาได้เห็นประจักษ์ด้วยตาตนเองว่
 การทำนาโดยเครื่องมือเช่นนั้นและด้วยวิธีการใหญ่โตนั้น สามารถ
 นำพืชผลมาให้แก่ชาวนาแต่ละคน ได้มากกว่าการท่แต่ละคนต่าง
 คนต่างทำตามแบบเก่าโดยไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเครื่องมือตาม

แบบใหม่ ในที่สุด วิศวกรทำนาแบบใหม่และเครื่องจักรก็สามารถ
เอาชนะน้ำใจของพวกชาวนาได้ วิศวกรทำนาแบบใหม่นั้นจะนำออกใช้
ได้ก็ต่อเมื่อพวกชาวนาได้ยอมเลิกล้มแบ่งเขตที่นา โดยต่างก็ทำงาน
ภายในเขตเล็ก ๆ ของตน และรับวิศวกรทำนาโดยร่วมมือร่วมแรง
กันทำงานบนพื้นที่นาใหญ่ เมื่อจัดวิศวกรทำนาแบบเก่าคือวิธที่ต่าง
คนต่างทำงานของตัวไปแต่ลำพัง และหันมาใช้วิธทำงานแบบสหการ
คือร่วมมือกันทำแล้ว วิศวกรทำงานแบบใหม่นี้ก็ได้เลิกที่ทรรศน์ที่
ต้องการปลีกตนออกไปต่างหาก อันเป็นที่ทรรศน์เก่าของพวกชาว
นาเสียด้วย ในเวลาแก็เป็นอันว่า พวกชาวนาของสหภาพโซเวียต
ได้ตั้งหลักแหล่งการครองชีวิตตามหลักเกณฑ์สหภาพเป็นขั้นต้นคงแล้ว
และเขาเหล่านั้นก็กลายเป็นพวกชาวนาแบบใหม่ไป ก็เป็นพวก
ชาวนาแบบสหการผู้ซึ่งมีความสำนึกในความรับผิดชอบร่วมกัน การ
ที่ความสำนึกเช่นนี้ได้นั้นก็นับว่าเขาได้ก้าวหน้ามาไกลพออยู่ในวิถี
ที่จะไปสู่ที่ทรรศน์ทางสังคม

เพราะฉะนั้น เราจึงลงข้อยุติได้ว่าเมื่อรากฐานทางเศรษฐกิจ
ในประเทศใด ๆ เป็นผลิตรกรรมและวิภาคกรรมตามระบบโซเชลลิสต์
เมื่อวิถีทางที่ปวงชนได้เครื่องยังชีพมาโดยการทำงานให้แก่สังคมส่วน
รวมแล้ว ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมก็จะคลี่คลายออก

ไปเองตามธรรมชาติ และประชาชนก็ไม่มีอำนาจเป็นอีกต่อไปที่จะคอยรับการชี้แจงให้ตระหนักว่า หลักการที่มุ่งความมุ่งหมายเพื่อสังคมนั้นเป็นหลักการที่ถูกต้อง เพราะเหตุว่าเรื่องดังกล่าวนี้มีโซเชลลิสต์ที่มุ่งหมายที่จะให้ไปต่อสู้กับตัณหาอันเป็นสัญชาตญาณของ “มนุษย์วิสัย” และตามความจริงมนุษย์วิสัยนั้นเองย่อมจะเปลี่ยนรูปไปโดยการปฏิบัติและโดยชนบประเพณีอยู่แล้ว

จนถึงบัดนี้ เรายังมิได้พิจารณาถึงรูปการณ์ของสังคมโซเชลลิสต์ที่แผ่คลุมไปทั่วโลก แต่ข้อเขียนทั้งหมดของมาร์กซ์ที่ว่าด้วยสังคมโซเชลลิสต์นั้นแสดงว่า สังคมโซเชลลิสต์ที่แผ่คลุมไปทั่วโลกย่อมหมายถึงถึงความสิ้นสุดของสงคราม เมื่อผลิตรกรรมและวิภาคกรรมในทุกประเทศได้จัดตั้งขึ้นตามหลักเกณฑ์โซเชลลิสต์แล้วก็จะไม่มีบุคคลกลุ่มใดในประเทศใด ๆ ที่จะได้รับผลประโยชน์แม้แต่น้อยในการชนะประเทศอื่น ๆ การที่ประเทศนายทุนประเทศใดประเทศหนึ่งปราบประเทศอื่นให้ตกอยู่ใต้อำนาจของตน ก็เพื่อที่จะขยายระบบเศรษฐกิจนายทุนให้แผ่กว้างออกไป เพื่อที่จะบุกเบิกช่องทางใหม่ ๆ สำหรับกลุ่มทุนฝ่ายการเงินจะได้ส่งทุนออกไปแสวงผลกำไรต่อไป เพื่อที่จะได้รับมอบให้ทำงานใหม่ ๆ เช่นการสร้างทางรถไฟ ่อต่อ-

เรือ และเครื่องจักรสำหรับใช้ในกิจการเหมืองแร่ เพื่อที่จะได้ขุด
 วัตถุดิบขุมใหม่ในราคาถูกและได้ตลาดใหม่ในการขายสินค้า แล
 สำหรับประเทศโซเชลิสต์ที่ก้าวหน้าในงานอุตสาหกรรมนั้น การที่จะ
 ใช้กำลังอาวุธปราบประเทศที่ล่าหลังจะดูเป็นสิ่งที่ยกย่องที่เดียว
 เพราะว่า การที่จะขยายระบบเศรษฐกิจโซเชลิสต์เข้าไปยังประเทศ
 ที่ล่าหลังนั้นย่อมหมายถึงว่า เป็นการลดมาตรฐานการครองชีพของ
 ประชาชนในประเทศโซเชลิสต์ที่ก้าวหน้าและข้อนกอกเหมือนกัน
 ใช้เป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องศีลธรรมอันดี ประเทศที่ได้ประดิษฐ์
 สังคมโซเชลิสต์ขึ้นแล้วนั้น จะไม่ก่อสงครามก็เพราะว่าประเทศเหล่านั้น
 หรือกลุ่มชนกลุ่มใด ในประเทศเหล่านั้นจะไม่ได้ประโยชน์อะไร
 จากสงคราม ซึ่งต่างกว่าประเทศแห่งสังคมนายทุนอันมีกลุ่มชนกลุ่ม
 หนึ่ง คือกลุ่มนายทุนเป็นผู้มีส่วนได้เสียอย่างสำคัญหากมีสงคราม
 เกิดขึ้น และสงครามก็ย่อมจะเกิดขึ้นเพราะความผลักดันเร่งเร้าของ
 ชนกลุ่มนายทุน

และด้วยเหตุผลเช่นเดียวกัน จึงไม่มีรัฐโซเชลิสต์รัฐใด
 ความสนใจแม้แต่น้อยในอันจะเห็นยวรุ่งให้ประเทศที่ล่าหลังคงย
 ติ้อยู่ในความล่าหลังต่อไป ตรงกันข้าม หากว่าทุกประเทศได้
 กลัคล้ายตัวออกไปในทางอุตสาหกรรมและวัฒนธรรม และกา

คลี่คลายนั้นได้ไปสู่ระดับที่สูงขึ้นเพียงใด ก็กลับจะเป็นผลดีแก่บรรดาประเทศโซเชลลิสต์ทั่วไปเพียงนั้น จะทำให้มาตรฐานการครองชีพของมนุษย์ทั่วโลกได้เขยิบสูงขึ้น จะทำให้น้ำเนื้อของชีวิตไพบลูดยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นบรรดาประเทศโซเชลลิสต์ทั้งหลายที่ก้าวหน้าในทางอุตสาหกรรมจึงมีแต่จะเข้าช่วยเหลือประเทศที่ล่าหลังให้มีโอกาสจำริญตนเอง มิใช่จะคอยเหนี่ยวรั้ง และก็แน่นอนทีเดียว ประเทศโซเชลลิสต์ย่อมจะไม่ฉวยโอกาสลุ่มขุดรีดประเทศที่ล่าหลัง ไม่ว่าในทางใด ๆ

ในโลกที่ใช้ระบบเศรษฐกิจโซเชลลิสต์อย่างทั่วถึงนั้น ความก้าวหน้าต่อไปที่มนุษย์อาจบันดาลให้เกิดขึ้นได้นั้นจะทำให้สิ่งที่เบ็นจินตนาการดูเป็นความจริงขึ้นมาได้ เมื่อทุกประเทศได้วางแผนกิจการในด้านเศรษฐกิจไว้ทั้งหมด และโลกซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็ได้วางแผนโดยการประสานแผนการเศรษฐกิจของแต่ละประเทศเข้าด้วยกัน และเมื่อการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ในทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งการประดิษฐ์ใหม่ ๆ ในทางเครื่องจักร ได้นำออกเปิดเผยให้ได้เรียนรู้กันในระหว่างประเทศทั่วโลก และเมื่อได้มีการแลกเปลี่ยนความสำเร็จในงานด้านวัฒนธรรมทุกแบบแก่กันและกันโดยทั่วถึงแล้ว ก็จะเป็นสิ่งที่อยู่ในวิสัยของมนุษย์จริง ๆ ที่จะแสดงความก้าวหน้าอันยาวเหยียดคมหามาให้เป็นที่ประจักษ์ได้

ความก้าวหน้าอันเป็นกาวยาวเหยียดมหึมานั้นจะนำไปสู่อะไร? มาร์กซ์ไม่ได้เพียรที่จะแสดงคำทำนายของเขาลงไว้ เพราะว่าภาวะการณ์ต่าง ๆ ยังมีคมน้อยไม่น้อย และย่อมไม่เป็นการเหมาะสมแก่การแสดงการคาดคะเนตามแบบวิทยาศาสตร์อย่างไรก็ดี Emile Burns ได้แสดงไว้ว่า ข้อที่แจ่มแจ้งอยู่แล้วก็มีอยู่ไม่น้อย ดังในประการต่อไปนี้ :

ด้วยการสถาปนาคอมมิวนิสต์ให้ปรกแผ่ไปทั่วโลก บทอันยอดเยี่ยมในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ อันว่าด้วยการแบ่งชั้นของมนุษย์ และการต่อสู้ของชนชั้นก็ได้ถึงกาลอวสานลงเสียที และก็จะไม่มีการแบ่งมนุษย์ออกเป็นชั้นโดยการแบ่งอย่างใหม่ต่อไปอีก เหตุผลสำคัญอันน้อยที่ว่า ในสังคมคอมมิวนิสต์นั้นไม่มีชาติที่จะอนุญาตให้มีการแบ่งชั้นชนเหลืออยู่ การแบ่งมนุษย์ออกเป็นชั้นต่าง ๆ ในสมัยที่ความสามารถของมนุษย์ในการผลิตสิ่งของเครื่องใช้ยังอยู่ในระดับต่ำนั้น ได้ยังประโยชน์ให้แก่บรรดาผู้ก่อตั้งกิจการและผู้ค้นพบเครื่องมือดำเนินงานใหม่ ๆ ในทางเพิ่มกำลังการผลิตให้สูงขึ้น การแบ่งชั้นชนคงดำเนินต่อไปในอันจะให้ภาระหน้าที่อันน้อยได้บรรลุผลสมบูรณ์และภายใต้ลัทธิตฤษฎีเศรษฐกิจนายทุน การแบ่งชั้นชนได้ช่วยให้การผลิตได้ร่วมกันเข้าเป็นกลุ่มใหญ่ และได้ช่วยให้เกิดความเจริญก้าวหน้ามหาศาลในทางเทคนิค

แต่เมื่อความก้าวหน้าได้ดำเนินมาถึงขั้นที่มนุษย์ได้มีเครื่องมือและวิธีการเพิ่มกำลังการผลิตให้สูงขึ้นอย่างมหาศาล จนกระทั่งว่ามนุษย์อาจจะทำงานเพียงวันละสองชั่วโมงก็เป็นการเพียงพอที่จะผลิตสิ่งของเครื่องใช้ได้เพียงพอแก่การครองชีพแล้ว การแบ่งชนชั้นในสังคมมนุษย์ก็ควรจะยุติลงได้ด้วยดี และก็จะต้องจัดให้ยุติลงสืบแต่นั้นไปมนุษย์ก็จะได้กลับไปสู่การต่อสู้ใหม่กับธรรมชาติซึ่งความได้เปรียบได้ตกมาอยู่กับมนุษย์แล้ว มนุษย์จะไม่ต้องพยายามต่อสู้เอาชนะธรรมชาติด้วยเวทย์มนต์คาถาอันเก่าคร่ำครืออีกต่อไป มนุษย์จะไม่ต้องใช้คำสวดมนต์ เพื่อกำจัดภัยอันตรายจากธรรมชาติอีกต่อไป มนุษย์จะไม่ต้องเดินแปะปะอย่างคนตาบอดไปตามหนทางที่เฝ้าไปในการต่อสู้ระหว่างชนชั้นและสงคราม แต่จะเดินทางไปด้วยความเชื่อตัวเอง ด้วยความมั่นใจในอำนาจของเขาที่จะควบคุมพลังธรรมชาติไว้ได้ และจะเดินก้าวหน้าต่อไป นั่นคือภาพของมนุษย์ในสังคมคอมมิวนิสต์ตามที่มาร์กซ์ได้คาดไว้

ทรรศนะของมาร์กซิสต์ในเรื่องธรรมชาติ

ได้กล่าวไว้แล้วว่า ลัทธิมาร์กซิสต์นั้นถือว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และก็กินความไปถึงสังคมมนุษย์ด้วย เพราะฉะนั้น เราจึงจะค้นหาพันเพของมนุษย์ได้จากอาการที่โลกได้คลคลายมา มนุษย์ได้คลคลายจากรูปของชีวิตที่มาจากแต่ดั้งเดิมและจากวิวัฒนาการดังกล่าวนั้น ความคิดและการกระทำอันมีสำนึกของมนุษย์จึงได้ปรากฏออกมา ทั้งนี้ หมายความว่าวัตถุหรือหนึ่งความแท้จริงที่ปราศจากสำนึกได้มีอยู่ก่อนจิต หรือหนึ่งความแท้จริงที่ประกอบด้วยสำนึก และทั้งนี้หมายความว่า วัตถุหรือความแท้จริงภายนอกได้มีเป็นอยู่อิสระจากจิต

ทรรศนะที่ต่อธรรมชาติดังกล่าวนี้ มีชื่อว่า "ลัทธิวัตถุนิยม" (Materialism)

หรือสสารนิยม)

ทรรศนะที่ตรงกันข้าม อันได้แก่ทรรศนะที่ว่าสรรพสิ่งที่อยู่ภายนอกห้ามความเป็นอยู่อย่างแท้จริงไม่ มันมีอยู่ก็แต่ในความคิดของมนุษย์เท่านั้น หรือมีอยู่ในความคิดของพระเจ้าองค์ใดองค์หนึ่ง

ทรรศนะดังกล่าวนี้ว่า “ลัทธิจิตนิยม” (Idealism หรือ มโนภาพนิยม) ซึ่งมีอยู่หลายรูป แต่ลัทธิฝ่ายนี้ทั้งหมดยืนยันว่าจิตไม่ว่าจะเป็นจิตของมนุษย์หรือจิตของพระเจ้า ย่อมเป็นความแท้จริงของตน และยืนยันว่าวัตถุนั้นถึงแม้ว่าจะมีความเป็นอยู่อันแท้จริงก็ตาม ก็จะเป็นแต่ความแท้จริงที่ขรอง

สำหรับพวกมาร์กซิสต์นั้น ดังที่เองเกลส์ได้กล่าวไว้ “ที่ทรรศนะที่มตต่อโลกของวัตถุนิยม ก็หมายถึงจินตภาพที่มตต่อธรรมชาติตามที่มันเป็นอยู่โดยไม่มีข้อสงวนใดๆ อีก” โลกภายนอกหรือสรรพสิ่งที่อยู่ภายนอกเป็นสิ่งที่แท้จริงมันมีอยู่โดยอิสระโดยไม่มีขึ้นแก่สิ่งใด ไม่ว่าเราจะสำนึกในความมีอยู่ของมันหรือไม่สำนึกก็ตามความเคลื่อนไหวและความคลลคลายของมันย่อมอยู่ในข้อบังคับของกฎอันอยู่ในวิสัยที่มนุษย์จะค้นพบและนำออกใช้ได้ แต่ความเคลื่อนไหวและความคลลคลายของมันหาได้ถูกชักนำให้เป็นไปโดยจิตของผู้หนึ่งผู้ใดไม่

ในอีกทางหนึ่ง โดยที่ลัทธิจิตนิยมถือว่าวัตถุหรือความแท้
จริงภายนอก หากอาจถือว่ามี^๕ความแท้^๕จริง^๕ได้ ก็^๕เป็น^๕แต่^๕ความ^๕แท้^๕จริง^๕
ชั้น^๕รอง^๕ ดังนั้น^๕ ลัทธิ^๕จิต^๕นิยม^๕จึง^๕ถือ^๕ด้วย^๕ว่า^๕มนุษย์^๕ย่อม^๕ไม่มี^๕ทาง^๕จะ^๕ล่วง^๕
รู้^๕ความ^๕แท้^๕จริง^๕ได้^๕ หรือ^๕นัย^๕หนึ่ง^๕มนุษย์^๕ย่อม^๕ไม่มี^๕ทาง^๕เข้าใจ^๕ “^๕วิถีอัน^๕
ลึกลับ^๕” ของ^๕โลก^๕ได้^๕

เหตุ^๕ใด^๕ข้อ^๕โต้^๕แย้ง^๕ที่^๕ลัทธิ^๕วัตถุนิยม^๕มี^๕ต่อ^๕ลัทธิ^๕จิตนิยม^๕จึง^๕มี^๕ความ^๕
สคัญ^๕สำคัญ^๕ชน^๕เล่า^๕? ก็^๕เพราะ^๕ว่า^๕มัน^๕มิ^๕ใช่^๕ข้อ^๕โต้^๕แย้ง^๕ที่^๕เป็น^๕แต่^๕ปัญญา^๕ใน^๕
ทาง^๕เก็ง^๕การ^๕ณ์^๕และ^๕ใน^๕ทาง^๕ความ^๕คิด^๕อัน^๕เลื่อน^๕ลอย^๕ แต่^๕หาก^๕ว่า^๕เมื่อ^๕ได้^๕
ดำเนิน^๕การ^๕วิ^๕เคราะห์^๕จน^๕ถึง^๕ที่สุด^๕แล้ว^๕ มัน^๕เป็น^๕ปัญญา^๕เรื่อง^๕การ^๕กระทำ^๕
ที่^๕ปฏิบัติ^๕กัน^๕อยู่^๕จริง^๕ ๆ มนุษย์^๕ไม่^๕เพียง^๕แต่^๕จะ^๕ศึกษา^๕สรรพ^๕สิ่ง^๕หรือ^๕
ธรรมชาติ^๕ภายนอก^๕เท่านั้น^๕ แต่^๕ที่^๕ว่า^๕มนุษย์^๕ยัง^๕ได้^๕เปลี่ยนแปลง^๕สรรพ^๕สิ่ง^๕
ภายนอก^๕นั้น^๕ และ^๕เปลี่ยนแปลง^๕ตัวเอง^๕ให้^๕เป็น^๕ไป^๕ตาม^๕สภาพ^๕ของ^๕
สรรพ^๕สิ่ง^๕ที่^๕ได้^๕เปลี่ยนแปลง^๕ไป^๕ด้วย^๕

ใน^๕ประการ^๕ที่^๕สอง^๕ ตาม^๕ แนว^๕ทาง^๕ทรรศนะ^๕ (Standpoint)
ของ^๕ฝ่าย^๕วัตถุนิยม^๕ยัง^๕มี^๕ความ^๕หมาย^๕ด้วย^๕ว่า^๕ สิ่ง^๕ที่^๕ปรากฏ^๕อยู่^๕ใน^๕จิต^๕ของ^๕
มนุษย์^๕หรือ^๕สิ่งที่^๕จิต^๕อาจ^๕สำ^๕นึก^๕ได้^๕นั้น^๕แหละ^๕คือ^๕ ความ^๕แท้^๕จริง^๕ที่^๕มี^๕อยู่^๕
ภายนอก^๕ความ^๕คิด^๕ของ^๕มนุษย์^๕ เป็น^๕แต่^๕ภาพ^๕สะท้อน^๕ของ^๕ความ^๕แท้^๕จริง^๕
ตาม^๕ที่^๕มัน^๕เป็น^๕อยู่^๕ ความ^๕คิด^๕ของ^๕มนุษย์^๕นั้น^๕ไม่มี^๕อยู่^๕โดย^๕อิสระ^๕โดด^๕เดี่ยว^๕

ความคิดของมนุษย์มีบ่อเกิดมาจากความแท้จริงภายนอกที่ปรากฏอยู่
แล้ว แต่ละตามที่กล่าวเช่นนี้ได้หมายความว่าความคิดทฤษฎีที่
อันย่อมนั้นเป็นความจริง หรือเป็นภาพสะท้อนของความแท้จริงที่
ต้อง ความหมายในข้อนี้หมายความว่า การปฏิบัติหรือความชัดเจนที่
ประสบมาจากการเสาะหาความแท้จริงนั้นจะบอกได้ว่าความถูกต้อง
มีอยู่เพียงใด

กล่าวอีกทางหนึ่งก็คือ นักจิตนิยมนั้นมีความเชื่อในหลักการ
ที่ความคงกระพันอยู่ตลอดกาล และไม่รู้สึกว่าจะต้องปรับหลักการ
เหล่านั้นให้เข้ากับกับความเป็นอยู่ที่แท้จริง Emile Burns ยก
ตัวอย่างข้อหนึ่งมาอธิบายทรรศนะของนักจิตนิยม เขาได้ยกเอา
แนวทรรศนะ ของฝ่ายจิตนิยมที่ต้องการความสงบอย่างสิ้นเชิงต่อ
หน้าเหตุการณ์โลกที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ผู้ที่ต้องการความสงบแบบ
จิตนิยมนั้นไม่ต้องการรับรู้สถานการณ์ของโลกที่แท้จริงซึ่งเป็นอยู่
รอบตัวเขา บุคคลประเภทนี้ไม่ถือเอาความเป็นจริง หรือความ
ชัดเจนที่เป็นจริงที่ชีวิตได้ประสบอยู่ทุกวินาทีมาเป็นข้อสำคัญเลย
กล่าวคือ ความเป็นจริงที่ว่า ผลิตอำนาจต่าง ๆ นั้นเป็นสิ่งที่ไม่อาจ
ปิดเอาไว้ให้ถดถอยไปได้โดยการอธิษฐานวิงวอน และในความเป็น
จริงหรือในความชัดเจนที่เป็นจริงนั้น การนั่งทอดเข้าเจ้าอุกหรือไม
แสดงการต่อต้านผลิตอำนาจนั้น ถึงแม้แต่ชกชนวิวัฒน์พวกการบังคับ

ความทวิการรุกราน และทวิการรุกรมยั้งขึ้น การได้แต่จะอธิบาย
ฐานให้บังเกิดความสงบโดยไม่มีกำเนินการใด ๆ เลยนั้น ก็
วรรณคดีของบุคคลที่ถือลัทธิจิตนิยม กล่าวคือเป็นผู้ที่ไม่เชื่อถือหรือ
เผยแสดงต่อความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่รอบตัวเขา

โดยประการฉะนี้จึงกล่าวได้ว่า ลัทธิมาร์กซีสต์ได้กำหนด
ทฤษฎีต่าง ๆ ขึ้นมาจากจินตภาพหรือการมองดูโลกในทางวัตถุ
และจากแนววรรณคดีของ ลัทธิมาร์กซีสต์ได้ตรวจสอบโลกใน
พยายามค้นคว้าเปิดเผยกฎต่าง ๆ ที่บังคับการณเป็นไปในโลก และ
โดยที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่มีชีวิตจริงในโลก การค้นคว้าเปิดเผย
จึงเป็นการค้นคว้าเปิดเผยกฎต่าง ๆ ที่บังคับความเคลื่อนไหว
ของสังคมมนุษย์นั่นเอง อนึ่ง ลัทธิมาร์กซีสต์ยังได้ทดลองการค้น
พบและข้อยุติต่าง ๆ กับความชัดเจนที่ได้ประสพมา และกรณีแล้ว
ก็ได้ละทิ้งหรือปรับปรุงข้อยุติหรือทฤษฎีบางอันซึ่งเห็นว่ายังเข้ากัน
ไม่ได้สนิทกับข้อเท็จจริง

การเข้าหาโลกหรือการเข้าสู่การพิจารณาโลกอันรวมถึงสังคม
มนุษย์ด้วยทำที่ดังกล่าวนั้น ลัทธิมาร์กซีสต์จึงย่อมสามารถเปิดเผย
ลักษณะทั่วไปบางประการที่สิ่งที่มีชีวิต และมีใช้สิ่งที่กำหนดชนิด
จิตใจ วรรณคดีมาร์กซีสต์จึงเป็นวรรณคดีที่มีสาระสำคัญทางวิทยาศาสตร์
ซึ่งสรุปขึ้นมาจากสิ่งที่เป็นจริงและมีใช้เป็นระบบ อะไรก็

หนึ่งนักปราชญ์คนใดคนหนึ่งได้ประดิษฐ์คิดขึ้นมา ด้วยประการดังกล่าวในทฤษฎีของมาร์กซิสต์ จึงไม่เพียงแต่จะแลเห็นโลกในทางวัตถุเท่านั้น หากยังได้พบว่ามัลักษณะพิเศษบางประการ ซึ่งได้รับขนานนามว่า “ไดอเล็กติก” วัตถุว่า Dialectical Materialism หรือวัตถุนิยมแบบไดอเล็กติก ซึ่งเป็นปรัชญาที่สำแดงจินตภาพมาร์กซิสต์ในเรื่องโลกนั้น มักจะถือกันเสียว่าเป็นปรัชญาที่ออกจะลึกลับ แต่แท้จริงแล้วมันมิใช่เรื่องลึกลับเลย เพราะว่ามันได้ฉายใ้มนุษย์ได้เห็นภาพของโลกที่แท้จริง และการที่จะอธิบายคำว่า “ไดอเล็กติก” โดยบรรยายถึงเรื่องราวธรรมดาที่สามัญชนทั่วไปจะรับรองได้ ก็เป็นสิ่งที่อาจทำได้

ในประการแรกเราอาจจะเห็นว่า ธรรมชาติหรือโลก รวมทั้งสังคมมนุษย์นั้น หาได้ประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่แยกออกมาจากสิ่งอื่นและเป็นอิสระจากกันโดยสิ้นเชิงไม่ นึกคือนา แต่ถ้าอุณหภูมิของน้ำเพิ่มจนถึงจุด ๆ หนึ่ง นานนก็จะกลายเป็นไอน้ำถ้าอุณหภูมิลดต่ำลง น้ำก็จะเปลี่ยนรูปเป็นน้ำแข็ง หากว่าเขาจะตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ สามัญชนทั่วไปก็ย่อมตระหนักดีว่า ไม่มีสิ่งใดเลยที่จะมีความเป็นอยู่อย่างหนึ่งอิสระจากสิ่งทั้งหลายทั้งปวงโดยสิ้นเชิง เขาตระหนักดีว่า ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมเป็นอยู่โดยมีความเกี่ยวของผูกพันอยู่กับสิ่งอื่น

ตามความจริงแล้ว ความเกี่ยวข้องของผูกพันระหว่างสิ่งต่าง ๆ นั้น ดูจะเป็นอาการที่เห็นได้ชัดเจนแทบไม่มีเหตุผลอะไรเลยที่จะเรียกร้องให้ใคร ๆ มาสนใจกับเรื่องนี้ แต่ก็มีความจริงอีกเหมือนกันว่าคนเราหาได้รับรองความเกี่ยวข้องของผูกพันที่อยู่ในระหว่างสรรพสิ่งเสมอไปไม่ อาทิคือ คนเราไม่รับรองในข้อที่ว่าสิ่งเป็นจริงในกระบวนการเหตุการณ์อันหนึ่งอาจไม่เป็นจริงตามนั้นในกระบวนการอันหนึ่งอีกอันหนึ่ง คนเรามักจะนำความคิดที่ได้ก่อรูปขึ้นในกระบวนการอันหนึ่งไปใช้ปรับแก้กระบวนการอันหนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างกันอย่างมากอยู่เสมอ Emile Burns ได้ยกตัวอย่างที่ทำให้คนเราต่อเรื่องอิสรภาพในการพูด โดยทั่วไปอิสรภาพในการพูดเป็นสิ่งเกื้อกูลประชาธิปไตย เป็นสิ่งเกื้อกูลการสำแดงออกมาซึ่งเป็นเจตน์จำนงของประชาชน ในเมื่อมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งบังเกิดขึ้น และดังนั้น อิสรภาพในการพูดก็ย่อมเป็นสิ่งเกื้อกูลความคลคลายของสังคม แต่อิสรภาพในการพูดเพื่อลัทธิฟาสซิสต์หรือเพื่อความเจริญของบางสิ่งบางอย่างที่เป็นการสกัดขัดขวางประชาธิปไตยในข้อสาระสำคัญนั้น อิสรภาพที่ถูกใช้ไปเพื่อการข่มให้ผลเป็นคนละอย่างกันทีเดียวกับอิสรภาพในประการแรก อิสรภาพในประการหลังเป็นการเห็นยวรงค์ความคลคลายขยายตัวของสังคม

การเข้าสู่การพิจารณาปัญหาตามวิธีการได้อเล็กคินั้นยังแสดงไว้ด้วยว่า ไม่มีสิ่งใดในโลกที่มีความยั่งยืนคงที่อย่างแท้จริง สรรพสิ่งในโลกย่อมเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง โดยการไปสู่ที่สูงขึ้นไปและคลี่คลายออกไป หรือเป็นการเสื่อมไปและวอดวายไป ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทั้งหมดย่อมยืนยันความจริงข้อนี้ โลกนั่นเองอยู่ในสภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นนิจ และเมื่อพิจารณาดูสรรพสิ่งทั้งหมดด้วยแล้ว เราก็ยังเห็นความจริงข้อนี้ได้ตระหนักกัน เพราะฉะนั้น จึงเป็นข้อสาระสำคัญแก่การสอบสวนแบบวิทยาศาสตร์ทุกชนิด ซึ่งเป็นกาสอบสวนเพื่อที่จะตระหนักในความแท้จริง จะพึงรับรู้ในความเปลี่ยนแปลงนั้นและจะต้องไม่เข้าสู่การพิจารณาสิ่งใด ๆ ประดุจเห็นว่าสรรพสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งคงที่ และจะยั่งยืนอยู่เช่นนั้น

กัลปาวสาน

ก็เหตุใดเล่าเราจึงถือเป็นข้อสาระสำคัญที่ต้องนำเอาลักษณะของความแท้จริงอันนั้นขึ้นมากล่าว ทั้งนี้ก็เพราะว่าในทางปฏิบัติแล้ว หลักเกณฑ์การเข้าสู่การพิจารณา เพื่อเข้าถึงความแท้จริงที่คนเราใช้อยู่ค้นหาให้หลักเกณฑ์ที่กล่าวข้างต้นนี้ เฉพาะอย่างยิ่งในการเข้าสู่การพิจารณาปัญหาสังคมมนุษย์ และการพิจารณาปัญหาของมนุษย์

ชายหญิงแต่ละคน ใครก็ตาม หากปฏิเสธความคิดที่ว่าผลิตรกรรม
 เพื่อมุ่งผลกำไรนั้น หาใช่เป็นลักษณะอันยั่งยืนของสังคมไม่
 ผลิตรกรรมเพื่อความมุ่งหมายเช่นนั้น ได้อุบัติขึ้นแล้ว ในสังคมมนุษย์
 และได้พัฒนาไป และในปัจจุบันนี้ก็ได้มาสู่ขั้นแห่งความเสื่อม....
 บุคคลผู้ปฏิเสธความคิดดังกล่าวนี้หาได้นำจินตภาพแห่งความแท้จริง
 คือจินตภาพที่ว่าสรรพสิ่งในโลกนี้ไม่ยั่งยืนคงที่ สรรพสิ่งในโลกนี้
 ย่อมเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง มาใช้เป็นหลักเกณฑ์การพิจารณาไม่
 และตามความจริงแล้ว เรามักจะได้ประสบจินตภาพ หรือข้อคิด
 ที่ว่า “โดยที่มันได้เป็นมาแล้ว ดังนั้นมันก็คงจะเป็นอยู่ต่อไป”
 ในแทบทุกหนทุกแห่ง และจินตภาพเช่นนี้ก็กล่าวจนถึงกลายเป็นเครื่อง
 กีดขวางอันมีอยู่ไม่ขาดสายต่อความคลี่คลาย จำเริญของบุคคล และ
 สังคม

จากความตระหนักอันแจ่มใสในทรรศนะที่ว่า สรรพสิ่งย่อม
 เปลี่ยนแปลง พัฒนา หรือวอดวายไปนั้นจะบังเกิดหลักเกณฑ์ตัด
 ไปอีกอันหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อสรรพสิ่งย่อมผันแปรไปดังกล่าวแล้ว
 จึงเป็นความสำคัญอย่างยอดเยี่ยมในทางปฏิบัติที่คนเราจะต้องรับรอง
 ขั้นของความเปลี่ยนแปลงที่แต่ละสิ่งได้ผันแปรไปและที่พัวพันอยู่กับ
 ชีวิตของเรา อย่างไรก็ดี แม้ว่าในการดำเนินชีวิตประจำวัน ใคร ๆ

ก็ดูจะทราบได้ชัดในหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับบรรดาสถาบันของสังคมมนุษย์แล้ว ยังหา ได้ยอม รับรู บรรดา หลักเกณฑ์ ดังกล่าว ตาม สมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง ระบบการผลิต และระบบความคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องนั้น

ความเกี่ยวข้องผูกพันระหว่างสรรพสิ่งในโลกนี้ รวมทั้งความจริงที่ว่า สรรพสิ่งเหล่านั้นย่อมเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เป็นนิจตามที่ได้กล่าวถึงข้างต้นนั้น นับว่าเป็นเรื่องที่แสดงลักษณะอันเด่นชัดของ ความแท้จริง ส่วนลักษณะที่สาม ซึ่งรวมอยู่ในกาเข้าสู่การพิจารณาความแท้จริงตามแบบ ไดอเล็กติก นั้น หาเป็นลักษณะที่จะเห็นได้ชัดทีเดียวดังลักษณะทั้งสองข้างต้นไม่ ถึงแม้ว่ามันจะมีชื่อเรื่องที่ยุ่งยากอะไร และก็เป็นการง่ายที่จะรับรองว่าเป็นความจริงภายหลังที่ได้ฟังอธิบายแล้ว

ลักษณะที่กล่าวถึงข้างต้นได้แก่ลักษณะที่ว่า ความคลลคลายที่บังเกิดแก่สิ่งต่าง ๆ นั้น มิใช่เป็นความคลลคลายที่เป็นไปอย่างง่าย ๆ และราบรื่น แต่เป็นความคลลคลายที่จะต้องการแตกหักขึ้น ณ หนึ่งในอาการที่รุนแรงมาก ความคลลคลายอย่างง่ายและราบรื่นอาจบังเกิดในระยะเวลาอันยาวนาน และในระหว่างนั้นความเปลี่ยนแปลง

อันเดียวที่บังเกิดชนก็คือ คุณภาพเฉพาะของสิ่งนั้นได้ทวีเพิ่มพูนขึ้น
จะขอยกตัวอย่างเรื่องน้ำอีกครั้งหนึ่ง เมื่ออุณหภูมิของน้ำสูงขึ้น
น้ำก็ยังมีสภาพและมีคุณลักษณะของน้ำอยู่โดยครบถ้วน แต่ขนาด
ความร้อนในน้ำได้เพิ่มขึ้น ในทำนองเดียวกัน ในขณะที่อุณหภูมิ
ได้ลดต่ำลง น้ำก็ยังคงเป็นน้ำอยู่นั่นเอง แต่ขนาดของความร้อนได้
บรรเทาลงมา

อย่างไรก็ดี ในระหว่างที่ความเปลี่ยนแปลงกำลังดำเนินไป
ความเปลี่ยนแปลงจะบรรลุถึงจุด ๆ หนึ่ง จะเป็นจุดน้ำเดือดหรือจุด
น้ำแข็งก็ตม ทนน จะบังเกิดการแตกแยกชนมาทันที เมื่อถึง
ตอนนั้นน้ำจะแปรคุณภาพไปโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ น้ำจะไม่คงสภาพ
เดิมอยู่ต่อไป หากจะเปลี่ยนเป็นไอหรือน้ำแข็ง นี่เป็นลักษณะของ
ความแท้จริงที่เห็นได้ชัดในทางวิชาเคมี

ในสังคมมนุษย์ก็เช่นเดียวกัน ความเปลี่ยนแปลงที่ค่อย ๆ
เป็นมาโดยลำดับนั้น ได้ดำเนินมาเป็นเวลานานโดยมิได้มีความ
เปลี่ยนแปลงขั้นรากฐานในลักษณะนิสัยของสังคม ครั้นแล้วจึง
บังเกิดการแตกแยกชน ณ จุด ๆ หนึ่ง กล่าวคือ ได้บังเกิดการปฏิวัติ
เปลี่ยนแปลงขั้นรากฐาน รูปเดิมของสังคมได้ถูกทำลายลงและรูป
ใหม่ของสังคมได้อุบัติขึ้นมา แล้วจึงเริ่มดำเนินความคลัดคลายออกไป

ด้วยประการดังนี้ เราจึงได้พบว่าในสังคมศักดินาซึ่งการผลิตเป็นการผลิตเพื่อการบริโภคของท้องถิ่นนั้น ต่อมาการซื้อขายผลิตผลที่เหลือเกินเหลือใช้ได้ ชักนำไปสู่ การผลิตสิ่งของ เพื่อนำออกขาย ในตลาด และจากนั้นก็ได้อำนาจไปสู่การเบี่ยงเบนให้แก่ การผลิตตาม แบบลัทธินายทุน ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ เป็นความคลี่คลายที่ได้ดำเนินมาเป็นเวลานาน และในที่สุดความคลี่คลายนี้ก็ได้บรรลุถึงจุด ๆ หนึ่ง ที่ชนชั้นนายทุนซึ่งได้เติบโตจำเริญขึ้นมาได้เกิดการปะทะกันขึ้นกับระเบียบแบบแผนที่ใช้กันมาในสังคมศักดินาเป็นเวลานานหลายศตวรรษแล้ว จึงได้เหวี่ยงระบบแบบแผนอันครั้งหนึ่งไปแล้วก็ได้เปลี่ยนแปลงรูปลักษณะการผลิตเสียใหม่ทั้งหมดโดยประการดังนี้ สังคมนายทุนจึงได้เข้าแทนที่สังคมศักดินา และได้เริ่มการ พัฒนาสังคม ใหม่ออกไปอย่างเป็นพายุบุแคมยิ่งกว่าในสมัยที่แล้วมา

ลักษณะที่สี่ของวิธีการไดอะเล็กติก ได้แก่จินตภาพซึ่งมีตัวอย่างที่เป็นเหตุให้เกิดความคลี่คลายอันย่อมบังเกิดขึ้นในทุกหนทุกแห่ง การเข้าสู่การพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามแบบไดอะเล็กติกนั้น แสดงให้เห็นว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นมิใช่มีลักษณะง่าย ๆ และมีใช้ลักษณะที่เบื้อนอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งหมด ทุกสิ่งมีทั้งส่วนที่เป็นจริงเป็นจังและส่วนที่

เป็น ภายในสิ่งทุกสิ่งนั้นมลัทธิที่กำลังคลี่คลายไปสู่สภาพที่ทรง
อำนาจยิ่งขึ้น และก็มีมลัทธิที่กำลังร่วงโรยไปสู่สภาพคลี่คลาย
อำนาจลงเป็นลำดับ ลักษณะหนึ่งกำลังแผ่ขยายออกไปเป็นนิจ อีก
ลักษณะหนึ่งต่อต้านการแผ่ขยายที่กำลังดำเนินอยู่ และเนื่องด้วย
ความขัดแย้งกันระหว่างลักษณะทั้งสองที่ตรงกันข้ามนั่นเอง จึงได้เกิด
การต่อสู้ของสิ่งกำลังเติบโตขึ้นมา เพื่อที่จะทำลาย อำนาจครอบงำ
ของอีกฝ่ายหนึ่งและเกิดการต่อสู้ของสิ่งที่มีอำนาจครอบงำ เพื่อที่
จะป้องกันมิให้อีกฝ่ายหนึ่งได้คลี่คลายขยายตัวออกไป ทั้งนคือเนื้อ
หาของขบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดซึ่งจะไปจบลงในที่สุด ณ จุด
แตกหักอย่างรุนแรง

ความเป็นมาเช่นนี้ย่อมเห็นได้กระจ่างชัดที่สุดในสังคมมนุษย์
ในแต่ละขั้นของประวัติศาสตร์ได้มีการแบ่งมนุษย์ ออกเป็นชนมาทุก
กาลสมัย ซึ่งในกาลสมัยต่างๆ นั้นจะแสดงให้เห็นว่า ในขณะที่
ชนชั้นหนึ่งกำลังคลี่คลายขยายตัวออกไป ชนอีกชั้นหนึ่งก็กำลังตก
สู่ความเสื่อม ดังเห็นได้ในกรณีของสังคมศักดินา ในขณะที่ลัทธิ
นายทุนได้เริ่มคลี่คลายและได้คลี่คลายออกไปเป็นลำดับนั้น ความ
คลี่คลายดังกล่าวนี้ ได้ขยับใกล้ความขัดแย้งกับลัทธิศักดินาเข้าไป
เป็นลำดับ ถัดมาในการสมัยของลัทธินายทุนก็เช่นกัน ได้บังเกิด

ชนชั้นคนงานอันเป็นชนชั้นที่กำลังเติบโตขึ้นมา และมีอนาคต อยู่ในกำมือของเขา เช่นเดียวกับที่ชนชั้นกลางพวกนายทุนได้เติบโตขึ้นมาในสมัยของลัทธิศักดินา ในสังคมนายทุนนั้น ในขณะที่มีความคลคลายทางฝ่ายนายทุนนั้น ความคลคลายทางฝ่ายคนงานก็ปฏิบัติตามมา ถัดจากนั้น ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นทั้งสองก็คลคลายออกไปด้วย ความขัดแย้งกันที่มีอยู่ในลัทธินายทุน รวมทั้งการต่อสู้ที่เกิดจากการแบ่งแยกชนชั้น เหล่านี้ในที่สุดได้นำไปสู่การแตกแยกกันอย่างรุนแรง คือได้นำไปสู่การปฏิวัติ

เมื่อได้อธิบายลักษณะต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการเข้าสู่การพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ตามแบบไดอเล็กติคมาจนถึงขั้นแล้ว ก็นับว่าเป็นการเพียงพอที่จะนำความคิดมานาชนิดภายใต้วลี Dialectical Materialism หรือวัตถุนิยมแบบไดอเล็กติคมาสรุปรวมกันไว้เสียที่

✓ ทรศนะภายใต้ Dialectical Materialism นั้น หมายถึง ทรศนะที่ถือว่า ความแท้จริง (Reality) นั้น ดำรงอยู่เป็นส่วนตัวต่างหากจากความสำนึกของเราที่มีต่อมัน, ถือว่าความแท้จริงเช่นนั้น มีชิ้นส่วนต่าง ๆ ที่แยกกันอยู่อย่างโดดเดี่ยว หากว่าดำรงอยู่โดยมีความเกี่ยวข้องกับผู้อื่นกัน, ถือว่าความแท้จริงนั้นไม่สภาพคงที่ หากมีสภาพเคลื่อนไหว พัฒนา และวอดวายไป

ถือว่าการพัฒนาที่ดำเนินไปเป็นลำดับนั้น จะพัฒนาไปถึง จุด ๆ หนึ่ง
ซึ่ง ณ ที่นั้นจะมีการแตกแยกกันอย่างรุนแรงบังเกิดขึ้น และจะมี
สิ่งใหม่เกิดขึ้น, ถือว่าการพัฒนาที่อุบัติขึ้นนั้นเกิดจากความขัดแย้ง
ที่มีอยู่ใน และการแตกแยกอย่างรุนแรงนั้นแสดงถึงชัยชนะ
ของสิ่งที่กำลังเติบโตขึ้นมา อันมีเหนือสิ่งที่กำลังวอดวายไป

โดยจินตภาพหรือข้อคิดในเรื่องโลกและรวมทั้งสังคมมนุษย์
ดังที่กล่าวมาแล้ว ที่ทำให้ลัทธิมาร์กซิสต์มีความผิดแผกอย่างเด่น
ชัดจากลัทธิอื่น ๆ ในการเข้าหาความแท้จริง เป็นการแน่นอนว่า
วัตถุนิยมแบบไดอะเล็กติคหาใช้ลัทธิที่ตรงตนไว้ เหนือความแท้จริงไม่
กล่าวคือ มิได้ใช้ที่พรรณที่ประดิษฐ์คิดขึ้นตามอำเภอใจ โดย
จัดแจงให้โลกต้องยอมรับความเหมาะสมตามที่พรรณที่ประดิษฐ์
ขึ้น ตรงกันข้ามลัทธิมาร์กซิสต์ถือว่าพรรณของลัทธินี้เป็น
พรรณที่แทนความเป็นอยู่ของโลกอย่างถูกต้องที่สุด และการตั้ง
รูปพรรณของลัทธิอื่น ๆ ก็ได้ตั้งขึ้นจากความรู้ที่ได้รับการสะสมไว้
ตลอดมา รวมทั้งความชัดเจนที่มนุษย์ได้รับมา

การค้นพบใหม่ ๆ ในทางวิทยาศาสตร์ก็แต่จะแสดงการยืนยัน
ยืนยันพรรณของลัทธิมาร์กซิสต์ ว่าเป็นพรรณที่ถูกต้องยิ่งจนทุกที่
นักวิทยาศาสตร์ผู้เข้าสู่การพิจารณาธรรมชาติ จากแนวพรรณของ

ได้อเล็กซันดริคได้พบว่า หลักเกณฑ์ได้อเล็กซันดริคได้เปิดเผยข้อความจริง
 ใหม่ ๆ ออกมา ได้อธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่แต่เดิมมาดูประหนึ่งเป็นสิ่ง
 ไม่สามารถอธิบายได้ แต่เมื่อความจริงคลี่คลายของมนุษย์ได้
 ดำเนินมาจนถึงขั้นปัจจุบันนี้แล้ว ทรรศนะทงมวลของลัทธิตฤษฎี
 นิยมแบบได้อเล็กซันดริคได้มีความสำคัญเป็นยอดเยี่ยม ในส่วนที่เกี่ยว
 ข้องกับสังคมมนุษย์

ตัวอย่างต่าง ๆ ที่แสดงไว้ในตอนต้นของบทความบทนั้น
 แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างที่ทรรศนะทงมวลของลัทธิตฤษฎี
 ส่วนที่เกี่ยวของกับความคลี่คลายของสังคม และความคิดที่บังเกิด
 จากความคลี่คลายอันหนึ่งอันปัญหาในเรื่อง ธรรมชาติของความจริง
 แท้จริง นัย่อมมีความสำคัญอย่างยิ่งในทางปฏิบัติแก่ชีวิต และ
 การกระทำของมนุษย์ซึ่งมีค่าแก่การศึกษาอย่างละเอียดดั่งเช่น

ได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่า ทรรศนะทงมวลของลัทธิตฤษฎี
 ถือว่า วัตถุประสงค์หรือความจริงภายนอกมาเป็นหนึ่ง แล้วจึงตามเป็น
 ที่สอง กล่าวคือ จิตเป็นสิ่งทีคลี่คลายออกไปโดยอาศัยวัตถุประสงค์เป็น
 พื้นฐานจากหลักอันหนึ่งอันหนึ่งผลต่อไปว่า ความเป็นอยู่ตามธรรมชาติ
 ของมนุษย์และรวมทงวิชาการดำรงความเป็นอยู่ดั่งกล่าวมานี้ไว้ จ
 ย่อมมาก่อนความคิดทงมนุษย์ได้ประกอบขึ้นจากชีวิตของเขาและจาก

อย่างไรก็ดี ความคิดและสถาบันชุดเก่าก็มีได้ยอมราชื่อให้
 ง่าย ๆ ยังคง ยืนกราน เคียงข้าง อยู่กับ ความคิดชุด ใหม่ อยู่บนนั้นเอง
 ความคิดซึ่งคลี่คลายจากระบบการผลิตของสังคมศักดินา ดังเช่น
 ความคิดในเรื่องความเคารพนับถือทมิตต่อกษัตริย์ และพวกขุนนางยัง
 คงมีบทบาทอย่างสำคัญอยู่ในอังกฤษในสมัยสังคมนายทุน อนึ่ง
 ความคิดที่ได้ คลี่คลายออก มาจากระบบ การผลิตของ สังคมนายทุน
 บางความคิดก็ได้มาจากการปรับปรุงความคิดรูปเดิม เป็นต้นความ
 เคารพนับถือทมิตต่อคนมั่งมีโดยไม่เลือกว่าจะต้องมีกำเนิด มาจากชน
 ชั้นผู้ต่ำตามความหมายเดิมหรือไม่ นอกจากนั้นยังมีความคิดแบบ
 โฆษลิสต์ ซึ่งในประการสำคัญได้กำเนิดมาจากข้อความจริงที่ว่า
 การผลิตภายใต้ลัทธินายทุนนั้น ได้คลี่คลาย ไปสู่ลักษณะที่ เป็นการ
 ผลิตโดยสังคมนิยม เป็นการผลิตโดยการร่วมมือและโดยการพิ
 พิงอาศัยกันยิ่งขึ้น ความคิดทั้งสามชุดนี้เป็นความคิดที่สะพัดปะปร
 กันอยู่ในสังคมปัจจุบัน และก็กล่าวได้ว่า ไม่มีความคิดชุดใดที่จะ
 จัดไว้ว่าเป็นของจริงในที่สุด และเป็นของจริงอย่างเด็ดขาด กล่าว
 คือ ไม่มีความคิดชุดใดจะคงตัวอยู่ชั่วกัลปาวสาน

ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าลัทธิมาร์กซิสต์ถือว่าความคิดทั้งสาม
 ชุดนี้ไม่เป็นของแท้จริงเสมอกันทั้งสามชุด ตรงกันข้ามลัทธิมาร์ก

ชีสม์พินิจเห็นว่าความคิด แบบศักดินา เป็นความคิดที่ลวง พ้นมาแล้ว
อย่างสิ้นเชิง ส่วนความคิดแบบนายทุนกำลังเสื่อมลง และความคิด
คิดแบบโซซลิสต์กำลังแปรเปลี่ยนไปสู่ความหนักแน่น อาจกล่าวได้
ว่าในขั้นปัจจุบันนี้ ความคิด แบบโซซลิสต์ ไม่เพียงแต่จะ กำลังแปร
เปลี่ยน เพราะว่ามันแต่เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๑๗ เป็นต้นมา
ความคิดแบบโซซลิสต์ได้ผ่านความชัดเจนที่แท้จริงมาจนถึงขั้นที่อาจ
ทดลองได้ มาถึงขั้นที่อาจพิสูจน์ได้ว่ามันสามารถได้อย่างสนิทกับ
ความแท้จริง ความคิดข้อใหญ่ที่ว่ากลไกการผลิตแผนปัจจุบันที่แท้
จะเป็นกลไกอันไพศาลและซับซ้อน ก็อาจกำหนดจัดตั้งให้เป็น
การผลิตเพื่อใช้ มิใช่ การผลิตเพื่อกำไร ได้

ความคิดข้อนี้ เมื่อตกมาถึงเวลานี้ก็ได้รับการยืนยันในทาง
ปฏิบัติว่าเป็นเรื่องสมจริงแล้ว ความชัดเจนที่ลวงแล้วมาได้แสดง
ให้เห็นด้วยว่า ความสำเร็จในประการต้นนั้นหมายถึงความสำเร็จ
ในการเพิ่มพูนจำนวนผลิตผลได้อย่างมหาศาล หมายถึงความสำเร็จ
ในการกำจัดวิกฤติทางเศรษฐกิจได้อย่างเด็ดขาด และหมายถึงความ
สำเร็จในการยกมาตรฐาน การครองชีพ ของประชาชนให้สู่ ระดับสูง
ขึ้นเป็นลำดับไป กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความคิดแบบโซซลิสต์ซึ่ง
มาร์กซ์ได้ดำเนินการพัฒนาตามหลักวิทยาศาสตร์ จากข้อเท็จจริงใน

ความคลี่คลายทางเศรษฐกิจ และสังคมที่ได้รับการสังเกตวิเคราะห์ แล้ว ได้ดำรงอยู่ในฐานะเป็นข้อวิเคราะห์ตามหลักวิทยาศาสตร์ จนถึงปี ค.ศ. ๑๙๑๗ เป็นต้น ความชัดเจนที่ได้รับมาจากการปฏิบัติ ได้ยืนยันให้เห็นแล้วว่า ความคิดแบบโซเชลลิสต์ดังกล่าวแล้วเป็นของจริง

เป็นการสมควรที่จะกล่าวไว้ให้แจ่มแจ้ง ว่าในการประกาศทรรศนะต่อโลก คือลัทธิวัตถุนิยมแบบไดอะเล็กติคนั้น ลัทธิมาร์กซิสม์มิได้อวดอ้างในประการอันใด นอกไปจากว่า วิธีการเข้าสู่การพิจารณาตามแบบไดอะเล็กติคนั้น จักเกื้อกูลผู้ทำการสืบสวนค้นคว้าในวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ ให้ได้เห็นและเข้าใจในข้อเท็จจริง ลัทธิมาร์กซิสม์มิได้บรรยายให้เราฟังในเรื่องรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งจะต้องถือว่าเป็นเรื่องของการศึกษาพิเศษเฉพาะ ในวิทยาศาสตร์แต่ละแขนง ลัทธิมาร์กซิสม์มิได้ปฏิเสธว่า ความเป็นจริงตามหลักวิทยาศาสตร์นั้น อาจสร้าง ขึ้นได้บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงอันใดก็ตาม แต่ลัทธิมาร์กซิสม์แสดงว่า เมื่อข้อเท็จจริงต่างๆ ได้รับการพิจารณาตรวจสอบในทางที่ ข้อเท็จจริงเหล่านั้น มีความเกี่ยวพันกันในทางความคลี่คลายของมัน ในทางความเปลี่ยนแปลงของมันจากปริมาณไปสู่คุณภาพ ในความขัดแย้งภายในของมันแล้ว ความจริง

ตามหลักวิทยาศาสตร์ที่ปรากฏออกมา จะเป็นสิ่งที่มีค่า และเป็นสิ่งที่แท้จริงยิ่งกว่ากันอย่างเหลือที่จะคณนา

และวิธีการพิจารณาดังกล่าวนี้ ย่อมจะยังผลอันดียิ่งโดย

เฉพาะในวิทยาศาสตร์ของสังคม การศึกษาเรื่องราวของมนุษย์แต่ละคน หรือถึงว่าเป็นการศึกษาสังคมทั้งหมด ในขณะที่ใดขณะหนึ่ง และ ณ ที่ใดที่หนึ่งนั้น การศึกษาเช่นนั้นจะอำนวยความสะดวกให้ได้ก็แต่ข้อมูลที่หาค่า อย่างจำกัด ยิ่ง ข้อมูลที่ได้มาในลักษณะเช่นนั้นไม่อาจนำไปปรับใช้แก่ชนกลุ่มอื่น ๆ หรือแม้แต่จะปรับใช้กับกลุ่มชนเดียวกันในอีกสมัยหนึ่งก็ไม่ได้ สิ่งที่ประสาธน์คุณค่าอันพิเศษให้แก่การศึกษาสังคมตามแบบมาร์กซิสต์นั้น คือ มันศึกษาสังคมมิใช่แต่เพียงตามที่เป็นอยู่ ณ หนและในบัดนี้ แต่มันศึกษาสังคมตามที่ได้เป็นมาแล้วในอดีต และตามที่มีนกำลัังคลคลายมาอันเป็นผลของการขัดแย้งนานาประการที่มีอยู่ภายในสังคมนั้น

การศึกษาสังคมในลักษณะเช่นนั้น ย่อมอำนวยความสะดวกอันแรก

ให้แก่มนุษย์ที่จะปรับการกระทำของเขาอย่างมีสำนึกให้เข้ากันได้กับกระบวนการที่กำลังเป็นอยู่ตามความจริงในเวลานั้น ซึ่งมาร์กซ์ได้

กล่าวถึงว่าเป็นขบวนการ “ที่กำลังดำเนินอยู่ต่อหน้าต่อตาของเราเอง”

การศึกษาตามแบบมาร์กซิสต์จัก อำนวยเครื่องนำทาง ให้แก่
 มนุษย์ในการปฏิบัติกิจต่าง ๆ ซึ่งหลักการหรือทฤษฎะที่เป็นนาม-
 ธรรมใด ๆ ไม่อาจจัดทำให้ได้ เพราะว่าตามความจริงหลักการหรือ
 ทฤษฎะที่เป็นนามธรรมนั้น แสดงถึงทฤษฎะอันคงที่ของอดีต ●